STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04270

POEZYE

Isaac Leib Peretz

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י. ל. פרץ.

פאעזיע

HEBREW PUBLISHING COMPANY,
83-87 CANAL ST., NEW YORK.
1909.

פּאָעזיע.

אינהאלט:

1) ראמאנטיק

אויפ'ן באלקאן . . . . —	3
עס שיינט די לבנה . . . . —	"
וואו עס וועט מיין מזל... . . . . . . —	4
שווארצע פליגעל . . . . —	"
איך האב אויפ'ן בעט געווארפען . . . 5 —	4
עס מאכט צו מיר די לבנה פון הימעל —	5
א גאנצע נאכט האב איך ריימען געשמידט—	"
א טרעהר . . . . —	6
א וואלקען האט בעדעקט... . . . . . —	"
טהייל מאל דאכט זיך מיר . . . . . . —	"
אין דער שטיללער נאכט . . . . . . —	"
טרויעריג פראגען מיינע ליעדער . . . —	"
האסט געציעלט אונ האסט געטראפפען —	7
פערגעססען אונ פערשטויבט . . . . . —	"
שטאל'ן געהט אב די' זונן . . . . . . —	"
עס בליהט דער בוים ... . —	8
ס'מזל שטעלט מיר אויף א ראטזעל . —	"
אויספערקויפט . . . . —	"
פאלקס-מאטיוו . . . . —	9
צווישען בלומען... . . . . —	"
האסט צו מיר א טענה ... . —	"
דאס חנוכה ליכטל . . . . —	10
ווענן איך בין א גאטט . . . . —	"

2) געדיכטע

חנינא בן דוסא . . . . 15 —	11

מיין מוזע . . . . — 16
פריהלינג . . . . — „
צייט געדיכטע: אָח פאַר וואָס... . . . — 17
„ רבונו של עולם . . . 18 — 17
„ איין אָקם אַ יונגער . 19 — 18
„ גאָטט זאָגט . . . . 20 — 19
„ וואָס פאַר אַ מין חיה 21 — 20
יוכבד . . . . 24 — 22
פון יחזקאל: . . . . 26 — 24
„ (קאַפּיטל ל"ג) . . . 27 — 26
ירמיהו'ס בריעף . . . . 29 — 27
מיש מאַש: דער יתום . . . . . . 30 — 29
אויגען און ליפּען . . . . „ — 30
דער פּאָעט . . . . „ — 31
טאָמיר . . . . „ — 32
ברידער . . . . 33 — 32
האָף און גלייב . . . 34 — 33
ווען איז אָרגער? . . . 35 — 34
די נאַכט וואָכטער . . . . 36 — 35
אמת ושקר . . . . „ — 36

לידער

איך האָב געזעהן ליעדער (איבערזעצ') 38 — 37
דער יודישער קוועסטאָר („) 40 — 38
מאָניש (באַלאַדע) . . . . 56 — 41
כסא שלמה . . . . 60 — 57
דען לייבס לויה . . . . 63 — 61
איין איבערקערעניש . . . . — 63
קום שוין, קום, אָה, נביא! (איבערזעצ')— 64
ביסט דו מיין פריינד „ — „
מיט'ן פערל פון טהוי „ 65 — 64
זאָג נישט, אַז ער איז טויט „ — 65
מיר האָט זיך געחלומט „ — „
ך' האָב נאָך געזעהן אַ חלום „ 66 — 65

געפֿאָהרליכער אַ״ם צרות (איבערזעצ׳) — —66
טרויעריגע ליעדער 〃 〃 —〃
ער אונ זי, פּאָעמאַט . . . . 75 —67
דער רום (איבערזעצ׳) . . . . 76 —75
אַן אָרום 〃 . . . . 〃 —77
דער בעל עגלה (אַ שמועס) . . . . . 78 —87
לשנה טובה... . . . . — 88
איך האָב געוואָלט זי שטודירען . . . — 89
די שוהל־קאַלאָניע . . . . 92 —89
טרייסט . . . . — 92
איך בין אַ רעגענוואָרם . . . . — 93
ער אונ זי . . . . 〃 94
די נאַכט . . . . 95 —94
וויעגען ליעד . . . . 98 —96
דאָס געבעט פֿון שאָפּעלע . . . . . — 98
אַ סצענע (אוים היינע) . . . . . . 100—99
די צייט . . . . 101—100
דאָס געבעט . . . . 102—101
וואָס טראַכטען אונ קלערען . . . . 103 —
דריי נייטאָרען . . . . 104— 〃
וואָס גענאַרט איהר . . . . — 104
איך געה אַרום אין פֿרעמדען וואַלד . . — 105
אַ ליטעראַטור־סצענע . . . . 111— 〃
אַ טעאַטער איז די וועלט . . . . . . 112—111
אָך מיין נשמה . . . . — —113
איין פֿרעמדע חופּה־קלייד . . . . . 126—114
אין קבר . . . . — —127

* * *

אויף דיין באַלקאָן הענגען מיינע אויגען;
זיי זעהען דיך נישט!
פ'וועלקען דאָרט בלומען, די טהיר איז געשלאָססען,
די שויבען פערווישט...

ווי א פויגעל פליהט אַרויף מיין נשמה
און שלאָגט זיך דאָרט צווישען די אייזען...
שטיללערהייט קלאַפּט זי ביי דיר אין די שויבען,
דו ווילסט דיך נישט ווייזען...

דאַנן פליהט זי צוריק, באַנג און דערשראָקקען,
דערשלאָגען און מיעד;
און אין דעם קראַנקען האַרץ הייבט אָן קלינגען
דאָס טרויריגע ליעד!

* * *

עס שיינט די לבנה, עס בלאַנקען די שטערען,
מיר זעננען די אויגען פערלאָפען
מיט ביטטערע טרערען; אח, זאָג מיר מיין מזל,
מאָג איך נאָך האָפפען?

צו פיהרט איהר נישט, שטערען, מיין טרויריגען אָרון
אין הימלישען וואָגען?
יאָ וועלל איך, לבנה, זעהן מאָרגען דיין שוועסטער,
וואָס וועט זי מיר זאָגען?

* * *

וואו ס'וועט מיין מזל מיך ערגיץ פערוואַרפען
אויף לאַנגע, אויף טרויריגע יאָהרען — —
געדענק! פאַר רחמנות חאָטש לאָז מיר נאָך איבער
א פיצעלע אָרט אין זכּרון...

וואָס איך וועלל ליידען, די ערד וועלל איך קיהלען,
דאָס האַרץ וועללען וואָרם מיר אויפעססען,
איך וועלל געדענקען! — איך וועלל דערפיהלען
ווען דו וועסט פערגעססען!

* * *

שוואַרצע פליגעל — — שוואַרצע קראָהען — —
פינסטער=שוואַרצע געדאַנקען!
קאָנסט זיי פערטרייבען, לעג צו דיין האַנד נור
מיר, צו מיין שטערן, דעם קראַנקען!

פינסטערע וואָלקען, בלייערנע וואָלקען
ציהען און לאָזען נישט טאָגען...
און נור איין איינציגען בליק דיינער אויגען
קאָנן זיי פעריאָגען...

קראַנק איז דאָס האַרץ... שווער איז דאָס האַרץ...
ווי פינסטער און גליטשיק איז דאָרט...
און דאָך קאָנן דאָרט בליהען גליק אָהן א שיער —
עס דאַרף נור דיין וואָרט!

* * *

ד'האָב מיך אויף דעם בעט געוואָרפען...
אַח, דער קראַנקער קאָפּף וויל ריהען;
איך פערשליעס די קראַנקע אויגען — —
איז דער לופט דאָך יאַגען, פליהען,

טרייבען, מישען זיך און שוועבען
פלעקקען פאַרביגע און שפּינגען
בלומען, שטערען און געזיבטער
און זיי ווערען באַלד צעררינגען!

איין געזיכט דאָך בלייבט שטעהן לאַנגער — —
שוואַרצע אויגען, פולל מיט טרערען — —
עפים שיעפּציען בלאַססע ליפּפּען,
נור איך קאָנן קיין וואָרט נישט הערען.

* * *

עס מאַכט צו מיר די לבנה פון הימעל:
„איך האָב אַ שוועסטער אויף ד'ר'ערד:
אַ בלאַססע, דו קענסט זי, איך האָב פון דיין מויל
נישט איין מאָל איהר נאָמען געהאָרט!"

„רופסט זי פערשיעדען... מיט טרערען, מיט כעס...
קראַנק ביזט דו דורך איהר, איך וויים!
די מוז אָבער האָבען ארום זיך די שטערען —
זי אויף מיין שוועסטער נישט בייז!"

* * *

אַ גאַנצע נאַכט האָב איך רייטען געשמיעד,
פון זיבער און גאָלד;
און מיינע אייגענע האַרציגע ליידען
קלינגען מיר האָלד...

דערנאָך האָט אַ שטראַהליגען, העללען גוט־מאָרגען
געשיקט מיר די זונן...
די האָט מיין וואַקסען געל פנים געזעהען,
ווייס זי ווי עלענד איך בין!

אַטְרֶער

אַ וואָלקען האָט פֿערדעקט דעם הימעל
ווי אַ שוואַרצער שאַרבען:
עס איז פֿינסטער ווי אין קבר,
דאַכט זיך מיר ד'וועל שטאַרבען,

אויף מיין קראַנקליך הייסען שטערן
פֿאַלט אַ קראַפּלע שווער;
צו וועט דערמעלט, אויף מיין קבר
פֿאַללען איהרס אַ טרער?

* * *

טהייל מאָל דאַכט זיך מיר,
אַז מיר זעננען טויט,
נור אונז חלומט זיך
נאָך די לעבענס נויט!

אונ מיר זוכען זיך
אייביג טרויריג, באַנג.
חאָטש מיר זעננען טויט
אונ בעגראָבען לאַנג!

* * *

אין דער שטיללער נאַכט,
— קיינער האָרט אונ זעהט! —
גיעסט זיך אויס מיין האַרץ, —
האָרסט דו מיין געבעט?

אין דער שטיללער נאַכט
ליעג איך אויסגעשטרעקט
אונ וויין... צו האָט די עס
אַמאָל פֿון שלאָף געוועקט?

* * *

טרויעריג פֿראָגען מיינע ליעדער:
וואָס האָסט דו געוואָלט פֿון איהם?
נאָך וואָס האָסט איהן געצויגען
אין דיין נעץ אַריין?

שמערצליך וויינען מיינע ליעדער:
וואָס האָסט דו געוואָלט פֿון איהם?
ווענינ האָט ער נאַכט אָהן שטערען
ווענינ — טאָג אָהן זונן?

יאָממער קלאָגען מיינע ליעדער:
וואָס האָסט דו געוואָלט פֿון איהם?
אונ געקוילעט אָהן רחמנות
האָסט דו איהם!

*
* *

האָסט געציעלט און האָסט געטראָפֿפֿען
און — דו שמייכעלסט פֿערגעניגט!
האָסט געציעלט און האָסט געטראָפֿפֿען,
מיר איז דאָס הארץ מיט בלוט פֿערלאָפֿפֿען —
האָסט געזיעגט!

* * *

און פֿיין ווי גאָלד איז דיין פֿערשטאַנד!
און קלאָר דיין אויג, און פֿעסט דיין האַנד!
און שארף די שפיזו!
אָהן א ציטטער! ד'זאָג דיר אָפֿפֿען
האָסט געזיעגט, דו האָסט געטראָפֿפֿען —
און — איך ליעג ביי דיינע פֿים!

*
* *

פֿערגעססען און פֿערשטויבט
ליעגט די אַלטע האַרף;
צוריססען און פֿערשמאַכט
שוויינט דאָס אַלטע הארץ...

אָפֿט רייסט זיך פֿון דער האַרף
אָב א שאַרפֿער טאָן;
עס רייסט זיך אויס פֿון הארץ
א מאָל א שווערער זיפֿץ,

און פֿערשטיממען באַלד
אויף לאַנגע, לאַנגע טאָג
און — נאָך לאָנגערע —
שטיללע, וויסטע נאָכט!

*
* *

שטאָלץ געהט אָב די זונן,
אין פורפור געהילט!
שטאָלץ זאָגט זי: גוט נאַכט!
„מאָרגען בין איך דאָ"

עס פֿערוועלקט די בלום
נור איהר וואָרצעל לעבט;
אריבער וועט דער שניי,
בליה'ן וועט די רויז!

דער פֿויגעל פֿליהט אַוועק
מיט לוסטיגען „אדיע!"
מיט דעם פֿריהלינג־שטראַהל
וועקט אויך מיין געזאַנג!

אַלץ שטעהט אויף צוריק,
שיינט און בליהט, און זינגט...
נור א הארץ אז ס'ברעכט —
גיין, דאָס לעבט נישט מעהר!

* * *

עס בליהט דער בוים גינגאָלדען,
טרייבט זיך אין דער הייך;
עס יאָגט א גראָהער וואָלקען
ר'שטעהט שוין וועלק און בלייך!

ס'בלאָזט אַ ווינד אַ קאַלטער,
ער בלייבט פערשטאַרט אין שרעק;
עס פאַלט אַ בלאַט און יאָמערט:
איך שטאַרב! איך שטאַרב אוועק!

„נישט אייביג וועט זיין ווינטער,
דער זוממער קומט צוריק;
דער בוים וועט ווייטער בליהען
צו מזל און צו גליק!"

— אמת, — קלאָגט דאָס בלאָטטעל, —
נור וואָס וועט זיין פון מיר?
עס פייפט דער ווינד אָהן רחמים:
מיסט וועט זיין פון דיר!

* * *

ס'מזל שטעלט מיר אויף אַ ראָטזועל,
הייסט מיך טרעפּפען, און איך וויים,
אז עס וועט אומזיסט בעגיעסען
ביי דער ארבייט מיך דער שוויים!

ס'דרעהט אין מח ווי אַ"ין עגבויר,
און דאָס האַרץ ברעכט ווי אַ שאַרבען...
מיט'ן ראָטזועל וועלל איך גוס'ען,
אָהן איין אָנפּער וועלל איך שטאַרבען!

אויספערקויפט!

(אַ שפּאַס).

מיט אַ וואַרעם האַרץ געגאַנגען
איז ער אויף דער וועלט;
ר'איז געפאַללען, ס'האָט דער עולם
האַרץ ביי איהם בעשטעלט.

האַרץ אויף לויטען, האַרץ אויף קווינטען,
וואַרעם האַרץ אהער;
דאַמען קויפען פאַר אַ שמייכעל,
מיידלעך — פאַר אַ טרער.

און פאַר קליין־געלד קויפען לעזער,
מ'גראָשען און מ'דרייער.
און עס סמאַקעוועט דער עולם:
אַ', דאָס האַרץ איז טהייער.

און ער האָט געהאַט אַ מחיה —
ס'איז גרוים געווען ס'פּערלאַנגען;
ביז ער האָט פערמאַכט דאָס קרעמעל,
ס'האַרץ איז אויסגעגאַנגען!

פאָלקס־באַטיוו.

שטיינערנע פּאַלאַצען,
אײַזערנע באַלקאָנען,
טרעפּ פון ווייסען מאַרמאָר,
גאָלדענע סאַלאָנען;

קריסטאָל'נע שווראַנדאַלען
בלאַנקען דורך די שויבען...
דאָרט וועט מיין געליעבטער
זיך אַ כלה קלויבען;

זיך אַ כלה קלויבען,
שאָנער און געזינטער,
און איך וועל דאָ פוילען,
ווי אַ בלאַט אים ווינטער...

צווישען בלומען.

קאַלט קוק איך אָן
ז'ווילד־רויטען מאָן;
פערשייט און צופלאָססען,
מיט פלאַממען בעגאָססען,
ווינקט ער פון צווישען די זאַנגען...

ד'בעוואונדער, ווי ס'שיעסט
צום הימעל די רויז;
עס פלאַטטערט איהר שוים,
זי ציטטערט און פליעסט
מיט האַרציג און דופטיג פערלאַנגען!

אין איהר חופּה־קלייד
שטעהט די ליליע פיין;
ווי דער פרישער שניי,
ווי דער הימעל ריין...
נישט זי האָט מיין האַרץ דאָך געפאַנגען!

ס'פערשטעקט זיך שטילל אין גראָז
אַ בלימעלע אַ קליינס,
אַ פיינ'ס,
אַ בלאָה'ס, —
און ס'ציהט מיך מיט אייזערנע צוואַנגען!

*
* *

האָסט צו מיר אַ טענה, איך האָב דיך געקושט!
גלייב — ס'איז געווען אַ שגעון...
עס איז אַריין דעמאָלט אַ דבוק אין מיר,
איך וואָלט מיך בעגאַנגען דעראָהן!

גאַנץ זיבער אַ דבוק פון זמרי בן סלוא;
גלייב, אַז נישט דיין איז דער כשוף...
וואַרט, טאָמיר קומט ער צוריק דער שגעון —
צונד דערווייל בין איך מיושב.

דאָס חנוכּה ליכטעל.

עס פאַלט צו די נאַכט, די פינסטערע נאַכט!
און שאַטען בעדעקען די וואַנד...
נור אומטיג ווילד, פערציטערט און זאַכט
א ליכטעל אין פענסטערל ברענט!

און עס פערציילט מיר די טרויריגע מעהר:
א מאָל איז געוועזען אַ שווערט...
אַ שווערט און אַ שאַרפע... היינט גלאַנצט זי נישט מעהר...
היינט ליעגט זי צובראָכען אויף ד'ר'ערד!

פערראָסט איז די שווערט, און טויט איז די האַנד,
וואָס פלעגט אַמאָל מיט איהר צו פעכטען!
עס בלייבען די העלדישע ביינער אין זאַנד...
ס'איז, דאַכט זיך, געוועזען ערשט נעכטען?

און דאָך וויפיל הונדערטער, טויזענדער יאָהר
פעהלען די האַנד און די שווערט...
טהייל דריקקען די אַקסעל און פראַגען: איז וואָהר
דער נס, וואָס מיר האָבען געהערט?

• • • • • • • • • • • •

* *

ווענן איך בין אַ גאָטט, וואָלט איך אַנדערש געשטראָפט!
איך וואָלט אַ זינדער אַ האַרטען
צוגעזאָגט אַללעס, אי נחת, אי גליק —
איך וואָלט איהן געהייסען נור וואַרטען!

רבי חנינא בן דוסא

(א תלמודישע זאגע).

א ווייב האט געהאט רבי חנינא בן דוסא,
זיין זכות זאלל אונז ביישטיין, הלואי!
הארט איהר, א רייטערקע, אבער א גרויסע,
עס זאלל איהר ניט זיין צו קיין גנאי!

— עס פליהען די קללות פון מויל איהר ווי פייגעל,
„חנינא, גיב עססען, גיב שיך!"
וואו זאלל ער נעהמען, עס פלאמט שוין איהר אייגעל.
עס פליהט שוין „א רוח", נאך „א רוח"!

—וואס טויג מיר דיין תורה? דו לערנסט גאר א וואונדער
וועסט קריגען דארט שליפּעס אונ טרעססען!
שלינג אונ שלאנג געה איך ארום מיט די קינדער
חנינא בן דוסא, גיב עססען!"

אצינדערט געדענקען עס ביידע אין פריידען,
זיי זיצען אונ קוועללען אונ לאבען!
אונ ר' חנינא פערציילט אין גן עדן:
„זי פלעגט עס גאר קינסטליך צו מאכען!"

II

דאס קאן מען ניט זאגען, ליעב האט זי געהאט איהם,
זי פלעגט איהם אין די אויגען צו לעזען!
זי האט געוואוסט שוין, דאס טויג איהם, דאס שאדט איהם —
ער איז א קראנקער געוועזען!

ער איז געוועזען איהר ראגה די גרעסטע,
געפוצט אונ געלאטעט זיך בלינד!
איהם אונ די קינדער דאס שאנסטע דאס בעסטע,
חאטש זי דארף וויגען א קינד!

אונ זי וואָלט נעטרונקען זיין ברוד פון די פיס,
די פאות — גענעסען פאַר ברויט!
קוים נים חנינא בן דוסא א היים,
מערט זי שוין בלאַס ווי דער טויט...

אונ שטיל ווי אַ טייבעל, זי קוועלט פון זיין צורה!
עס לייכטען איהר די אויגען די גראָהע...
נור קוים פעהלט עסען, צו פעהלט איהם א דירה,
ווערד פון איהר א חיה נוראָה!

קוים הייבט אָן פישטשין א קינד, עס וויל עסען.
קוים הייבט עס אָן הוסטען פאַר קעלט,
האָט זי שוין אין אַלעם, אין אַלעם פערגעסען,
זי שרייט שוין, זי רייסט זיך אונ שעלט!

זי רייסט איהם די לאַצען; „חנינא בן דוסא!"
קלינגט עס אונ וויזט איהם אַ האַנד...
אַ רייטערקע איז זי געוועזען אַ גרויסע,
עס זאָלל איהר ניט זיין צו קיין שאַנד!

III.

„דער קורצער פרייטיג, הערסט דו, איז מאָרגען,
„דאָנערשטיק איז היינט, דו האָרסט!
„ניט דאָ וואו צו לייען, ניט דאָ וואו צו באָרגען, —
„חנינא, וואָס טויג מיר, דו קלערסט?

„דו קלערסט קיין פרנסה! ס'איז פינסטער מיין מזל;
„דיין תורה, דאָס ווייס איך, איז טייער,
„דאָס ווייס איך אויך'ט, דו ביזט א שלימזל,
„דו וועסט ניט פערדינען אַ דרייער!

אומזיסט איז געוועזען מיין שעלטען, אומזיסט,
דו וועסט שוין פערפוילען אין קלויז!
איך? צווי ביי דער פאָלע אונ איינס ביי דער ברוסט,
דאָס פיערטע וויל אויך שוין ארויס!

נור איך בין דיר מוחל, וואס איך האב געליטען,
צינד זאלל מיר דיין תורה גע'ן פרויט!
הער=זשע, חנינא, איך בעט דיך מיט גוטען,
בעט פאר אונז גאטט אין דער נויטה!

דו קענסט דאך צום הימעל, צו גאטט אללע וועגען.
דו האסט אללע שליסעל אליין!
טהוסט אוים א שוך, דאס ווייבט מען, געהט רעגען,
דען צוויטען — דער הימעל איז ריין!

איך לאז דיך ניט אב, דו הער, אויף נאמנות,
איך וועל דיר ניט געבען קיין רוה!
האב אויף דיין ווייב, אויף די קינדער רחמנות,
גיב דיר פאר זיי אויך א מיה!

פאר דיינע אייגענע וועט דיר זיין גרינגער,
פערקרים דיך נור, לאז נור א טרער!
קאן איך דען לאזען זיי שטארבען פאר הונגער...
אויף שבת, גולן! וואס וויל איך דען מעהר?

זעה=זשע, חנינא, איך בעט דיך פריהצייטיג,
טהו פאר אונז אויך אוים די שקראבעס,
הערסט, מארגען איז פרייטיג און קורץ איז דער פרייטיג
וועסט האבען א פינסטערן שבת!

עס וועט דיר ניט העלפען דיין קנאבעל, דיין קדוש!
חנינא, דיין סוף וועט זיין מאום!
איך רעד פאר פייער, פאר וואסער, קיין חדוש,
חנינא=שע, בעט חאטש א פום!

IV.

ער קוקט אויף דער טהיר, זי האט זי פערשלאסען,
„דו געהסט אהן א פום ניט א וועק!”
זי שווארט אויף נאמנות, א קינד האט געגאססען,
ער זעהט שוין, עס וועט זיין זיין עק!

פֿערגלייסט ער די אויגען, גאַנץ, טראַכט ער, דו ווייסט,
קיין עצה קיין ראַטה האָב איך ניש...
און קוים האָט חנינא די אויגען פֿערגלייסט,
עס ליגט שוין אַ פֿוס אויפֿ'ן טיש!

V.

אַ נאַכט איז געווען אַ לאַנגע אַ ווייסע,
דער פֿרייטיג דער קורצער שוין טאָגט!
חאַפּט זיך אויף גריענע: „חנינא בן דוסא"...
זי פֿאַלט צו'ן צו'ם צו און זי קלאָגט!

„אוי ד'האָב געזינדיגט, צינד פֿיהל איך די זינד,
אַ נאַרישער יודענעס מויל!
גיב אָב דעם הימעל דען קאַלב-פֿוס געשווינד.
עס האָט מיך געחלומט — אַ גרויל!

„איך האָב דיין שטוהל אין גן-ערן געזעהן,
מיין בענקעלע אונטער דער שטוהל.
פֿון גין-גאָלד, חנינא-שי, איז זי געוועהן,
מיט טייערע שטיינער גאָר פֿיעל!

ז'איז צווישען ד'אָבות'עם שטולען געשטאַנגען,
און צווישען די אָמהות מיין אָרט;
איך זאָל מיך ניט קאָננען גאָר ריהרען פֿון דאַנען,
זאָג איך דיר ליגענד אַ וואָרט!

נו האָרסט דו, חנינא, וואָס מיך האָט געקוועהלט,
איך בין שעור געשטאָרבען פֿאַר שרעק,
עס האָט פֿון דיין כסא אַ פֿיסעל געפֿעהלט.
מיין איך, אַז ס'איז שוין מיין עק!

מיט רחמנות קוקען די אמהות און שווייגען,
די שפחות נור שמייכלען גאָר מאוס,
און בלהה און זלפה, זיי ווייזען מיר פֿייגען:
„האָסט אויפֿגעבּרעסען דען פֿוס!"

זאָג דו, חנינא, וואָלט איך דען געגעססען?
דו און די קינדער!... נור שוין,
הערסט דו, חנינא, ד'ווילל אַלדינג פֿערגעססען, —
נאָך איינמאָל פֿערקרימם זיך, מיין קרוין!

זאָלל מען ניט טייטען אויף מיר מיט די פֿינגער,
א טרער לאָז, אָ, מאַך נור דיין שפּיעל!
זאָללען מיר אַללע דאָ שטאַרבען פֿאַר הונגער,
און דאָרט זאָלל ניט לאָמען דיין שטוהל.

---

*
* *

קליינע מענשען, דראָבנע מענשען,
וייער שעלטען, זייער בענשען,
וייער לויבען, זייער שרייען,
זייער פֿלאַממען, זייער שפּייען,
זייער בעטען מיט געוויין,
און דאָס קריצצען מיט די צאָהן,
אַלס איז דרויב,
לייכטער שטויב,
פֿאַר דער שוואַכסטער פֿליעג קיין לאַסט!
און די צייט אָהן רוה, אָהן ראַסט
שוועבט אויף שטאָהלערנע, ריזינע פֿליגעל, נישט צו'ם גראַס.

מײן מוזע.

נישט קײן בלימעל איז מײן מוזע,
אויף דער װיעזע װאקסט זי נישט;
נישט קײן שמעטערלינג, װאס זוכט
אללע בלומען אויף און קישט!

נישט קײן נאכטיגאלל מײן מוזע,
האט קײן טרעללען, האט קײן זיס...
ז'איז א יורענע אײן אלטע,
א־נ־געשרימפענע, א מאוסע,

אײן עגונה מיט יתומים
און פערשפרײטע אויף דער װעלט;
און אײן אביונ'טע, א גרויסע
און זי שרײט נור, און זי שעלט...

פריהלינג.

דו זעהסט, די ערד האט זיך בעפרײט;
פון שלאף, — פון פראסט און שנײ!
דו זעהסט, די ערד האט זיך בענײט
און לעבט, און אטהעמט פרײ!

װי מיט דער שטארר — פערהאסטער פעלל
האט לײכט געמאכט אײן עק
דער בלאהער טײך! און אויף דער שטעלל
טרײבט ער שױן זײן װעג!

אבגעשאקעלט האט דער װאלד
דען שנײ און בליהט און שפראצט,
און איך דאס שװאכסטע גראזעל שפאלט
זײן „אונטער ד'רערד" און גלאצט,

און זוכט די זונן, די פרײע װעלט,
און ציהט און זויגט זײן גליק!
און הארסט װי איבער בארג און פעלד — —
„ציריק! — ציריק! — ציריק! —"

„צוריק — איך לעב, איך שװעב, איך װילל..
„איך שלאף שױן נישט, אה, נײן!"...
נור דאס טויטע פאלק איז שטילל
נישט געװעקט נאך, נײן!

צייט געדיכטע.

1.

אח, פאר וואס האסט דו, גאטט, מיך פערשאלטען,
מיין מזל זאלל זיין אזוי שווארץ ?
שטאנדיג זאלל פוילען אין מיר די לעבער,
שטאנדיג זאלל פלאצען דאס הארץ !

*

פאר וואס זאלל שטאנדיג אין ד׳אוירען מיר שווישטשען,
דעם שונא׳ס לאכען, פערשווארען ;
א האממער זאלל שלאגען ביי מיר אין די שלעפען
אונ זיעדען אין ד׳אויגען די טרערען !

*

מקנא זיין זאלל איך דען בעטלער, דען בלינדען,
דען דזיאד מיט דער לירא אין טהיר ;
ווינשען זאלל איך מיר ציגיינעריש זינגען.
איידער צו דיענען ביי דיר !

2.

רבונו של עולם, פון אללע די צרות,
א קויל מאך אונ שיעס אויף א מאל !
מיר וועל׳מיר שפרינגען אין וואססער אין פייער,
מיט „שמע ישראל !"

*

קלויב זיי צו זאממען אונ לאז אויף א מאל,
א קלאפף נאך א קלאפף !
קאם אונז מיט אייזערנע ווידלעס, די אדערן
אפפען אונ צאפף !

*

וואָס טויג דיר דאָס שטעכן מיט נאָדלען, מיט שפּילקעס,
א מעססער! קוראַש!
ווי אַ פּראָוויזאָר וואָס זייערסט די טראָפּען,
נים פון דער פלאַש!

*

ווען איינע אַ צרה, א גרויסע, אַ דוננער,
פאַלט פון דער האַנד נישט דיין פאָהן...
נאָר דראָבנע... די טראָפּען, די לייזינע צרות...
די גרינע גאַלל געהט זיך אָן!!!

3.

אַ-נ-אָקס אַ יונגער ניט ראַפּטים אין שטאַלל
— „רבותים!" אַ הארציג געשריי,
„אָט האָט ער דער קצב ערשט נעכטען פון שטאַלל
גענוממען זיך אונזערע צוויי!

*

— „ער האָט זיי ערגיץ פערטריבען, געקוילערט,
היינט, זעה איך, שלעפּט ער נאָך איינעם,
רבותים, דער קצב, ער וועט אונז אוים קוילען,
ער האָט קיין רחמנות אויף קיינעם!

*

— „שאַרף איז זיין מעססער, עס וועט דאָך נישט בלייבען,
רבותים, קיין קלאָה פון דער סטאַדע"...
דאָס הערען און קרעכצען בייִ'ם ושאָלאָב די קעלבער,
די אָקסאלעך מריטשען: אַ ודאי!

*

עס שטעהען פערצווייפעלט און חליפען, און קראָכצען,
אָקסען און קאָלבער און קיה,
און דרעהען זיך איבער צום שטיער-אָקס און פראָגען:
„אוי, רבי יואָס זאָגט איהר דערצו?"

*

די האַרנער די גרויסע הייבט אויף דער שטיער־אָקס,
(ווי וויים עס ערלויבט איהם דער שטריק)
„די יונגע לייטאַליך, ברומט ער ליצנות,
„זיי זעננען גאַר היינט איין אנטיק!

*

„ליעב האָבען זיי נור צו גריעבלען, צו קלערען,
רבותים, צו פאסט עס פאַר קאַלבער?
עס איז קיין ניי׳ם נישט! די וועלט איז די זעלבע,
און אויך איך שטיער־אָקס דער זעלבער!...

*

ס׳איז שטאַנדיג דאָס זעלבע: מע־קוילערט לאחדים,
איינציגע זעהט מען נאַר טרייבען;
דאָס מעססער ווערד שטומפּיק, דער שוחט וועט שטאַרבען,
איינ׳ס נאַר — די סטאַדע וועט בלייבען!

4.

גאָטט זאָגט:

די אומות העולם זיי האָבען מזלות,
פאַר זיי זאָרג איך נאָך נישט א קריש!
איינער אַ חראַביע, דער צווייטער — אַ פּריץ,
דער דריטטער געבוירען אַ סטריוש!

*

דעם צאָהלט דאָס קריינרעל און יענעם — די שליפּעס,
דעם גיבען די גיטער צו פרעססען;
דען וועט דער בעזעס נישט קיין מאָהל פערלאָזען,
ד׳מאָג אין זיי אַללע פערגעססען!

✱

ד׳דאַרף אויף זיי קיין מאָהל קיין אויג נישט צו וואַרפֿען,
און דאַרף נישט צו פֿראָגען ווי ס׳גייט׳עם,
אויסער אַז איינעם עס טרעפֿט אַ שלימזל,
און — מע־פֿערשיקט איהן אין קייטען...

*

נאָר מיין בן יחיד, מיין פֿאָלקעל ישראל,
דאָס איז איין אייביגע נגע!
עס טהוט מיר, כּביכול, שוין באַנג דער הר־סיני,
וואָס האָט מיר געטויגט גאָר די פּגע?

*

דאַרף ער פּרנסה אָהאָ! קריעת ים סוף!
דאַרף ער אַ שדוך — גערה טראַכט!
מלמד־געלד דאַרף גאָר אַ שוסטער אַ ווייסטער,
וועקט ער מיך אויף האַלבער נאַכט!

*

און קאָנן זיך אָהן מיר ניט קיין יאַרמילקע קויפֿען,
און אָהן מיר ניט קיין בגד פֿערלאַטטען,
מחילה, די פּלידערן,— מאַכט זיך אַ שפּעלטעל,
הייבט ער אָן טאַטען און טאַטען.

*

און עסט נישט, און טרינקט נישט, און פֿאַסט נור תעניתים...
אין גאָר נישט, ער האָט נישט קיין מזל!
און לויבט מיך: „כּי הנה לא ינום ולא יישן״...
לאָזט מיך דען שלאָפֿען, שלימזל?!!

5.

וואָס פֿאַר אַ מין חיה, זאָג ביסט דו ישראליק,
זעה, זאָג מיר, איך בעט דיך, אליין!
ווי לאַנג איך בעטראַכט דיך, אַלס מעטאַמאָרפֿאָזען,
אַ רעטעניש צו פֿערשטיין!

*

אָט, יעה איך דיך פליהען, עס דאַכט זיך — איין אָדלער,
דו קריכסט שוין צוריק ווי אַ קרעבס!
און דאַר ווי אַ חאָרטעל, און וואָלפיש דיין הונגער,
און צו'ן אַ פגירה — אַ שאָפּס!

*

דריי טויזענד יאָהר שוין ביסט דו מעלה גרה,
איין אָקס ביסט דו? שוואַך ווי אַ פליג!
אַ האָז אינ'ם לעבען, אַ פוקס אינ'ם האַנדעל,
קומט מען דיך מעלקען — אַ ציעג!

*

פון תנועות — אַמאַלפּע, דו צאַפּעלסט — אַ פישעל!
בעגראָבען, די לעבסט ווי אַ קראָט!
און ווי אַ הונד ביסט דו דיין שלאָגער געטריי
און פאַלש ווי אַ קאַץ ביי'ן אַגלעט!

*

געדושעט — אַ האָהן און שטינקסט ווי אַ טהויר,
און ליידסט ווי איין עזעל אין מיט'ן,
אָפט — איין אומגליקליכע קלאַטשע; נור בייטשען,
קיין האָבער ווילל קיינער נישט שיטטען!

*

און — שטילל ווי אַ טייבעל, מען האָרט נישט דיין פּאַרע;
און דאָך האָב איך פון דיר געלעזען...
דו האָסט געהאַט אַמאָל באַק־ציין און ווידעל,
אַ לייב, זאָגט מען, ביסט דו געוועזען!

יוכבד:

איך שטעה ביי דיין וויעגעל,
איך שטעה אונ איך קלער...
אויף דיין בלאס פנים
קאפיט מיין טרער,

מיין ביטטערע טרער...
קינד מיינס, דו נייגסט
צו מיר צו דיין קאפיל;
דיר חלומ'ט — דו זייגסט...

נור זאג מיר, מיין קינד,
וואס זייגסט דו ביי מיר;
וואס שטעקט אין דער מילך,
וואס האסט דו פון איהר?

זייגסט דו מיט'ען גיפט,
וואס אין דער מיללעך פליעסט?
זייגסט דו מיט'ען סם?
צו דיין מאמע גיעסט

נור מילך פון דער ברוסט,
צי פיאלן פון דער קוואלל?
צונעהט אין דיינע ליפעלעך
דאס ביטטערקייט, די גאלל?

איבער דיין וויגעלע
שטעה איך איינגעבויגען;
שבראהלען שווארצע, פינסטערע
שיטטען מיינע אויגען.

ראזיג דינן דיין הייטעלע —
זיי דרינגען דורך די הויט...
קינד, זאג, וואס וועט זיין פון דיר...
איך שרעק מיך, אח, מיך גרוילט...

וואס שלאפט דארט אין דיין מויח'עלע?
ווייסט דו ווער דו ביסט?
ביי דער ארבייט שטעהן מיר...
דרעהסט אוועק פון בריסט

דיין קאפיל צו דיין טאטען דארט,
וואס שטעהט אונטער דער רוט
נאקעט, פון דער זונן פערברענט,
בעפלעקט פון אייגען בלוט...

איבער זיינע אקסעל פייפט,
שווישטשיעט ווי א שלאנג...
אונ די פרענגרם פון דער בייטש
שטעהען לאנג, א, לאנג!

דרעהסט אוועק דען קאפף פאר שרעק,
צוריק שוין ביי דער ברוסט...
זייגסט דו אוים פון איהר דען סם?
ווייסט דו ווער דו ביסט?

אונ אז פרע'הס טאכטער גלעט,
לאכסט דו מן הסהם!
פרע'הס טאכטער איז דיין מאמע
אונ איך בין דיין אם?

איך זייג דיך מיט מיין בלוט, מיין קינד,
זייג דיך טאָג און נאָכט...
צו זייג איך אוים אַ פֿרייען מענש,
צו זייג איך אוים אַ קנעכט?

וועלל איך צו די טויזענדטער
נאָך אַ קנעכט ערציהן?
וועסט פֿאַר פרעה'ס גאָטטער נאָך
און פֿאַר פרעה'ן קניען?

אונז וועט טרעטען פרעה'ס פֿוס,
לעקען דו זיין שטויב?
ניין! זאָלל בעססער זיין דיין לייב,
ווילדע פֿויגעלם רויב!

איך וויל'ל אַלליין ערשטיקען דיך!
ווארפֿען אין דען ניללl!
שליגגען זאָלל דיך בעססער איין
דאָרט דער קראָקאָדיל!

און אָפשר דריקט די קנעכטשאַפֿט שוין
די שמאַך אין דיינע אויערען,
ק...טען קלינגען האָרסט דו שוין —
ביסט אין זיי געבוירען!

אָפשר זאַמלען זיך שוין היינט
אין האַרץ ביי דיר די קוואללען,
און עס דרינגען דורך דיין הויט
די פֿינסטער שוואַרצע שטראַהלען,

אָפשר פֿיהלסט דו דאָס גניאַממער,
וואָס ערפֿיללט די לופֿט...
און בעהאַלטסט ביי דיר אין האָרציל
אַללע טראָפּפֿען גיפֿט...

און דו פֿיהלסט שוין!... מיינע ליעדער
האַלטען זיך ביינאַנד
מיט'ען שווישטען פֿון די בייטשען
אין דעם מצרי'ם האַנד...

און עס מישט זיך אַלם צוזאַממען,
אַלדינג אין דיין מח...
און דו וועסט א העלד אויפֿוואַקסען,
דו וועסט קריגען כח...

און דו וועסט די יאָך צובּרעכען...
און בעפֿרייען ברידער...

. . . .

סם איז, קינדער מיינס, אין מיין מילעך,
סם אין מיינע ליעדער...

אוים די נביאים.

גָאטט זָאגְט:

בּין איך פֿולל די גאַנצע וועלט,
וויאַזוי שטעלסט דו מיר אַ הויז?
דאַרף איך עססען, טרינקען דען?
וואָס מאַכט דיין קרבּן אוים?

דאַרף איך אָקסען־פֿלייש — און, בלוט?
וואָס מאַכסט דו דיך צו לאַסט?
צו דיין אייגען פֿעט און בלוט?
וואָס קומט אַרוים, דו פֿאַסט?

דיין געבעט ? ! וואָס ווילסט דו מיך
אלס שותף צו דיין רויב ?
און בעשסט דו שוין, וואָס שרייסט דו נאָך ?
מיינסט דו, איך בין טויב ?

און אויך די האַנד וואָס שפּרייטסט דו אויס ?
איך וויים, אַז ס׳זעננען לאַנג !
וואָס בויגסט דו נאָך דען קאָפּף צו דר׳ערד ?
בעהאַלסט דו דיין געדאַנק ?

פון יְחֶזְקֵאל.

1.

נאָטש זאָט מיר אַזוי צו זאָגען :
די „נביאים" וועל איך קלאָגען,
די שַקרנים, די כַּזבנים,
מיט׳ן אונפערשאֶמטען פּנים,
און פערגלייסטע אויגען,

*

פינ׳עם פינגער וויל זיי נאָגען,
וויל זיי טראַכטען אוים און זאָגען
אין מיין נאָמען נור דמיונות,
פאַר מטבעות, פאַר פּדיונות,
נישט געשטויגען, נישט געפלויגען !

*

אויסגעטראַכט און אויסגעקלערט !
נישט געזעהן און נישט געהאָרט,
און געזאָגט וואָס נאָט בעשערט,
וואָס איך קלער און טראַכט ...
נור געשפּיננען, נור געוועבט !
נור געפרעססען, נור געלעבט !
נישט קיין לאַך אין וואַנד פערקלעבט,
נישט קיין צוים געמאַכט !

*

מ׳פּלומר׳שט, איך האָב זיי געשיקט !
נור צו מיר ארויף געקוקט,
און פין ציביך אויסגעפּיקט,
געשיט נאָר געשיט !

*

איך האָב זייער צונג געשאַרפט
דען רעשט שׂכל צו בעטייבען !
ווענינ פרעססען באָרען, לייבען,
האָב איך פוקסען נאָך בעדאַרפט ?

*

ווענינ האָט מיין פאָלק געליטטען,
דאַרפט איהר נאָך זיין יאָך בעשווערען ?
ווענינ בלוט נאָך, ווענינ טרערען — ?
אויסגעריססען זאָלט איהר ווערען

*

אינ פערטיליגט און פערשניטטען —
איהר זאָלט מיר נישט זיין אין מיטטען !
אייער נאָמען מעק איך אוים
פון מיין הייליג בוך ארוים !

2.

אָטט האָט מיר געזאָגט אַזוי :
„צו די הירטען געה און זאָג . . .
די ראַזבאָניקעס — די הירטען ,
עס וועט זיין צו זיי אַ קלאָג" !

*

די ראַזבאָניקעס — די הירטען
עס וועט זיין צו זיי אַ שטראָף !
ווייל זיי האָבען זיך געפּאַשעט ,
זיך געפּאַשעט , נישט די שאָף !

*

נור די בעסטע וואָלל געטראָגען ,
און דאָס פעטסטע פלייש געפרעססען ;
נור אום זיך אליין געקיממערט ;
אָן די שאָפעלעך פערגעססען ! . . .

*

נישט געשטאַרקט די אָבגעשוואַכטע ,
און — נישט אויסגעהיילט קיין וואונד ;
די געראַניטע , די קראַנקע
נאָך געוואָרפען פאַר די הינד !

*

נישט געזוכט גאָר די פעראיררטע
אַ פערבלאָנדזשעטע — פערפאַללען !
און געפיהרט זיי אין אַ מדבר
אָהן אַ גראָזעל , אָהן אַ קוואַללען !

*

און געיאָגט זיי אויף די בערגער ,
און וואו אַ שטיין , וואו אַ דאָרן ;
ווילדע טהירע , חיות רעות
זעננען פון זיי זאַטט געוואָרען !

*

און פאַר זיך אַליין געקוילערט ,
זיך געפּאַשעט נישט די שאָף . . .
אוי אַייך שאָפער , ווי אַייך הירטען ,
עס וועט זיין צון'אַייך אַ שטראָף !

3.

אויך וועלל איך אַ חשבון מאַכען
מיט די שאָפסען , מיט די טריקעס ,
מיט די איינגעדרייטע האָרנער
און די שאַרפע ווי די פּיקעס !

*

וואָ ס'איז נאָר געוועזן אַ פּאַשע
אָנגעפרעססען זיך גאָר מאוס !
און די רעשט נאָך צו ציקנוידערט !
צו ציטרעטען מיט די פיס ! ! !

*

וואו אַ פּאַשע איז געוועזן
האָט איהר אַייך געשווינד דערפרישט !
און די רעשט נאָך צו ציקליצט ,
מיט דער בלאָטע אויסגעמישט .

*

און געלאָזט די אויסגעדאַרטע —
אוים געטריקענטע פון וויטען . . .
מיט די פיס אַוועק געקאָפעט
אָבגעשטויסען מיט די זייטען .

*

האָרט , איהר הירטען , האָרט , איהר טריקעס ,
עס וועט קוממען אייער טאָג ! . . .
איך וועלל מאַכען אַייער חשבון ,
עס וועט זיין צו אַייך אַ קלאָג !

4.

און עס הייבט מיך אויף אַ ווינד...
פון דער הייך זעה איך אַ טהאָל,
פולל מיט ביינער, און די ביינער
זעננען אויסגעדאַרט און גאָהל!

*

נישט קיין פלייש און נישט קיין אָדער,
ווי צעוואָרפען און פערפוילט...!
אויסגעמישטע טוידטע ביינער!
ווי דער גראָהער שיממער גרויעלט!

*

—„קאָנן דאָס לעבען?" פראָגט אַ בת-קול,
און איך אָנטפער; גאָטט דו ווייסט!
—„חאָטש זיי זעננען טויט, צעוואָרפען?"
אלם איז מאָגליך ווענן דו הייסט!

*

רופט דאָס בת-קול: זאָג די ביינער
אַז איך היים אַזוי און וויל!
עס קלויבען זיך צונויף די ביינער,
און זיי ווערען זאַפט שוין פולל!

*

צונויף געקליבען און געשלאָססען!
שוין סקעלעטען אוים געשטרעקט!
און מיט פלייש אַרומגעוואַקסען,
מיט אַ הויט שוין אויך בעדעקט!

*

—„הייסט די ווינדען זאָללען בלאָזען!"
איך היים בלאָזען און איך זעה:
ווי עס לעבען אויף סקעלעטען,
ווי עס לעבט אויף גאָטס אַרמעע!

פון יחזקאל.

(קאַפיטל ל"ג)

עס שלייכט צו'ן אַ שטאָדט ביינאַכט
די שווערט!
נור אויפן טהורם דער וואָכטער וואַכט —
ער האָרט!

און בלאָזט טראָמפייט
און שמעטטערט מיט מאַכט,
עס ציטטערט די נאַכט
דאָס פאָלק ערוואַכט — —
דער שונא געהט, דער שונא געהט!
און עס פלאַקקערט אויף די שלאַכט.

אין הויף, אין גאַסס
אויף מויר און וואַנד,

פאַר ווייב און קינד
פאַר פאָלק און לאַנד!

פאַר רעכט, און פריי געהט אלץ אין קאָהן!
ווער זיעגען וועט, דאָס ווייסט איין גאָטט;
דער וואַכטער האָט
דאָך זיינס געטהון!
ער האָט זיין עהרע נישט בעפלעקט,
ער האָט געוועקט!
ער האָט געדיענט זיין פאָלק, זיין לאַנד!

נור וועה דעם וואַכטער, שפּאָט און שאַנד,
וואָס האָט ביינאַכט
איין אויג פערמאַכט
און ערוואַכט
ערשט אין דער בראַנד!

יִרְמְיָהוּ'ס בְּרִיעף.

(אגרת ירמיהו — כתובים אחרונים).

I

און אין בבל וועט איהר וואהנען,
צווישען פרעמדע פאָלקער לעבען,
דאָרט, וואו גאָטט האָט אייך פערטריבען,
ביז עס קוממט די צייט!

דאָרט אין בבל וועט איהר וואהנען,
צווישען פרעמדע פעלקער לעבען,
און וועט פרעמדע זיטטען זעהען —
פרעמדע גלויבען, פרעמדע גאָטטער,
שרעקט אייך נישט פאַר זיי!

דאָרט אין בבל וועט איהר זעהען,
אויף די אַקסעל גאָטטער טראָגען,
שיין געשניצטע, פיין געקליידעטע —
גאָלד=און זילבער=גאָטצען!

זיי פון פאָרענט לויפט איין עולם,
הינטען לויפט זיי נאָך אַ מענגע;
אַלטע, יונגע, מאָננער, פרויען —
שווייגען מוזט איהר, נור אין הארצען
לאַכט אייך אוים פון זיי!

זעהט די צונגען ביי די גאָטצען
האָט אַ מייסטער אויסגעשלאָגען,
אויסגעשניצט און אויסגעקינצעלט,
פון דעם ריינסטען גאָלד!

נור פֿערגעסטען האָט דער מייסטער,
אויסצולערנען די געשמידטע
צונגען, חאָטש אַ וואָרט!

אונ געשמאַק האָט אויך דער מייסטר!
אויסגעפּוצט האָט ער די גאָטטער,
ווי אַ כלה צו דער חופּה —
קרוינען אויף די קאָפּף!

דאָך פֿערגעססען האָט דער מייסטער
אין די קאָפּף אַריין צושלאָגען
שׂכל, חאָטש אַ פֿונק!

גאָלד אונ זילבער האָט דאָס גאָטטעל;
עס בעשטאָהלט איהן דאָך דער פּריסטער
אונ פֿערשוועגדט זיין גאָטט׳ס פֿערמאָגען,
זיינע קליידער אין די הייזער,
וואו ער דאַרף נישט זיין!

אונ וואָס העלפֿען זיי די קליידער,
גאָלד־אונ זילבער־פֿיין געשטיקטע,
אַז זיי קאָננען זיך נישט וועהרען
פֿאַר דער קלענסטער מילב!

אַז מען טהוט זיי אָן די קליידער,
נעמט אַ פֿעדערוויש דער פּריסטער,
רייניגט אוים דאָס גאָטטער־פּנים,
ווישט זיי אָב די נאָז!

שטאָלץ שטעהט מאַנכער, ווי איין ריכטער,
אין דער האַנד אַ בינטעל ריטטער, —
מאָגסט דאָך שפּייען איהם אין פּנים
שמייסען קאָנן ער נישט!

אַי, נאָך שטרענגער איז דער צווייטער:
אין דער האַנד אַ שווערט אַ שאַרפֿע
צו אַ שווערע האַקק!

ליידער, קאָנן ער זיך נים שיטצען
פֿיר אַ גנב, איבערשרעקקען
אויף דער וואַנד אַ פֿליעג!

אַז זיי זיטצען אין די טעמפּעל
אונ די גאָצענדיענער קוממען,
אונ זיי בוקען זיך, אונ קניען,
ווערט דערפֿון אַ שטויב;

שפּעטער פֿאַלט דער שטויב ארונטער
אונ פֿערשוואַרצט דאָס גאָטטער־פּנים,
אונ פֿערבלענדט די גאָטטער־אויגען,
אונ בעשמוצט די קרוין.

פֿאַר גנבים מוז דער טעמפּעל
זיין פֿערמאַכט אויף שלאָס אונ ריגעל;
נישט די גאָטטער שיטצען מענשען,
מענשען שיטצען זיי!

אָט עס קוממט די נאַכט אונ פּריסטער
צינדען ליכטער פֿאַר די געצען;
העלל־בעלייכטע גאָטטער שיינען,
דאָך נור גאָלד אונ זילבער גלאַנצען —
נישט דער בלינדער גאָטט!

אונ עס הייבען פֿון דער ערד זיך
אויף די וואָרמלאַך, אונ זיי קריכען,
אויף די קליידער פֿון די גאָטטער,
פֿון די קליידער אויף די לייבער;
אונ זיי שטעהען אונבעהאָלפֿען
קעגען קליינע וואָרם!

אונ עס פֿליהען דורך די פֿענסטער
פֿלעדער־מייז אַריין אין טעמפּעל,
אונ ווי פֿראַנק אונ פֿריי זיי פֿליהען,
פֿון איין גאָטטער־קאָפּף צום צווייטען,
ס׳יאָגט זיי נישט אַוועק!

און דיא זון זעהט יעדען מאָרגען
פלעדער־מייז־פערשמוצטע געטטער,
און זיא זעהט אויך, וויא עס קוממען
און עס וואַשען זייא דיא פריסטער,
און זייא פוצען, און זייא שוויטצען
ביז דער גאָטט ווערט ריין!

II

מהייער זעננען דאָך דיא געטצען,
וויל עס שטעקט אין זייא פערמעגען:
זילבער, גאָלד און מייסטער־ארבייט —
נור קיין לעבען נישט!

מאַכט אַ קריעג זיך — פרעמדע פעלקער
איללען ס'גאַנצע לאַנד בעצווינגען;
וועללען שיטצען זייא דיא געטטער?
וועללען געבען הילף?

ניין! עס האַפּען זייא דיא פריסטער
און ענטלויפען, און בעהאַלטען
זיך צוזאַממען מיט דיא געטצען
ערגיץ אין אַ הייל!

און עס ברעכט אַ רויש אַ פייער
אין'עם טעמפעל, וויא דיא פריסטער
רעטטען איילינג זיך דאָס לעבען,
און דיא געטצען ברעננען.

וויא אַ מענש פון שטרויא קענן היטען
פאַר גנבים פעלד און שייער,
אַזויא שיטצען אויך דיא געטצען
פעלקער, לענדער, שטעדט!

אוי! דיא געטטער, האָטש זייא זעננען
פון דעם רייננסטען גאָלד געגאָססען,
מיט דיא קליידער און דיא קרוינען —
אוי! דיא געטטער, האָטש עס קניען
פיר זייא מאַססען און גענעהגען
זייא קרבנות—אוי, דיא געטטער
איז קיין קלענסטער וואָרם מקנא,
וויל זייא לעבען נישט!

וויא פאַר טויטע שטעלט מען פאַר זייא
עססען, טרינקען, פעטטע פליישען;
דאָס בע'גנב'ענען דיא פריסטער,
און פערקויפען, און דיא ווייבער
זייא פערזאַלצען און בעהאַלטען
אויף אַ שלעכטען טאָג! —

מִיש—מַאשׁ.

1) דֶער יָתוֹם:

איך האָב דיך, מיין טייערע ליראַ —
דערפון איז מיין לעבען נישט גרינגער;
מען וויל דיך ניט נעמען אין לאָמבאַרד,
ד'קאָנן מיט דיר שטאַרבען פאַר הונגער.

האָסט, ליראַ, גאָר זעלטענע סטרונים,
טאָנער — אַ פרייד צו די אויערען;
דאָך זעלטען בעריהר איך זיי ווינטער,
ד'האָב שטענדיג די פינגער געפרוירען.

און פריהלינג-צייט — ווען ביי די בלומען
די זוממער-פייגעלעך רימפּלען —
בין איך אַזוי עלענד פער'יתום'ט
אַז ד'האָב נישט פאַר קיינעם צו גרימפּלען!

2) אויגֶען און לִיפְּלֶעך.

איהרע אויגען, איהרע ליפּלעך —
אויף דער וועלט צו ריהמען!
זעננען פיילכען דען או רויזען,
נישט די שאָנסטע בלומען?

פיילכען זעננען איהרע אויגען,
און זיי לייכטען, וואַרמען...
דאָך די רויזען-ליפּלעך שעלטען —
זאָלל זיך גאָטט ערבאַרמען!

ב) דער פּאָעט.

דען גאָרגעל אראָב אויף די לאַצען,
דאָס היטעל פערשטיפּט איבער ד'אוירען,
די האָנד אין די ליידיגע טאַשען,
הונגעריג, דאָרשטיג, געפרוירען,

שפּאַצירט ער און פייפט זיך א ליעדעל,
און קלאַפּט צו א צאָהן אין א צאָהן...
באשר, ער האָט נישט געגעססען?
פהי! ער בעגעהט זיך דעראָהן!

ראָק, הויזען, שטיוועל — צוריססען!
באָבקעס! — איהם שאַדט נישט קיין קעלט!
איי-וואָס? ער האָט נישט קיין דירה?
דער הימטעל, דער איז זיין געצעלט!

באשר, פרעמד איז ער און עלענד?
זען'מיר דען אללע נישט ברידער?...
איהן אהרט נור דאָס שטיפען, דאָס לויפען,
דאָס יאָגען, דאָס ווילדע גערידער!

„וואָס רייסען דאָ איין די נער'רנים?
וואָס זאָלל דאָס געיאָג, דאָס געשריי?
וואָס טרעטען זיי אויף די נאַגטיאָטקעס?
וואָס מאַכען זיי ברודיג דען שניי?

נור, זיין כפּרה — נאַגניאָטקעס;
דער שניי נור, דער שניידט איהם ביי'ם הארץ! —
„זיי טרעטען די ריינסטע בריליאַנטען,
און מאַכען זיי ברודיג און שווארץ!“

4) טָאמִיר.

כא, איך זאָלל וויססען, אז ס'איז נור א חלום
פון כח הדמיון געוועבט!
עס שרעקט זיך דאָס הארץ דאָך: אונ וועץ, חס ושלום,
הייסט שוין דאָס טאקי געלעבט?

עס דרעהט מיר אין מח, דער „טאָמיר", די שטראָף,
דער עגבויר, דער „יחפור בדקר"!
אונ טאָמיר איז אמת פון אל"ף ביז תי"ו
דער ווילדער, דער נאַרישער שקר?

„טאָמיר איז אמת דאָס אַלץ, וואָס מיר הערען,
אונ נור וואָס מיר זעהען, דאָס האָמיר?
אונ ס'וועט שוין איף עולמות בעססער נישט ווערען...
עס מאַכט מיך משוגע דער „טאָמיר"...

---

5) בְּרִידֶער.

ווייסע, ברוינע, שוואַרצע, געלבע —
מישט די פאַרבען אוים צוזאַממען!
אללע מענשען זעננען ברידער...
פון איין טאַטען, פון איין מאַמען!

אויך — איין גאָטט האָט זיי בעשאַפּפען,
אונ — איין פאַטערלאַנד די וועלט —
אללע מענשען זעננען ברידער,
דאָס איז איינמאָל פעסטגעשטעלט!

* * *

אללע מענשען זעננען ברידער,
שוואַרצע, ווייסע, ברוינע, געלבע;
אנדערש זעננען נור די פאַרבען,
די נאַטור איז דאָך די זעלבע!

אומעטום דאָס זעלבע פראַהלען,
ד'האָב עס טויזענד מאָל געהאָרט!
און פון זאָגען ביז צו טראָגען —
איז פון הימעל ביז צו דר'ערד!

* * *

אַללע מענשען זעננען ברידער;
געלבע, ברוינע, שוואַרצע, ווייסע;
פאָלקער, ראַססען און קלימאַטען —
ס'איז איין אוים געקלערטע מעשה.

אומעטום דער זעלבער מוסר,
אומעטום דאָס זעלבע לאַגען —
מיט'ן מויל דער גאַנצער עולם,
די פאָליטיקער מיט שווייגען!

. . . .

אַללע מענשען זעננען ברידער!
און — זיי שפּיעלען זיך אין פלישקעס,
די נשמות זעננען וואָרמליך —
אינ'ם טאַביק פון די שישקעס...

---

6) האָף און גלייב.

האָף! ניט וויים איז שוין דער פריהלינג,
ס'וועללען שמעטערלינגע שפּרינגען!
נייע נאָסטען, נייע פייגעל;
וועללען נייע ליעדער זינגען; —

גלויב די נאַכט וועט זיין פערשווינדען,
און די וואָלקען אויך צו רינגען,
בלאָה וועט וויימער זיין דער הימעל —
נייע שטערען, נייע זוננען!

נייע רויזען, נייע בלומען
וועקט דעם פריהלינגס זיססער הויך;
עס וועט שיינען, שמעקען, זינגען!
און — אויף אונזער קבר אויך...

ד) וועמען עס איז ערגער.

שלעכט איז דעם, געבעך, וואס אירט אין מדבר;
ווייט, ווייט פעראירט פון דער היים;
אונענדליכער טרוקענער זאנד פאר די אויגען,
קויקעלט זיך אונטער די פיס.

און איבער'ן קאפף אין אונענדליכער הימעל,
עס בלאנקען אונצאהליגע שטערען.
אירט איהר דען אויכט?" זיי בלישציען און בלאנקען,
און שווייגען און רעדען קיין ווארט.

„איהר קוקט דאך אלץ, שטערען, אראב פונ'עם הימעל,
צו זעהט איהר מיין שטיבעל, מיין היים?"
„צו ברענט דארטען פריילייך אין קוימען דאס פייער?
עס בלישציען די שויבען ווי גאלד?"

„ז'איז טרויריג?... צו בענקט זי? וואס מאכען די קינדער?
האט אויף מיר רחמנות, און זאגט!"
עס שווייגען נאך שטיללער די זילבערנע שטערען,
זיי שווייגען — איהן דריקט עס און קלעמט!

. . . .

נור ערגער איז דעם נאך, וואס בלאנדזשט אין מדבר
און האט ניט אין ערגיץ קיין היים...
עס שפיעלען קיין קינדער, עס ברענט נישט קיין פייער,
און קיינער האט נאך איהם צו בענקען.

דער וואַרפט זיך מיעד אויפ'ן זאנד מיט'ן פנים,
און זעהט נישט קיין הימעל, קיין שטערן;
ער זעהט ניט און פראָגט ניט, און וואַרט אויף קיין אָנפער,
שוין אלדינג פערלאָשען אין הארץ...

דִי נַאכְט וָואכְטֶער.

(א נאָכגעמאַכט פרוס-רבניש יודעל)

א נאַכט — אַ מחיה! דאָס נאָכטיל איז טייער!
נור היט אייך פאַר פייער! היט אייך פאַר פייער!
נור נישט געקאָכט און געזאָטטען!
פערשליעסט נור די פענס ער און טהירען און טהויערן,
פערמאַכט אויך די אויגען, פערשטאָפט אייך די אויערן,
און תראַפיות, ווי גאָטט האָט געבאָטען!

און קאָנט איהר נישט שלאָפען, נו, ליגט האָטש בעריהט;
און האָרט זיך שטיל איין ווי די פלעדערמויז פליהט
ווי שטילל, און האַרציג, און טהייער!
און האָרט איהר ווי קולות, געשרייען, געלאָכטער,
צי קללות — זייט רוהיג, מיר זעננען די וואָכטער!
און היטען אייך אללע פאַר פייער!

פערשאָלטען זאָלל ווערען, ווער ס'ריהט זיך און געהט
און צינד אָן אַ פייער, צי ריהרט די טראָמפייט
צום בלאָזען, צום וועקקען ביי נאַכט!
מען וועט אין גיהינם די לייבער זיי דרעשען,
אין דאָ וועל'מיר לעשען און לעשען, און לעשען,
געטריי וועל'מיר דיענען דער נאַכט!

שלאָפט אייך! מיר דאַווענען, בעטען און קניען
פאַר גאָטט! דער רבונו של עולם זאָלל ציהען
אַ וואָלקען, א שווערען ווי בליי
איבער אייך אללע! אָה, גאַטט וועט אונז האָרען,
ער וועט נאָך פערלעשען לבנה און שטערען

און דעמעלט — וויא עטהעמט זיך פרייא!

און מיר וועללען רופען נאָך פעסטער! געטרייער:
הימ איך פאַר פייער! היט אייך פאַר פייער!
שאַ! קיין געדויש, קיין געלאָכטער!
קיין ליכטעל אין מוח, קיין פלאָממעל אין הארץ!
פרום זאָלל זיין! רוהיג און טויטליך, און שווארץ!
מיר זעגנען, מיר זעננען די וואַכטער!

אֱמֶת און שֶׁקֶר.

„שקר", שטעהט, „אין לו רגלים"
אָבער אמת? זי האָט פיס;
פאָהרט דער שקר אין קאַרעטען
און די אמת — געהט צו פוס!

פון די פיס דאָך פאַלט די אמת...
ווי בריליאַנטען — היהנער אויגען,
קוים זי שלעפט זיך! און דער שקר
פליהט זיך „נאַשפיץ" — פייל פון בויגען!

און בעשפריצט זי מיט דער בלאָטע,
און דערלאַנגט איהר מיט דער בייטש!
און די גאססען־יונגען לאַכען:
וויים וואָס „נאַבאָק" איז די טייטש!

פּאָעזיע.

ליעדער

אזיס׳ן פאלנישען (מאריא קאנאפניצקא).

ד׳האב געזעהן ליעדער! טהייל ווייסע ווי שניי
און שאהן, און בעשמעקט ווי די בלומען אין מאי,
און ריין ווי דער בלאהליבסטער הימעל ביי־נאכט,
דערביי — ווי דער טרויריגסטער מלאך פערטראכט —
זיי האבען ליעבע געזונגען!

דערנאך איז געקוממען די צייט מיט דער קאסע;
זי האט זיי געשניטטען ווי היי מיט דער ראסע;
עס האט זיך א לופט פון גן־עדן פערשפרייט;
עס טראגט זיך דער ריח גאנץ וויט און גאנץ בריים —
ס׳איז דאך קיין ברויט ניט געוועזען!

אח! איך האב אללערליי ליעדער געזעה׳ן,
פון טהייל איז אין הארצען גאר וואונדער געשעה׳ן!
עס רייסט זיך פאר באנגשאפט און סבלוט אהן איין עק:
ס׳פערגעהט שיער פאר שרעק און ווי זיס איז די שרעק...
זיי האבען באלאדען געזונגען!

דערנאך איז געקוממען די צייט! אויפ׳ן שטערן
האט זי א ברענענדע זונן, און עס ווערען
וואלקען און נעפעל צושווימען, צורינגען...
איך קאנן פון די ליעדער קיין זכר געפיננען;
גלייך מיט די נעפעל פערשוואונדען!

קלאג־ווייבער — ליעדער האב איך אויך געקאנט,
ווי ערד איז דאס פנים, געבראכענע האנד,
געלעבט אין בית־עולם, געלובט און געוויינט,
קראנץ פאר די קברים געפלאכטען, געקריינט
מצבות, געקושט און געהאלזט!

דער נאָך איז געקוממצן די צייט אונ געשניטטען
אויף סיעצקע פֿאר קאָלבער די קראַנץ אונ די בליטהען;
גענוצט די מצבות צו הייזער אלס שטיינער,
אונ צוקקער געליטערט אויף הייליגע ביינער —
קלאַנג-ליעדער זעננען פֿערשוואונדען!

אויך ליעדער, וואָס האָבען געדיענט דער מינוט
געחנפֿ'ט דען שטאַרקען, געשמייכעלט דער רוטה;
ביי רייכע געבעטטעלט, פֿערהייליגט דען רויב,
פֿון רינשטאָק געטרונקען, געגעססען דען שטויב —
זיי האָבען אָרען געזונגען.

די צייט איז געקוממען — ז' בלאָזט אויפֿ'ן האָרן
א וועקק-ליעד, עס זעננען פֿערזאַממעלט געוואָרען
דיכטער אונ זינגר פֿון נאָהנט אונ פֿון ווייט,
זי האָט זיי געמוסטערט; די קראַטציגע לייט
ארויס פֿון דער מחנה פֿערטריעבען!!!

. . . .

דער יודישער קוועסטאַר *).

א לעבענדיג בילד פֿון ווילנא.

מען זעהט איהן טאַגטעגליך שוין א דרייסיג יאָהר
מיט זיין טרויריג פנים אונ די פֿייכטע אויגען,
מיט זיין שלאַנקען וואוקס, קייליכיג געבויגען,
אונ דער לאַנגער באָרד מיט פֿערגראָהטע האָהר;

*) קוועסטאַר — אזויער, וואָס נעמט צוזאַממען נדבות.

מען קען גוט זיין קאַפּטאַן, אֵיין גאָטס ווייסט ווי לאַנג
ר'איז זיין צווייטע הויט, האַלט זיך ווי עס איז;
און מען קענן זיין טריט, זיין הוידען זיך אין גאַנג,
אויף זיינע האַלב באָרוויס, גערעניעטע פיס —
ער געהט — נישט פאַר זיך, אנדערע — זיין ציעל,
חאָטש מען זאָגט שוין לאַנג: אַ יוד איז אָהן געפיהל!

אויף אַללע אונטער־גאַססען איז ער גוט בעקאַנט, —
פון א בלאָטע אַרויס אין אַ בלאָטע אַריין,
מיט א בלאָבענע גרויסע פושקע אין דער האַנד,
ער קלינגט מיט איהר: „אַ האַלבען גראָשען וואַרפט אַריין!"
דאָך פון גרויסע פריצים האַלט ער זיך גאָר ווייט,
ער האָט קיין העזה נישט צו בעטען זייער גאָב;
פיר געמיינע לייט ביי געמיינע לייט
בעט ער האַלבע גראָשען; קיינער זאָגט נישט אָב.
יודען וואַרפען גראָשען, ער רעדט מיט זיי נישט פיעל,
חאָטש מען זאָגט שוין לאַנג: אַ יוד האָט קיין געפיהל!

נאָך־דעם זעהט מען איהן אויף ביידעם און אין קעלער,
וואו ד'אָרימע נדבות — ער אָרימע צו־טהיילט! —
וואו נור אַ דלות וואָהנט, וואו עס קראַנקט אַ פעהלער,
קינדער וויינען ברויט, ווי נאָר הונגער ווייַלט,
אֵיין אלמנה שטרעקט נישט פאַר בושה אויס די האַנד,
וואו דער לעצטע פונק פון פרייד איז שוין פערלאָשען,
וואו מען דאַרף יתומות ראַטיווען פון שאַנד —
דאָרטען איז ער דאָ, טהיילט שוין האַלבע גראָשען.
ער האָרט נישט אויס קיין דאַנק, רעדט מיט קיינעם פיעל,
חאָטש מען זאָגט שוין לאַנג: אַ יוד איז אָהן געפיהל!

נאָך־דעם זעהט מען איהן פון טהיילען געהן צוריק.
אַרבייט זוכט ער ציינד, זוכט זי ביי קבצנים;
און ער אַרבייט שווער, ס'רינט דער שוויים פון פנים,
צו ער שטעהט ביי'ם מיעך, צו ער דרייט א שטריק,
צו שטעהט ער איינגעבויגען אין דרייען ביי די פרעססען
אין דער אָליעאַרניע, ביי ק[illegible]ען קלעמטען —

און אזוי פערדיענט ער זיך אַליין זיין עססען;
פון פּושקע, חס ושלום, וועט ער קיינמאָהל נעהמען!
פון זיין אַרבייט לעבט ער, אַרבייט שווער און פיעל —
חאָטש מען זאָגט שוין לאַנג: אַ יוד האָט קיין געפיהל!

מען זעהט איהן נאָך דערנאָך אין שענק נאָך האַלבער נאַכט
איבערע'ן תנ"כ'ל געבויגען מיט דען קאָפּף;
ביי'ן אַ חלב-ליכטעל, קיי'ט זיין ביסעל באָב,
ער קוקט זיך גאָר נישט אום, וואָס דער עולם לאַכט.
שכּור איז דער עולם, חוזק מאַכען לייט,
און טרויריג איז זיין פּנים, און די אויגען באַנקען!
נור נישט פון דעם לאַכען; ר'איז פון דאַנגען ווייט...
ווייט פון די שכּורים, ווייט פון אַללע שענקען,
ווייט פליהט זיין נשמה, ציון איז איהר ציעל...
חאָטש מען זאָגט שוין לאַנג: אַ יוד איז אָהן געפיהל!

מען זעהט איהן יעדען טאָג, עס קאָנן איהן קינד און קייט
יודען קאָננען איהן, ווייססען ווער עס גייט!
און איבער „הונדערט" יאָהר וועלל'ן זיך אַללע שלאָגען,
ווער עס זאָלל די מטה אויף די אַקסעל טראָגען.
און עס וועלל'ען לויפען שוואַרצע, גראָהע באָרד,
אַללע וועללען וויינען, אַללע גיעסן טרערען,
און מען וועט איהם שיטטען ירושלים ערד,
און עס ווערד אַ נייע שורה הייליג ווערען.
מע'וועט דאָרט פאַר אַ קבר צאָהלען זייער פיעל,
חאָטש מען זאָגט שוין לאַנג: אַ יוד האָט קיין געפיהל.

מאָניש.

(באַללאַדאַ)

איהר ווייסט — כּן הסתּם —
די וועלט וועלט איז אַ ים,
מיר זעננען פֿיש;
(טהייל זעננען העכט,
שלינגען ניש׳־שלעכט...
זאָגט אפשר ניש׳?)

די וועלט איז אַ ים,
ברייט אָהן אַ שיער;
די פֿיש זעננען מיר,
דער פֿישער איז ס״ם 1).

* *
*

ער האָט זיך אַלס פֿישער
ביי׳ם לעבען געשטעלט!
די תּאוה — דאָס וואָרמיל! —
פֿיהרט איבער די וועלט!

עס חאַפּט־וואהל די אַנגעל
אַ פֿיש נאָך אַ פֿיש;
עס דאַכט זיך אַ וואָרמיל —
אַ בליק נור, אַ קיש...

נור באַלד נאָך׳ן וואָרמיל
געהט — האַקקען און שטריק;
נעיקט מיט׳ן לעבען
אַ סוף פֿינ׳עם גליק!

* *
*

און יעדערער ווייסט עס,
און יעדערער קאָן איהם,
דען שמד׳ניק, דען שטן,
דען שר פֿון גיהנם,

און זעלבען איז עמיץ
בעשירמט און בעהיט...
אָט, איך צו וואָרינען,
זינג איך מיין ליעד!

א.

ס׳איז געווע׳ן אַ מאָל איין עלוי,
ניט געקענט די וועלט אפילו,
ניט געווע׳ן אין קלאַס;
פֿרום דער טאַטע, פֿרום די מאַמע,
די משפּחה — לומדים סאַמע,
נאָר פֿון עקסטען פֿאַס!

סאַמע גאונים און למדנים,
מיט איין „אלף־בית רבנים",
ס׳קלינגט מיט איהר די וועלט;
און מבינים גרויסע זאָגען:
זיי וועט אַללע איבעריאָגען,
מאָניש, אונזער העלד!

מאָניש איז אַ וואהלער יונג,
ר׳האָט אַ קאָפּיל פֿייער פֿלינק,
אָנגעפּילט מיט תּורה!
טרעפֿט אויך באַלד אריין אין קאַרב,
מאָג דער רמב״ם זיין ווי האַרב,
און נאָך אַ בעל־קורא!

---

1) ס״ם: ראשי תּיבות (…יציאלען) פֿון סמאל, דער שר פֿון גיהנם.

אונ אַ שאָנער יונג — אַ פּראַכט!
שוואַרצע לאָקקען ווי די נאַכט,
קאַרמען ליפּפּען - רויזען צוויי!
שוואַרצע בּרעמען ווי די בּויגען,
ווי דער היממעל בּלאָהע אויגען,
אונ אַ פייער בּרענט אין זיי!

יעדעס בּיינדיל אין איהם לעבּט,
אונ ער געהט נישט, נור ער שוועבּט;
אָנצוקוקען איז אַ פרייד!
מיידלעך ווערען רויט אונ בּלאַס,
אז ער וויזט זיך אויף דער גאַס,
אז דער שאָנער מאָניש געהט!

ד'יונגע רבּי'צין אין חדר
זיצט אַ גאַנצען טאָג כּסדר,
הערט, מ'כּלומר'שט. ווי מי'קנעלט!
ס'לויפט די יאָך, די מיללעך בּרענדט,
אונ זי זיצט פערלייגט די האָנד,
קוקט אויף מאָנישען אונ קוועלט!

אונ דער שכנה, שיינער אָדעל,
פאַלט פון האַנד אַרוים די נאָדעל,
לאָסט זיך אונזער מאָניש הערען!
עס פערפעהלט איהר אָטהעם, דאָכ',
אונ עס גיט אין האַרץ אַ שטאָך,
אונ—עס קאַפּען הייסע טרערען...

* *
*

דאָך — ווי גאָלד איז אונזער מאָניש,
פון דעם אַללעם וויסט ער גאָר-ניש',
שטן, בּיסט געפלעפּט!

ער האָט ליעבּ אַ בּלאַט גמרא,
ער האָט חשק צו'ן אַ סברא,
„שור שנגח את הפּרה",
דאָס איז זיין געשעפט!

געלעבּט האָבּ'ן דעמעלט
נאָך ד'אַלטע בּעלי־בּתים
מיט מעשענע בּריללען
אונ זילבּערנע בּתים.
גאָלד די עטָרות
אונ אַייזען די מחות..
אַנדערע יאָהרען,
גאָר אַנדערע כּחות:
פולל ס'בּית־המדרש
אונ טאַקי מיט קאָפּף!
מען לערנט נאָך אין פּאָליש,
מען לערנט אויף די טראָפּף
עס ווערד נישט פאַר חצות
קיין ליכטעל פערלאָשען;
אונ פראָזשבּעס צו ראָנדליך:
אונ תּורה מי'גראָשען!
אונ דעמעלט האָט מאָניש
אַלם עלוי גע'שמ'ט;
די גראָסטע רבּנים,
פון וויט, פון דער פרעמד
דער פּטיש 1) פון לאַשטשעוו,
דער „סיני" 2) פון קאָזיץ,
דער מאיר הגדול 3)
פון קליין-מאַזעלבּאָזיץ 4)

---

1) אַ האַממער. 2) דער בּאַרג סיני. 3) דער גרויכער לייכטער — די זונן —. דאָס אלס זײַנען טיטולען פון גרויסע רבּנים. 4) „מאָדלי-בּאָזיצע, אַ פּויליש שטאָדטעל.

זיי קוממען אַ מישנע
פֿערהאָרען דען עלוי
און טאַנצען פֿאַר שמחה:
„אתחלתא־דגאולה" 1).

— „וואהל איז דעם טאַטען, וואָס ר'האָט אַזאַ זוהן,
וואהל איז דער מאַמען וואָס וועט'ן ערציה'ן,
וואהל איז דעם דור, וואָס איהן פֿערמאָגט!
אין משיח'ס צייטען ווערט אַזוינס געבוירען!
אָה, ירושלים, אָפֿפֿען דיינע טהירען!"
דאָס האָבען אַללע רבנים געזאָגט!

אויפֿ'ן באַרג אררט
אויפֿ'ן הויכען באַרג,
וואָס טראָגט דען אייביגען
שניי אויפֿ'ן קאַרק.

אויפֿ'ן באַרג אררט —
לויט עס איז בעשריבען-
איז מיט דער תיבה
נח שטעהן געבליבען.

און איז אַרוים פֿון תיבה
מיט שם און חם ויפת,
מיט אַללע חיות,
בהמות און עופות...

און זיי אַללע זעהען
מיט ד'אייגענע אויגען,
ווי ס'הענגט אין היממעל
גאָטטס פֿאַללענבויגען!

און האָרען גאָט'ס שבועה:
„דאָ שוואָר איך דיר וועלט:
עס וועט דיר נישט פֿעהלען
קיין היץ און קיין קעלט!

חאָטש רַצח'ע און הַרג'ע,
חאָטש גנב'ע און מסר,
איך וועלל דיך נישט טאַפּיען
שוין קיינמאָל אין וואַססער!"

געטאַנצט האָבען חיות,
חָם האָט געלאַכט,
נח האָט די ערשטע
כוס'ע געמאַכט.

געשטאָרבען שוין אַללע...
אַ פּאָקיל מיט יאָהרען!
עס שטעהט דאָך די תיבה
ביז היינט לזכרון,

1) משיח'ס צייטען.

דאָרט אונטער די שנייען!
עס הענגט אויף דער וואַנד
עד היום דער צהר,
דער גרויסער בריליאַנט.

און דאָרט אין דער תּיבה,
אין שנייען און פראָסט
דאָרט האָט זיך ס מ אַ ל
געפלאָכטען אַ נאָסט.

און געגען דעם צהר
קאָמט אַלל׳ אין דער פריה
לילית די גאָלדענע
לאָקקען זיך צו;

זי קאָמט זיי און קרייזעלט,
און פלאָכט זיי קאָקעט,
און ס מ אַ ל ליגט זיך
און רייבערט אין בעט;

זיי שמיעסען פערטרויט
פון דעם און פון יענעם,
וועמען צו פּאַקקען
אַריין אין גיהנם;

ווען צו שמייסען
מיט אייזערנע ריטטער,
ווען צו פרעגלען
צו׳ם פרישטיק אויף פוטטער!

אין אַ שיינעם מאָרגען
קלינגעלט עס שטאַרק,
עס ציטערט די תּיבה,
עס צאַפּעלט דער באַרג,

עס שפּרינגט שיער סמאַל
אַרויס פון׳עם בעט,
„העריין“! עס בעוויזט זיך
דערשראָקען אַ שד.

מיט געבראַכט האָט ער
איין עקסטרא־„ראַפּאָרט“,
קוים וואָס ער שליקערצט
אַ וואָרט נאָך אַ וואָרט: —

— „אַח, גרויסער מלך!
עס ציטטערט דיין טראָן..
— וואָס איז געשעהן?
געשווינד, הערר באַראָן!

— „אין קאָניגרייך פּוילין,
האַרט ביי דער גרעניץ,
ליגט זיך אַ שטאָדטאָלע
גרויס ווי אַ גענעץ.

און קוים וואָס מען זעהט עס,
מען האָרט עס אויך זעלטען;
הייליך ווי נ י ס ל ע ך,
פון שמות געצעלטען...

אין גאַנצען אַ צעהנדלינג,
צו צעהלען אויף פינגער!
עס בייסען די ציגען
די דאָבער פאַר הונגער!

און שטילל ווי אַ קברות
מענשען ווי מתים·
קיין גאוה, קיין תּאוה,
מע׳לעבט פון תּעניתים;

קיין חסידים, קיין דייטשען —
האָט תורה אַ קוים,
עס וואַקסען רבנים,
מען פּאַשעט עלוים...

צינד וואַקסט נאָך אַ גאון,
וואָס וועט נאָך פערשאַמען
גאַנץ פּוילען און ליטאָ,
און זאַמיט, און באָהמען,

און לאָזט דו איהן וואַקסען,
לאָזט דו איהן פריי,
ביזט דו — חלילה! —
הוד מלכות, פערביי!

האָסטו דו פערלוירען
גאַנץ פּולין און ליטאָ...
איז — חס ושלום! —
איין־עק פון ניט גוטע

יאָגען וועט ער אונז
מיט שרעקליכען האַסס
און ברענגען משיח'ן —
חלילה וחס! —

דער ימח־שמו'ניק,
אז ר'האָט עס דערהאָרט —
איז איהם די שמחה
געוואָרען געשטערט.

ער ליגט שוין און טראַכט
טאָג אַזוי נאַכט,
און רייבט זיך, און רינצעלט דען שטערען
— גוואַלד! לילית קרוין!
איין עצה גיב! שוין!
ווינם קאָן די וועלט איבערקעהרען!

— די נוס איז האַרט!
נור, מיין מאַנן, וואַרט,
זי קנאַקט דאָך אונטער די צייהן!
נצחון איז זיס!
גרייט אָן די שפּיז,
דער בראָטען וועט קוממען אליין!

אָ גאָטט, האָב רחמנות,
זיי זוכען נקמה!
האַלט, יודען, תענית
פאַר דער נשמה!

עס שווינדלען די אויגען,
היים ווערט און קאַלט...
זי הענגט אויף אַ האָהריל,
אָט, אָט, אָט, זי פאַלט.

אָט, פאַלט פון'עם היממעל,
אַ ליכטיגער שטערן;
אָט, וועט אין גיהנם
אַ שמחה שוין ווערען!

~~~

ג.

טראַ־ראַ־ראַ, טראַח!
וואָס איז געשעהן?
צו האָט נישט דאָרט עמיץ
משיח'ן געזעה'ן?

ווען בלאָזט מען דען שופר?
דאָך אלול נישט תמוז!
צו איז ער משוגע
געוואָרען, דער שמש?
~~~

וואָס בלאָזט־עס און פּייפט,
וואָס דונערט און קנאַלט?
צו פּלאַצען די דאָמבעס
און סאָסנעס אין וואלד?

עס פּייפט און קנאַלט,
עס זעצט, עס קנאַקט,
עס יאָגט איין עקסטראַ־
פּאָסט פון טראַקט!

אָה! ווער האָט אַזא
קלינגען געהערט?
ווער האָט געזעה׳ן אַזוי
פליהען פייער פערד?

עס קלינגען די גלאָקליך
וואָס אמאָל פרייער;
עס שפּריצן די פּאָדקאָווים
פונקען און פייער.

עס שלענגעלט זיך, קנאַקט
אָהן רחמים, די בייטש!
מע׳שטעהט מיט די אָפּפענע
מיילער: וואָס טייטש?

צוזעהען דאָס ווינדער
זענגען אַרויס
קראַנקע פון בעטען,
לומדים — פון קלויז,

קינדער פון חדר —
איינס אין דער מיט
אין האַנד די תחתונים —
פון אונטער דער רוט.

דאָרט לויפט אַ שוחט,
בלייך ווי די וואַנד,
א נישט דערקוילערטער
האָהן אין דער האַנד,

ער האָט אין מיטען
דאָס פּייפען געהערט,
און — במקום דען האָהן —
דען חלף אויף ד׳ר׳ערד!

און פליהט אויפ׳ן רבי׳ל
אַרויף ווי אַ קאָהל
אַריין מיט׳ן חוטם *)
אין אָפּפענעם מויל!

און דאָ לויפט א טובע
און ברעכט זיך די האַנד:
„שרייט יודען האָבער —
זאָגט מיר, וואו ברענט?!"

שאַ! שאַ! נור שטיללער!
מען ווייסט שוין! ס׳אי־פּראָסט
א דייטש איז געקוממען
פון דאַנציג מיט פּאָסט!

מיטגעברענגט האָט ער
גאָר אוצרות מיט געלד!
געהן וועט אַ מסחר!
זיין וועט א וועלט!

און גאָטט האָט דאָס שטאָדטיל
גאָר ראַפּטום בעגליקט,
ער האָט זיי פון הימעל
אַ מחיה געשיקט!

---

*) נאָז.

עס האַנדעלט דאָס דייטשעל
מיט כָּל'ערליי תּבוּאות,
און צאָהלט אַלץ אין בּאַארען
און מאַכט ניש' קיין שהיות!

אַלץ ווערד מיט גאָלדענע
ראָנדליך געוואויגען,
אַז יעדען ווערד פריילוך
און ליכטיג אין ד'אויגען!

עס הייבען אָן האַנדלען
גאָר שוחטים, דיינים.
עס לויפען, עס קויפען
מלמדים, בּטלנים...

אַללעס איז סחורה,
פון פאָרשום אַ רעגען!
און פויערען מיט פוהרען
פערלייגען די וועגען!

מען דאַרף נישט בּעקוקען,
געקויפט און געשטעלט
עס שיטטען אָן יודלעך
'עססער מיט געלד!

אַח, ווער גערענקט
אַזאַ גאָלדענע צייט?
מען טראָגט אין דער וואָכען
גור אַטלעס און זייד!

און חתונות מאַכט מען
טאַג=טאָגליך כּסדר;
בּעוואָרפען די שניידער
מיט חתונה קליידער;

עס זעננען אָהן האָנד שוין
די כּלי=זמר געבּליבען,
די חופּה צוריססען,
די שטאַנגען צוריבען,

עס האָט שוין דער בּרחן
קיין כּח צו לאַכען,
מען קריגט שוין קיין וואַקס ביז
הבדלות צו מאַכען;

לעקער פאַר בּרויט=שטאָד!
און נים, פאָמעראָנצען!...
עס קאָכט ווי אַ קאָססעל
דאָס שטאָדטיל אין גאַנצען!

נור דער דייטש האָט מיט געבּראַכט
אַ בּת יחיד'לע אַ פּראַכט
גאָלד'נע לאָקקען בּיז די פיס!
אויגען בּלישציען ווי די שטערען
און אַ קול — אַ פרייד צו האָרען.
און אַ שטימע — צוקקערזיס!

און זי געהט נישט, נור זי שפּרינגט,
און זי רעדט נישט, נור זי זינגט,
פרייליך, לוסטיג טאָג און נאַכט!
און לאָזט אַרוים איהר קול מאַריע
העלפט דאָס גאַנצע הויז איהר צו,
קנאַקט פאַר לאַכען, ווען זי לאַכט!

חא! חא! קלינגט עס ווי אַ גלאָק!
יעדעס שטיינדעל, יעדער צשוואָק,
וואַנד און דאַך! דאָס הויז אין גאַנצען!
עס לעגט די גאָהל אַוועק דער שוסטער,
און דער מאַרשאַלעק דער ווימטער
חאַפּט זיין „גרוגע" טאַנצען!

דער שמש איז אַ פּעססימיסט,
און — אַ'ך־לעבען — נישט אומזיסט,
מיט אַ שלאַנג איז ער געזעססען!
און לאַכט מאַריע, נו לאַכט ער מיט,
און לאַכט פון האַרץ געזונד און גוט
„קול באשה" — גאָר פערגעססען!

און אַז מאָניש געהט כּסדר
יעדען מאָרגען פריה אין חדר
בלייבט ער שטעהן ביי'ם טויער...
רעמעלט זינגט אַ פּראַכט מאַריע,
און איהר טרעללער־מעלאָדיע
דרינגט איהם טיעף אין אויער!

עס דרינגט אַריין אין האַרץ איהם טיעף!
און אויפ'ן אייגענעם מאָטיוו
מיט דער זעלבען מעלאָדיע,
זינגט דער נאָך ער די גמרא,
און איז מטעים יעדע סברא,
דרייט נאָך מיט'ן פינגער צו!

נור אַ שוויים ליגט אויפ׳ען שטערן,
און די אויגען — פּייבט פון טרערען,
און דאָס פּנים בלאַס ווי קרייד,
דער רבי זיינער זיצט פערצוקט
ס׳שטעהט די רבי׳צין און קוקט:
„אוי, ווער ווייסט, וואָס דאָס בעטייט!"

* *
*

דער פּאָטער — פערנוממען,
אין אללעם פערגעססען;
אין דער היים — זעלטען
אַ שבת געגעססען.

עס זעהט דאָך די מוטטער
ווי מאָניש פערשווינד;
זי שרעקט זיך און פראָגט איהן:
וואָס איז דיר מיין קינד?

וואָס לאָזט זיך דיין קול
אזוי וויינענדיג הערען?
וואָס האָסט דו אין ד׳אויגען
נור טרערען, און טרערען?

וואָס ביסטו אַזוי בלאַסס
מיין איינציגעס קינד?
ווער האָט דיר פערלאָשען,
זאָג, וואָס פאַר אַ ווינד,

די איינעלעך דיינע,
די שאָהנע הבדלות?
וואו האָסט דו גענומען
נגונים — יללות?

* *
*

אָהן עין־הרע,
געזונד זיי און שטאַרק.
דו פלעגסט דאָך צו זינגען
פונקט ווי אַ קאַנאַר׳ס

אַ שטייגער, אַ וואָלאַך
צו אַנדערע זאַבען!
עס פלעגט דאָך פאַר תענוג
דאָס האַרץ אין מיר לאַבען.

אז דו פלעגסט זינגען
די זמירות ביי׳ם עססען; —
היינט האָסט דו גאָר יענע
נגונים פערגעססען!

היינט זינגסט דו גאָר אַנדערש,
היינט זינגסט דו ניש׳ גוט,
עס קלאָמט מיר דאָס האַרץ צו,
עס קיהלט מיר דאָס בלוט;

עס שניידט ווי מיט מעססער
אין הארץ דיין געזאנג!
וואס איז פאר א שטייגער,
וואס איז פאר א גאנג?
. . . .

פלעגסט א מאל העלפען
דעם חזן אין שוהל...
גאר אנדערע קולות,
איין אנדער געפיהל!

אצינד עמיץ אנדערש
זינגט פון דיר ארויס!
וואס איז דיר, מיין לעבען,
דער מאמען זאג אויס!
. . . .

— צו ווייס איך דען, מאמע,
וואס ס'זינגט דארט אין מיר?
איך ווייס נור אין הארץ איז
גאר אנדערש ווי פריהר!

איך ווייס ניש וואס ס'איז מיר,
עס נאגט דאך אין הארץ;
אונ פלוצלינג פאר ד'אויגען
ווערט פינסטער אונ שווארץ...

עס הייבט אן צו ברעננען
ווי פייער אין מח,
עס רייסען זיך קולות
פון האלז אויס מיט כח!

אונ אטהעם פערפעהלט מיר,
ס'איז ענג אין דער ברוסט,
איך וויל זיי פערהאלטען,
די טאנער, אומזיסט!

זיי פליהען ווי פייגעל
ארויס פון א נעסט...
אונ — אזוי זינגט זיך...
אט, ווי דו זעהסט!...

ד.

אנדערש וואלט מיין ליעד געקלינגען
ד'זאלל פאר גוים גויש זינגען
נישט פאר יודען, נישט „זארגאן"! —
קיין רעכטען קלאנג, קיין רעכטען טאן!
ס'האט פאר ליעבע, פאר געפיהל
נישט קיין פאססענד ווארט, קיין סטיעל...

אונזער יודיש האט נור וויצען,
האט נור שפיצען, בלאנקע בליצען;
ווארטער ווי פער'סמ'טע שפיזען!
אין איהר לאכען, וויינען ריעזען!
ראיז ווי גאלל, ווי פיאלן ביטטער:
אונ זי דרעשט דאס לייב מיט ריטטער!

ז'איז אין גאנצען בלוט און טרערען!
קאנסט אין יעדען אויסדרוק הערען
ווי דער ים — פון צרות זיעד,
ווי עס ברעכט דאס הארץ דעם יוד...
נור, חאטש פלאץ דא אויפען ארט,
ס'האט קיין לעבליך ווארעם ווארט!...

קיין איינציג ווארט איז צאַרט און גלאט,
עס איז פאר ליעבע טויט און מאט —
„הערציל", „זעעלע" „שאץ" און „שאַצעל"
ס'האט א טעם ווי לאקריץ־פלעצעל;
עס האט קיין טעם, עס האט קיין זאלץ,
און עס שמעקט נאך גאַנזען שמאלץ!

איך האב צו'ן אייך קיין טענה־מענה,
וואס די ליעבע איז אייך פרעמד;
ווענום שפרינגט ארוים פון פיאַנע
ז'מיטן ים און אהן א העמד!

און אמאר מיט בלינדע אויגען,
בארווים, נאקיט לויפט ער, פליהט;
שפיעלט זיך מיט א פייללענבויגען —
קאנן דאס פאסען פאר א יוד?

* * *

ווייבער האב'מיר סאמע צנועות!
ס'וועט קיין ליעבע ניט פערלאַנגען!
אונזער טאכטער מאכט קיין שהיות:
נדן, תנאים, חופה־שטאַנגען!

און מען לעבט דאך ביי אונז יודען,
גאנץ בשלום, גאַנץ צופרידען;
ווי פאסאליעס שיט מען קינדער!
טרעפט זיך זעלטען, פאר אין ברירה,
טהוט א יוד אויך איין עבירה.
דם־ובשר, ס'איז קיין וואונדער!

נור ער וועט נישט פלעטשען, כראַהלען:
„זאָנגע, מאַנד אונ זילבער־שטראהלען"
נישט פאַר וואַססער, ניש' פאַר פייער!
ר'לויפט אין מקוה אריין געשווינד,
וואשט פון לייב אַראָב די זינד,
וואַרפט דערנאָך אַ האַרטען דרייער

דעם „בעל-נס אריין אין פושקע;
ווילל ער, פאַסט ער נאָך אַ תענית
אונ ער שוואָרט זיך אויף נאמנות:
ס'איז אין גאַנצען ווערטה אַ שישקע!

אינ'ם שטאָדטיל איז געוועזען
פון קדמונים אַ מפולת:
דאָרטען פלעגען לצים וואהנען,
מוזיציעריען, מאַכען קולות!?

קרייען, מיאוציען, קוויציען, ביללען
אָדער סווישטשען ווי דער ווינד,
אויפ'ן דאַך, געהט אויף דער וואַך
אַרום איין אַלטער שוואַרצער הונד!

ס פלעגט אַרוים צו וואַרפען שטיינער,
גאַנצע פודען אויף דער וואָג,
אונ עס פלעגען זיך בעווייזען
די ניט־גוטע טאָג אויף טאָג!

ווייבער, מאָננער, יודען, קריסטען
ווייכען לאַנג די גאַנצע גאַסס;
אונ מיט הויכען גראָז בעוואַקסען
שטעהען הייזליך פוסטע־פאַס!

דאָרט ביינאַכט בעווייזט זיך מאַניש,
צו דער חורבה געהט ער צו,
ס'קלאַפט דאָס האַרץ ווי ביי'ן אַ גזלן,
דאָרטען וואָרט אויף איהן מאַריע!

איהן בעגלייטען צוויי מלאכים:
אין דער לינקער זייט א שלעכטער,
און, מיט טרערען אין די אויגען,
געהט דער גוטער אין דער רעכטער!

און דער גוטער מלאך רוימט איהם
אין דעם רעכטען אויער אריין:
„האב רחמנות! דיין נשמה
זאל פאר גאטט נישט זינדיג זיין!"

„וויים, די וועלט האט ער בעשאפפען
„וואס אין הימעל, וואס אויף ד'ר'ערד!
„זונן, לבנה, אללע שטערען,
„אללע אקסען, אללע פערד!

ער פערזארגט אויך לייבען, בערען,
גיט פרנסה שאף און רינדער...
האט דען מענש זיך אויסגעקליבען,
ער זאלל לויבען זיינע וואונדער.

און דען תמצית פון די אמות
האט ער יודען אויס געצויגען;
און זעקס=הונדערט=דריי=צעהן מצות
אב=געמאסטען, אב=געוואויגען!

טהוא נאך תשובה, און ער וועט דיך
מיט ש"י עולמות פערגעלטען!
אוי, בערעבען! איז מאריע דען
ווערטה דריי הונדערט מיט צעהן וועלטען?

חוזק מאכט דער שלעכטער מלאך
רוימט אין לינקען אויער אריין:
האסט נאך צייט אויף עולם הבא!
און ער וועט דיר מוחל זיין!

צו האט ראובן נישט געזינדיגט?
אדער דוד און בת שבע?
אללע זעננען אין גן עדן...
וויל ער האט א גוטין טבע!

און א ליאדע קרים, א טרעהר,
אין א ווינטע־טאג א תענית
און א וואָרט, „איך וועל נישט מעהר!"
און ער גלייבט דיר אויף נאמנות!

אזוי טענ'ען די מלאכים.
און דער ישוב דויערט ניש' לאנג
ווייל זי ווייזט זיך באלד אין פענסטער,
און עס האָרט זיך איהר געזאנג!

פלאממען ברעננען איהר אין ד'אויגען,
אללע תאוות — אין איהר ליעד!
און איהר פליהט שוין פייל פון בויגען,
און דאס בלוט זיינם קאָכט און זיעד!

טויזענד גריללען, טויזענד שפיננען,
פלעדער־מייז און איילען האָרען
זייער זינגען, לאַכען קישען,
זייער קישען, האלזען שוואָרען...

און ער שוואָרט איהר הייסע ליעבע
ביי זיין לעבען, ביי'ם געזונד;
דאך זי שמייכעלט: אזא שבועה,
טראָגט אוועק דער לייכטער ווינד!

און ער שוואָרט איהר ביי די ציצית,
ביי די פאות, ביי די תפלין,
און ביי שופר של משיח...
— „זאג, וואס נאך? אום גאָטטעס וויללען!"

און ער שוואָרט איהר הייסע ליעבע
אלץ פערברענטער און פערשייטער,
און זי שמייכעלט, און זי בעט זיך:
שוואָר נור ווייטער, ווייטער, ווייטער!

און ער שוואַרט איהר בײַ זיין טאַטען
בײַ דער גוטער פֿרוממער מאַמען;
בײַ דער באָבען, בײַ דעם זיידען,
און בײַ אַללע נאָך צוזאַממען...

אויף איהר ליפּפּעל שפּיעלט אַ שמייכעל
און די אויגען איהרע גלאַנצען,
און זי בעט זיך: ווייטער, ווייטער!
זי וויל זיכער זיין אין גאַנצען!

ווייל אַ בחור קאָנן פֿערפֿיהרען,
קאָנן פֿערגעססען, האָט זי מורא...
און ער שוואַ־ט איהר בײַ'ם פּרוכת,
בײַ דעם כתר, בײַ דער תורה!

און זי בעט זיך האָבער! האָבער,
זי וויל זיכער זיין אין גאַנצען!
און זי כשופט מיט איהר אָטהעם
און די אויגען בלישציען, גלאַנצען...

און ער גרייפֿט אַלם האָבער, האָבער,
האָט גאַטס נאָמען אויסגערופֿען!...
. . . .
פֿונ'עם הימעל קנאַלט אַ דיננער;
פֿון גיהנום פֿונ'עם טיעפֿען

אַ געלאָכטער, אַ גערודער
און פֿון שועבעל יאָגט אַ ריח
און ער פֿליהט שוין „פּאָד קאַנוואָיעם"
אויף אַ באָזעם אין דער הייך.

אויפ׳ן באַרג אררט דאָרטען
איז אַ לעבען, אַ געפּילדער;
ס׳איז אַ באַלל דאָרט אין דער תּיבה,
און אַ שרעקליכער, אַ ווילדער!

און קאַפּעלען (יענע וועלטי-
גע ציגיינער) מוזיצירען,
און שאַמפּאַניער — ווי וואַססער,
און די רוחות קאַנקאַניערען!

לאָמפּען — טויזענד פּעססער סמאָלע,
די רשעים זעננען קנויטען,
ס׳געהט אַרום איין-עקסטראַ-שד׳ל
מיט אַ שעעריל צו די צווייטען!

און די קאָניגין איז לילית,
אין די אויגען האָט זי בליצען,
און סמאֶל טראָגט איהר לאַנגע
שלאָפּפּע מיט בראַבאַנדער שפּיצען.

. . . .

אין דער טהיר דאָרט שטעהט געשלאָססען
אונזער מאָניש אויף אַ קייט...
און מען לעגט שוין אָן אַ פייער
און די שפּיעז איז אויך שוין גרייט!

כסא שלמה.

וואָס רוישט מיר אין מח,
וואָס זעצט ווי'ן אַ מיהל?
שלמה המלך'ס
די גאָלדענע שטוהל!

עס לאָזט מיך די שטוהל —
די גאָלדענע פּראַכט
נישט רוהען ביי טאָג,
נישט שלאָפען ביי נאַכט.

עס מאַכען מיך טויב
די גאָלדענע בערען;
עס מאַכען מיך בלינד
בריליאַנטען ווי שטערן;

עס רוישען די שפּאָרבער,
עס וואָרקען די טויבען;
עס בלענדט אַלאַבאַסטער
און פּערל ווי טרויבען.

פייגעל גינגאָלדענע
בלישציען און פּראַנגען;
עס סאַפּען אופיר'ענע
עקדיסען, שלאַנגען,

עס רוישען די אָדלער
מיט גאָלדענע פליגעל,
עס בלאַנקט די מנורה —
אַ גאָלדענער שפּיגעל...

און אָקסען און שטיערען
בלעקקען און וועקקען;
עס קאַפּעט דער בוימעל
פון גאָלדענעם בעקקען.

* * *

איך וועקקען אין האַרצען
... זעלטען געפיהל
די פרויען-געשטאַלטען
פון איבער דער שטוהל —

איך זעה זיי פאַר ד'אויגען
דריי פרויען געשטאַלטען. —
אין צאָפּף אינ'עם נראָהעם,
אין קאָפּף אינ'עם אַלטען

דערקענן איך ד'אמונה.
אין דרייען געבויגען,
און פייבּטליבּע, גרינע,
פערגלאָזערטע אויגען

פערגלייסטע צו'ם הימעל!
פולל תּפלות, כּוונות —
נור האַרט איז די שטימע!
ס'קלינגט אָהן רחמנות

פון ברוין-דאַרע ליפּפּען
נור חרם, נור אָסר;
און ווי אַ פּאָקשיווע
שטאַבּעדיג מוסר!

די חכמה דערקענן איך
אין ברייטליכען שטערן,
געקרייזעלטע לאָקקען
אויף ד'אַקסעל צו־לאָזט;

בריליאַנטענע אויגען,
זיי לייכטען ווי שטערן,
זיי לייכטען דאָך רוהיג
און קאַלט ווי דער פראָסט!

און שטאָנדיג דורך ברילּלען...
אַ וואָג אין דער האַנד;
אַלץ וואָלט זי געוואָיגען —
דען מאָך אויף דער וואַנד,

די שטערן אין הימעל,
דען דראָביאַזג אין טייך;
צלץ דארף זי וויסען,
נור אַלץ איז איהר גלייך!

עס שטעהט נאָך די אמת!
פון קאָפּף ביז די פיס
פערהילט אין אַ שלייער!
ווייל שרעקליך און מאוס

איז נאַקעטע אמת!
כען האָט זי פערשטעלט
ווייל ווער עס דערזעהט זי,
דער געהט פון דער וועלט!...

* *
*

עס שמעקט און עס רוישט,
עס בלאַנקט און עס בליצט,
נור, לידער, נישט שלמה
נור אַ ש מ ד א י זיצט

אויף כסא בן דוד!
בן לילית רעגיערט
דאָס פנים, דאָס שוואַרצע,
רוזיערט, בלאַנשיר;

אין כתר מלכות
די האָרנער פערשטעקט...
די הינערנע פיסלעך
מיט פורפור פערדעקט,

און טרעפט אַללע חדות
פון גוים און יודען...
און שטעלט אַ־לאַ־שלמה
די ווייבער צופרידען,

און שניידט אַ מאָל קינדער,
לעבעדיג צו טויט;
עס העלפען די חיות
אַרוים פוי אַ נויט!

און שלמה? דער וואַנדערט
פערהונגערט, פערשמאַכט,
שרייט „אני שלמה",
ווער גלייבט איהם? מען לאַכט!

ווער דען איז דאָרט קאָניג?
מען ווייסט דאָך, מען האָרט!
ווער ברענגט פון מצרים
זיך ווייבער און פערד?

ווער האָט די מלכה
פון שבא־לאַנד בעגליקט?
מען קוּצט אויפ'ן: נעביך,
דער מענש איז פעררוקט!

* *
*

עס שמעקט און עס רוישט,
עס בלאַנקט און עס בלענדט,
ס'האָט קיינער דען שד
אויפ'ן טראָן נישט דערקענט.

אמונה — זי קלערט נישט,
עס פסק'ית די צנועה:
מלכותא דערעא
כמלכותא דרקיעא...

זי האָט זיך געפועל'ט א
לא־יחרץ פריקאַז:
פאַר אומגעוואשען
חאָטש שמייסען אין גאַס;

מינים חאָטש הענגען;
און טאָפּיען אין טייך
פאַר שניידען די נאָגעל
אָהן עדות און גלייך...

* *
*

פיין איז דער ראָזענאָל,
פיזעם איז נאָבעל
ס'שטינקט דאָס גיהנם דאָך
אָרגער ווי קנאָבעל...

די חכמה דער־פיהלט עס
און רעדט נישט א וואָרט;
די חכמה האָט שכל
און שטעהט אויף איהר אָרט;

צו האָבען רעכן אללע
פינף חושים קיין טעות
זי זאָל זיך פערלאָזען
אליין אויף דער נאָז?

מען פיהלט, עס איז אמת,
נו, ס'טרעפט זיך ביי לייט...
זי רוקט אַביסעלע
אָב אין א זייט

און נעמט א שמעק טאַבאַק;
בערוהיגט זיך באַלד...
איין נארישע אמת
זי שרייט שוין: געוואלט!

אויף כסא בן דוד
א פרעמדער פערשוין,
ציהט אָב דען מאַנטעל,
אַראָב נעמט די קרוין!

אין זיין רציחה
איז אַשמדאי שרעקליך!
און גענעראַלען,
כהנים מיט גלאָקליך,

מיט בלוט פון קרבנות
און חלב פערפּעצט,
א צעהנדליג סריסים —
די האָט ער געזעצט

צו משפט'ן אמת,
עס שווייגט דער נאראָד;
פיינט האָט מען אמת
און ווייט איז צו גאָטט!

סוחרים און שענקער
שרייען: נור ברענגען!
עס בעטען זיך ווייבער:
חאָטש אָדערן טרענגען!

* * *

מען ווייסט, אָהן רחמים
ווערט אויסגעהן א פּסק.
ס׳רינט דער אמונה
אַ טרער אויף דער באַקק

נור „למען ידעו״,
עס העלפט קיין רחמנות!
אלמָלא מוראָה...
פּראָסטע סכּנות!

זי שיקט איין עין־הרע —
אַ בליק אין דער זייט,
די חכמה פערשטעהט שוין
וואָס ס׳אייגעל בעטייט.

זי זעהט ווי׳ן אַ שפּיגעל
די אַללערליי סחורות
מיט וואָס זי ווערט האַנדלען
עד סוף כּל הדורות...

זי זעהט אינ׳ם אייגעל
אָט ווידלעם צו פליישׁ
הבדלות — צו בורא
מאורי האש,

צוואַנגען צו נאָגעל
און מעססער צו בריסטען
און קנאַקער צו ביינער —
ס׳טאָהר זיך נישט גלי. טען!

די חכמה פערשטיינערט,
קיין תנועה, קיין קלאַנג...
עס האָט זי פער׳כשוּפ׳ט
די גיפטי.ע שלאַנג!

* * *

און ס׳רעשט זיך אין ציון,
עס יאָגען זיך מאַססען
מען לויפט אויפ׳ן ווינדער,
מען פויקט אין די גאַססען,

קאָסטרוי טרייבט מען אמת,
עס קנאַקט און עס קנאַלט...
די אמת, געשמיססען,
ענטלויפט אין אַ וואלד;

דאָרט האָט זי געטראָפען
אַ לייב צו אַ בער...
זאָגט נאָך איהר קדיש,
זי לעבט שוין נישט מעהר!

דען ליבּ'ס לויה.

אַ הספּד אויף אַללע צדיקים:

די וואַלד־אידעע די טראָגט דער לייבּ
ערהאַבען, שטאָלץ און אײדעל!
ער פֿרעריגט זי מיט לייבּען־קול
און בּראָניעט מיט'ן ווײדעל.

פֿראָגט די שאָף אויף זיינע ציין,
ער האָט זיי נישט געקאַרגט,
און בּיי עזעל, אָקסען, קיה
די וואַלד־אידעע געשטאַרקט...

די וואַלד־אידעע די טראָגט דער ליבּ,
אײדעל, שטאָלץ און פֿעסט;
חיות'ס הערצער שלאָגען היים
אין די גראָסטע פֿראָסט!

עס ציהט זיך, ציהט די וואַלד־אידעע
יאָהרען גאָר אַ מעננע
דורך דער וואַלד געשיכטע דורך
ווי אַ רויטע סטעננע!

ציהט זיך איבּער טהאָל און בּאָרג
און פֿאַרבּט מיט איהר קאָליער
ס'גרינע גראָז, דען ווייסען שניי,
טייבער אָהן אַ שעור!

אַ בּת־קול פֿליהט אַ דורך דען וואַלד,
עס בּלאָזט ווי פֿון אַ האָרן:
„דער ליבּ איז קראַנק" עס גיט אַ שטאָך
די חיות ווי אַ דאָרן!

אַ תּרועה פֿליהט אַ דורך דען וואַלד:
„דען אַפּעטיט פֿערלוירען!"
עס חאַפּט די חיות אָן אַ שרעק,
ס'ווערד דאָס בּלוט געפֿרוירען

ס'ציהט אַ שברים דורך דען וואַלד:
„עס העלפֿט קיין גוטער יוד!
מען האָט איהם פּיזעם שוין געגעב'ן
און דער אַלטער ציהט —

אוי, ער ציהט אַרויס פֿון וואלד
צום טאַטען און צו'ם זיידען!
אוי, ער האָט זיך שוין פֿערבּאָנגט
צו'ם ליכטיגען גן־עדן!"

ס'פֿליהען שברים דורך דען וואַלד,
אַ האָרן נאָך אַ האָרן,
און יעדע שמועה, יעדעס קול
שטאָכט — אַ שאַרפֿער דאָרן!

בּיי די חיות שטאַרט דאָס בּלוט,
אי'ן דער זאַפֿט — בּיי בּיימער,
אין בּערלאָגע גיסט דער בּער
טרערען גאַנצע אײמער.

אַ שאַקאַליש וואָיען יאָגט
פֿון צפון בּיז קיין דרום,
און די צנועות, די היענים
רייסען איין די קברים —

* *
*

ראַפּטים, טס! פערשטומט דער וואַלד!
האָרט זיך איין אין שטיללען —
ודוי זאָגען דאַרף דער ליב,
עס הייבט שוין אָן צו ברילען!

און ער ברילט די ודוי אויס
מיט יאָמערליך געוויין,
און קלאַפּט על חטא; אין אַלטען בויך
קלינגען שטיין און ביין!

גראָבע, פרומע טרערען פאַללען
אויף די אַלטע באַק,
אויפ׳ן מעבר־יבוק ווערד
פון איטליבער א פלעק!

ביימער שאָקלען מיט די קעפּף,
טרויריג רוישט דער וואַלד,
און דער פרוממער אַלטער לייב
גוסעט אָב און — — פאַלט!

* *
*

יאָממער קלאָגען אַללע ביימער:
דען זכות ווער וועט האָבען,
און וועט פון זיך איין אָרון גע׳ן
דען צדיק צו בעגראָבען?

ס׳הייבט זיך אויף פון וואַלד די קלאָג
פייערדיג און פלאַמם,
וועקט אין מדבר אויף דאָס זאַנד,
פעלזען ביי דעם ים!

און עס הייבט זיך אויף דאָס זאַנד,
יאָגט פון אַללע עקקען
פון דער וועלט אין וואַלד אַריין,
דעם צדיק צו בעדעקקען.

און די אַלטע פעלזען קראַכצען:
אוי ווער וועט דער לעבען
און פון זיך דעם אַלטען צדיק
א מצבה געבען?

* *
*

און דען יאָממער, דאַכט זיך, טראָגען
רוחות אָדער כשוף,
איבער וואָלדער, סטעפּים, ימים
און דערגרייכט צו׳ם ישוב.

אַ געפלאַצעריי אויף קיימען,
ס׳ווערען טאָג צו־פלויגען,
ז׳ווילל׳ען אַללע גע׳ן דעם צדיק
שאַרבאַנעס צו ד׳אויגען

און פון לען אויף אללע פעלדער
פליהט צו גאָטט וכּוחים;
פאַר וואָס קומט זיי נישט די זכיה
איהם צו גע׳ן תכרוכים?

ברזאָזעס זיפצען, דאָמבעס קראַכצען,
אַז עס פלאַצט די קאָרע,
אין די ווינטען, דאַכט זיך, וואָיען
הינד אַ גאַנצע סוואָרע...

אויבען ציהען שווערע וואָלקען
און דאָרט צווישען זיי
שווממען „אחרי־מות־קדושים" —
חיות אַללערליי;

אַלטע דורות, פרוממע דורות
בלייערן און בלייך...
און עס טריעפען זיי׳רע שווערע
טרערען פון דער הייך;

און זיי פאללען אויף דער מטה,
און עס קלינגען פושקעס...
און א פיקסעל זאגט א הספד,
אז עס שניידט די קישקעס...

איין איבערקעריניש.

און די לופט איז פולל מיט זיפצען,
פולל מיט ברעננענדיגע טרערען;
מיט'ן לעצטען גוסס-אָטהעם,
פולל חרמות און פערשוואָרען.

פולל מיט אסכרה, קרופ און מאָזעל
פולל מיט טיפוסען פאר הונגער...
נור די קלאווישען בערידהרען
דיינע שמאלע, לאנגע פינגער —

איין איבערקערניש אויף אללעם!
ווי די טאָנער טאנצען, שפרינגען,
ווי די לופט ווערט פולל מיט לצים,
רויטע מיצליך, און זיי קלינגען

מיט די קליינע זילבער-גלאָקליך,
האָבער, האָבער און גערעכטער...
שוין פערשווינדען אללע צרות
און די וועלט איז פולל געלאָכטער!

שכור טאנצען אללע בלומען
וואָלדער, טייכער קאנקאָני-ערען...
די לבנה ווינקט מיט ד אויגען,
אללע שטערען קאָקעטי-ער-ען...

אללע שטערען, — דיינע אויגען,
איך הייב מיט דיר אָן צו זינגען,
און די גלאָקליך אויף די מיצלעך
קלינגען, קלינגען—נור זיי קלינגען!

פְרֵיי אויס נאַדְסאָן.

1

קום שוין, קום, אָה, נביא! מיט דער גאַנצער קראַפט,
פון אונגליק און פון ליעבע רופען מיר צו דיר!
קוק ווי שוואַך מיר זעננען, מיעד און אָבגעשלאַפט,
ווי שטאַרק עס איז דער פיינד, ווי אונבעהאָלפען — מיר.

עס איז די לעצטע צייט; אָה! ראַטיווע פון שאַנד;
דאָס געוויססען שלאָפט, די נאַכט איז אָהן אַ שטראַהל;
פערלאָשען שוין די בושה, פעראירט איז דער פערשטאַנד,
און די מיטטעלמאָססיגקייט פרעדיגט איבעראלל!

2

ביסט דו מיין פריינד,
אַהער גיב דיין האַנד!
מיר וועללען שטרייטען
און ליידען ביינאַנד!
פיינד? שטעלל דיך פריי,
פעכט מיר אַקעגען!
נור אַראָב פון וועג
אויב ס'איז דיר נישט געלעגען!

3

מיט פערל פון טוי
ציערט זיך אויס די נאַכט...
(אָ! שרעקליכע געדאַנקען
לאָסט אַ רגע אָב!)
אָט אַ פויגעל ריהרט זיך
אין די צווייגען זאַכט...
אַ פיצעלקעלע שטערען
אָט, אָט, פאַלט אַראָב!

(אָ! שרעקליכע גערדאַנקען,
אַ רגע זייט געלאַססען!)
דער לבנה'ס שטראַהלען
ציהען זיך און ציהען
אויפ'ן שטיללען טייכעל
און לייגען זיך אין פאַססען —
(טרויריגע געדאַנקען,
לאָסט אַ רגע רוהען!)
ווי שטילל זיי זיך בעוועגען,
ריהרען אויף און אָב...

(אָה! שרעקליכע געדאַנקען,
לאָזט אַ רגע אָב!)

4

זאָגט נישט, אַז ר'איז טויט,
ניין, ער לעבט, ער לעבט!
אָבגעפּליקט די רויז,
נור איהר אָטהעם שוועבט!
צובראָכען איז די האַרף,
ס'וויינט דאָך דער אַקאָרד!
צוהאַקט איז דער אַלטאַר,
ס פייער ברענט נאָך פאָרט!

5

מיר האָט זיך גע'חלום'ט:
מיט אַ גרויסער מענגע
געה איך, דאָך בעזונדער...
געהן, געה'ן מיר לאַנג!
פינסטער איז די נאַכט...
אונטען איז אַ תהום,
און דאָס וועגיל — קרימט זיך,
דרעהט זיך ווי אַ שלאַנג

אויפ'ן גלייכען פעלזען,
ווי אַ טאַשמע שמאָל —
און די פלאַקקער ברעננען
רייסען אוים אַמאָל

פון פינסטערניש אַ פּנים;
עס איז רויה און קאַלט
און, צום שאַרפען בליק,
די ברעמען איינגעצויגען;
צו אַ יונגע ס אָ ס נ ע
אויפ'ן תהום געבויגען
מיט די גרינע צווייגען,
דאַכט זיך — אָט, זי פאַלט!

צו אַ שפּאַלט אין פעלזען,
מאָך-בעוואַקסען, שוואַרץ...
און קיין שאָרך, קיין אָטהעם,
שטיל! עס וויסען אַללע,
אַז אַ פאַלשער טריט נור,
שמעטטערט פון דער סקאַלע
אַריין אין טיעפסטען תהום...
דאָך רוהיג איז מיין האַרץ

און מיין טריט איז פעסט!
. . . .

6

'האָב נאָך געזעהן אַ חלום:
אַ שטאָק-טויבע נאַכט,
און אַ ווילדער פעלזען
וואַקסט אין וויסטען לאַנד;
און די שטוממע נעפּעל
אויפ'ן פעלזענס רוקען
גלייך ווי ברייטע ימים
גיעסען זיך ביינאַנד...

אויפ'ן פעלזען שטעה איך,
אונטען איז אַ תהום,
און מיין שאַרפער בליק
גרייכט נישט ביז צו'ם גרונד...
נור דאָרטען איז נישט פּוסטע
דאָרטען רעש'ט און זיעד —
און שטיממען אַללערליי
טראָגט אַרויף דער ווינד!

עס האָרען זיך אין מיטען —
הייזעריגע שרייען,
שוואַכֿע האַרפֿען טאָנער,
זיפֿצען פֿון אַ גוסס...
עס גיעסען זיך צוזאַממען,
וואונדערבאַרע שטיממען,
אָט עס קלינגען שווערדען,
קייטען באַלד אונ כוסות...

נישט רוהיג איז מיין האַרץ
אונ איך שטעה פֿערשטאַארט.

. . . .

7

געפֿאָהרליכֿער אַלם צרות,
חרמות אונ געיאָג,
שרעקליכֿער פֿאַר קייטען,
גזלנים אונ געשלאָג
איז די לוסט צו'ם שלום,
עס העלפֿט נישט קיין פֿערשטאַנד!
רייס אויס פֿון האַרץ דען שונא
מיט'ן האַרץ בייגאַנד!...
עס טהוען וועה די קייטען,
דריקקענד איז די יאָך,
בלומען דאָך אין גאָרטען,
אויף לאָנקעס, אויפֿ'ן פֿעלד;
אונ אויסער פֿרייען וויללען,
פֿיהלסט דו, קאָנן מען נאָך
זיך אַ גליק געפֿיננען
אויף דער בלומען־וועלט!

8

נור טרויריגע ליעדער,
טרויריגע געדאַנקען,
צו בין איך דען שולדיג?
ס'איז אַזוי מיין לעבען!

עס בליהען מיר קיין רויזען,
אונ קיין שטערן בלאַנקען
מען האָט מיר אויך קיין גוטען
חלום נישט געגעבען!

איך וואָלט פֿריילּיך זינג־ין אָפֿשר אויך געקענט,
נור אין מיין קראָנצעל שטעקט אַ שטאָכֿידיגער דאָר'ן,
איהן האָט איינגעפֿלאָכֿטען מיט אייזערנע האָנד
מיין מזל, אונ פֿון אַללעם איז פֿאָקשיווע געוואָר'ן!

ער אונ זי.

(אַיין אַלט הישפּאַנישע פאַבעל)

עס איזט איינע אַלטע געשיכטע,
אונד בלייבט דאָך איממער ניי...
(היינע).

מאַי — נור ער איז אין טאָלעדאָ געוועזען,
אונ דאָרט איז נישט היימליך די נאַכט...
עס ציטטערט דער היממעל; לבנה אונ שטערען
שווימען דערשראָקען, פערשמאַכט —

מאַי — נור ער איז אין טאָלעדאָ געוועזען;
וואו פרעכע מאַרמאָרינע ריעזען
שטאָכען מיט חוצפּה דען היממעל דען בלאָהען
מיט גאָלדענע, קרייציגע שפּיזען —

מאַי — נור עס זינגען קיין פייגעל, עס ווערען
נור קירכען-געזאַנגע געהאָרט,
געמישטע מיט קראָכצען, געשרייען, אונ שלאָכצען,
עס דאַכט זיך — פון אונטער דער ערד!

מאַי — נור עס סוד'ען זיך דאָ נישט קיין בלומען,
די גלאָקען זיי מאַכען זיי טויב!...
עס טראָגט דער זעפיר 1) נור דען אַש פון נשרפים,
פון אויטאָ-דע-פעען 2) דען שטויב!

עס שטאָכען די שפּיזען, עס קלינגען די גלאָקען,
די קירכען געזאַנגע — זיי וועקקען
פער'כשופ'טע הייזער, סטאַטועז 3), פאַלאַצען,
— עס דאַכט זיך — מיט בלוטיגע פלעקקען!

---

1) לייכט ליפטעל. 2) אַ שטויס האָלץ אויף וועלכען מען פערברענדט מענשען.
3) שטיין-בילדער, פסל.

דאָך אונטער טאָלעדאָ דאָרט ליגט אַ גן־עדן
מיט בּליטהען און בּלומען, און בּלעטטער —
און דאָרט אין גן־עדן — עס דאַכט זיך — רעגיערען
פיעל בּעססערע, מילדערע גאָטטער...

מאַי — און ער איז אין גן־עדן געוועזען,
אַ ווארעמע ליכטיגע נאַכט!
ווי אין אַ ים אינ'עם הימעל, אין בּלאָעם
שווימט די לבנה פּערטראַכט!

עס בּלאַנקען די פריילּיכע, לוסטיגע שטערען,
אין גאָרטען איז פריש אַלץ און גרין;
עס בּלאָזט זיך אַ שטילּישקע ווינטעל און טראָגט
די דופטען 1) פון בּעז און יאַשמין;

זיסס ערגיץ טריללערט אַ פויגעל פון וויטען,
און גיעסט אוים זיין האַרץ אינ'ם ליעד
פון בּענקען און טריישאַפט, פון ליעבּע און גלויבּען,
און טריללערט, און ווערד גאר נישט מיעד.

עס טריללערט דער פויגעל, עס סוד'ען זיך בּלימען,
בּעגאָססען מיט הימלישע טרערען...
מאַי אין גן־עדן! — און „ער" און „זי" זיצען
פערכּשופ'ט, פער'חלומ'ט און הערען.

עס וועקט איהן איהר טרויםהאַפטע שטימע, — „אָ דיכטער,
פערצייל מיר פון דיינע מאָטיווען!"
דער דיכטער ערוואַכט ווי פון חלום און ציטטערט,
אַנטפּערט גאַנץ שטיל: איך וועלל פּרוּווען...

— „טהייל גרויסע — פערציילט ער — קושט גאָט ביים שטאַרבּען,
די אויגען — זיי ווערען ערפילּט
מיט נחת מיט שטיללען, מיט ליכט פון גן־עדן,
די שמערצען — אין גאַנצען געשטילט.

---

1) רחות.

עס לאזט א גאלל־טראָפּפען דער מלאך המות
דען טראָפּפען, דען מוזען זיי ניפּפען!
דאָך זיס איז דער קוש, און עס ווערד פונ'ם טראָפּפען
נור האָניג אויף זייערע ליפּפען.

מיין העלד פון מיין פאבעל איז גרעסער געוועזען,
פריהר נאָך האָט גאָטט איהן בעגליקט,
ער האָט געקושט זיין נשמה אין — אוצר,
ווען ר'האָט אויף דער ערד זי געשיקט"...

„צווישען די גרויסע געוואָהלטע
איז ער געשטאנגען גאנץ הויך;
פון גאָטטס קוש איז הייליג געוואָרען
יעדער געדאנקען אין מח!

פון גאָטטס קוש איז הייליג געוואָרען;
יעדעס געפיהל אין דער ברוסט;
יעדערער לעזט אויף זיין שטערען;
גאָטט אלליין האָט איהן געקושט.

איהם שפּאלט זיך דער הימעל אין ד'אויגען,
זיין יעדעס וואָרט איז א ליעד — — —

— „האָרסט ווי די נאכטיגאלל טריללערט
און טריללערט, און ווערד גאר נישט מיעד...

עס קאָנן זיין, אז זי איז זיין גלגול...
מיט איהם איז גאָר זעלטען געשעה'ן —
ער האָט דאָס גיהנם — טאָלעדאָ,
ער האָט הישפּאניען געזעה'ן!

. . . .

הישפּאניען זעהט אויס ווי א שלאכט־הויז..
ער זעהט זיינע ברידער ווי שאָף,
שטרעקקען דען האלז אויס צו'ם מעססער
לויפען אנטגעגען דער שטראָף!

פֿערדאַרט אונ פֿערבּרענט זעננען ליפּפּען,
פּנים'ער — בּלאַססער פֿאַר קרייד,
אונ גוסען אונ שטאַמלען נור ודוי,
אונ שטאַרבען פֿאַר שרעק פֿאַר דער צייט.

טהייל קושען דאָס מעססער בּיי'ם שטאַרבּען,
טהייל דאַנקען נאָך גאָטט פֿאַר דער שטראָף —
ער זעהט זיינע בּרידער פֿערלוירען,
פֿער'כשופֿ'ט אין לאָממער, אין שאָף!

הארץ-בּלוט פֿערגיעסט זיי די אויגען —
שכור אונ דולל פֿון דער נויט;
אונ אָח! אויף די פֿינסטערע שטערען
הענגט זיי אין אויפֿשריפֿט: „צום טויט!"

. . . .

פֿינסטער קוקט ער אויף די זייטען —
קיין מזרח, קיין מערב, קיין צפון,
קיין דרום — ער האָרט נור אַ חראַפּען,
אַ חראַפּען — טהייל גוס'ען, טהייל שלאָפֿען!

. . . .

אונ ווי היינט איז זיך געשטאַנען,
אַ וואַרימע ליכטיגע נאַכט.
מאַי — אין אַ ים, אין אַ בּלאָעם;
שווימט, די לבנה פֿערטראַכט.

עס בּלאַנקען די לוסטיגע שטערען,
זיי בּלישציען אונ ווערען נישט מיעד.
אונ זעפֿיר מיט בּעז אונ יאַשמינען...
די נאַכטיגאַלל טריללערט איהר ליעד...

. . . .

דאָס בילד האָט געמוזט איהם אויף אייביג,
דאָס בלוט אין די אָדערן סמ'ען,
פעריאָגען די גאָלדענע טריימע 1),
אָנצינדען בלוטיגע פלאַממען...

פערווישט שוין גאַטס קיש פון די ליפּפּען,
עס ברענט שוין אַ קללה אויף זיי,
פייער און פלאַם איז זיין קללה—
עס האָרט זיך זייןווילדער געשריי:

„פּראָטעסט געגען שאָף, געגען לאַממער פּראָטעסט,
וואָס זאָגען נאָך ודוי, וואָס קניען...
פּראָטעסט געגען גוס'ען און שטאַרבען פאַר שרעק,
פּראָטעסט געגען שלאָפער, וואָס רוהען".

„פון בלישטש פונ'ם חלף ערוואַכען זיי ערשט,
אום באַלד צו פערגעהן אינ'ם בלוט...
פּראָטעסט געגען הימעל וואָס בלאַנקט אַזוי בלאָה,
און שמייכעלט אַקעגען דער רוטה!"

פּראָטעסט אויף דער ערד, וואָס זאַפּט זי דאָס בלוט?
און ער דאָרט — וואָס מאַכט ער אַ שווייג?!
דער פויגעל פערשאָלטען, וואָס זינגט ער זיין ליעד,
זיין ליעבעס ליעד אויף דער צווייג?!"

. . . .

און גאָטטס קוש האָט גאָר נישט געהאָלפען;
פערשווינדען חלומות און גליק,
עס ברענדט אינ'עם מח נקמה,
גיפטיגע מעססער — אין בליק.

פער'סמ'ט איז זיין בלוט אין די אָדערן,
פערשאָלטען דאָס לעבען, די וועלט —
פערשאָלטען דער אָרימער פויגעל, —
ער לויפט אין די גאַססען און שעלט!

---

1) פון חלומות.

אונ וואו ער קומט ז'עדען־אויף הערצער,
דער כשוף — פערשווינדען, פערוויסט — —
מען האָרט שוין די ודוי פון מענשען
מיט קללות, חרמות געמישט.

עס הייבען זיך האַנד אויף אונ דראָהען,
אונ ער לויפט אַלץ וויטער אונ וועקט...
די האָאר צופלויגען ווי שלאַנגען,
פון בלוט זיינע קליידער געפלעקט,

פון האַרץ מיט אַ בלוטיגער ראַנע,
טריעפט אונ עס צייכענט זיין וועג,
אונ וואו נור עס דאָננערט זיין שטיממע,
שנייט אין די הערצער אַ זעג.

עס זעגט אין די הערצער זיין שטיממע,
אַ בלוט־רויטער פאָהן אין דער האַנד...
עס ציטטערט טאָלעדאָ, הישפאַניען!
נור ליידער —

— „**דער** סוף איז בעקאַנט",

אַנטפאָרט זי טריימעריש טרויריג,
„עס קלינגען מיר קייטען אין ד'אוירען...
אויפשליעסען — הער איך — פערשליעסען — —
עס סקריפען די אייזערנע טוירען..."

ער אַנטפערט איהר פינסטער: נאָך אָרגער —
— „וואו ווערסט דו דיין העלד נאָך פערפיהרען?"
זי חאפט איהן די האַנד אָן דערשראָקען:
„צו וועסט איהן לאָזען מ ע ר ט י ר ע ר ע ן 1)!"

„**דו** לאָזט איהן פערברעננען?"
— „נאָך אָרגער:
— „**נאָך** אָרגער? וואָס קאָנסט דו דען מעהר?
אַ שמייכעל פערקרימט זיינע ליפפען,
ער ענדיגט: נאָך אָרגער... נו האָר!

---

1) [illegible] עידיש משל.

— „וואָס האָבער דער מענש איז ביי גאָטט —
מעהר מישט זיך דער טייפעל אריין;
עס קומט אויף זיין וועג אָן געפלויגען;
פון ווייטען אַ צויבער־רידוואַן 1)

געשפאַנט איז דער וואָגען מיט מענשען,
מיט מענשען פער'כשופט אין פערד;
זיי פליהען אונ שפּריצען מיט פייער,
אונ — ריהרען קוים לייכט אָן די ערד...

אין וואָגען דאָרט זיצט אַ מכשפה;
מיט אַ שפּיצרוטה אין דער האַנד,
ליליען־בלאַס איז איהר פנים,
נור ד'אויגען, אין ד'אויגען אַ בראַנד!

אַח, טיעף ווי ס'גיהינם די אויגען,
אונ אין זיי גן־עדן — א תהום...
זיי שפּריצען מיט שטראַהלען, אונ זעעלען 2)
זאַפּען זיי איין ווי א שוואָם...

אונ ליפּען, אַח, האָט זי — צוויי רויזען,
האַלב אָפען, אָט, אָט — דאַכט זיך — פליהט
פון זיי אוים די הייליגסטע פאָרמעל 3),
א צו־זאָג, אַ מאַגנעט, וואָס ציהט

מיט צוואַנגען אוים האַרץ אונ געדאָרעם;
אונ קישען, וואָס גיפטען, פער'סמ'ען
דאָס בלוט אין אָדערן, גיעסען
אין האַרץ אַריין פינסטערע פלאַממען..."

. . . .

„אונ „ער" איז געבליבען פערשטיינערט,
פערווינדערט אויך קוקט אויף איהם „זי"
אונ שטעהן איז דער רידוואַן געבליבען;
אונ ער איז געפאַללען אויף די קניע"!

---

1) פער'כשוף'טער וואָגען. 2) נשמות. 3) אויםשפרוך.

ער שווייגט און זי מאָהנט זיך די רעשט —
ער זאָגט איהר: דער סוף איז בעקאַנט,
פער'כשופ'ט אויף אייביג, מיין העלד,
ער פליהט שוין אין רידוואַן געשפּאַנט!

ער פליהט שוין און שליידערט מיט פונקען,
ווי אַללע בעצויבערטע פערד —
און שטילל שוין און אוים פראָטעסטיערען — —
שטילל שוין אויף הימעל און ערד!

פון ווייטען נאָך רוישען די ראָדער,
פערד אמאל הערט מען נאָך סאָפּען,
שטילל מערב און מזרח, און צפון,
און דרום — מען הערט נור א חראָפּען.

טהייל שלאָפען, טהייל גוס'ען, טהייל שטאַרבען,
טהייל לויפען אַגעגען דער שטראָף,
עס שטרעקען שוין ווייטער די האָלזער,
די מענשען, פער'כשופ'ט אין שאָף;

מען ברענט און מען קוילערט, נור שטיללער,
אין אָך — ווי אַ שוואָם איז די ערד!
דאָס בלוט, וואָס וויל זיערען און קאָכען,
זאַפּט עס פון אונטער דער שווערד...

און שטילל איז דער הימעל דער בלאָהער —
עס בלאַנקען לבנה און שטערען,
בעז און יאשמין אינ'ם ווינטעל,
דער פויגעל לאָזט ווייטער זיך הערען...

„שוועריג — זאָגט זי — אין דיין פאַבעל!„
עס ווייזט זיך אַ פינסטערער פלאָם
שיכע אויגען. ער זאָגט איהר:
„עס איז נישט קיין פאַבעל, מאַדאַם

„פאר מיינע אויגען — טאלעדא!
דאך שוואך איז די דיכטער־נאטור!
און צונדערט אויך פיהל איך ווי ס'רוקקען
פון קאפף מיר אויף ד'אקסעל די האאר..."

„און שטייף ווערד די הויט מיר גאר זעלטען!
איך פיהל מיך גאנץ פערדיש, מאדאם!
און סאפע און לויף איבער וועלטען...
מיר דאכט זיך אזוי, מן הסתם!"

דער כוס.

פון פרוג.

זאג מיר מאמישי, איך בעט דיך,
איז דאס אמת, וואס עס האט
מיר פערצעהלט דער אלטער זיידע,
אז אין הימעל דארט פאר גאטט

שטעהט, כביכול... שטעהט א בעכער;
און ווען מיר קוועהלען זיך דא שוואך
האט דער גרויסער גאטט רחמנות,
לאזט אין כוס אריין א טרער? —

— אמת, קינד מיינס!
— זאג נאך, מאמע,
איז דאס אויכ'ט אמת זעבער,
אז קוממען דעמעלט וועט משיח
ווען פערפולט וועט זיין דער בעכער!

— אמת!

און דאָס קינד פערקלערט זיך
ווערט אַ רגע טרויעריג שטילל
פרעגט דערנאָכטען: יוענ׳זיע, מאמע,
וועט דער בעכער זיין שוין פולל?

און ער הייבט די בלאָהע אויגען
טרויעריג צו דער מוטטער אויף;
„צו איז אָהן אַ דנאָ דער בעכער,
וואָס מיר לײדען אָהן אַ סוף?

וואָס מיר לײדען אוים אין גלות
און דער כוס וויל פולל נישט ווערען!
אפשר טריקנען דורך די יאָהרען
אינ׳ם בעכער אוים די טרערען?

און צורודערט בלייבט די מוטטער
אויפ׳ן פרוממען קינד געבויגען,
און עס ציטטערן די ברעמען
איבער טרויריג־פייכטע אויגען

און עס פאַללען צוויי בריליאַנטען
אויפ׳ן קינד׳ם פערקלערטען שטערען!

. . . .

גאָטט אין הימעל, האָב רחמנות,
נעם אין כוס אַריין די טרערען!

אַן אָדום:

(לויט היינע).

לאנג שוין ליידען מיר זיך ביידע
וויִ עס פּאַסט פאַר ברידער פיינע;
דו ליידסט, נעביך, אז איך אָטהעם,
און איך די — שגיונות דיינע!

לאנג שוין ליידען מיר זיך ביידע —
טהייל מאָל פון מיין קראַנק געריהט,
האָסט דו מיט די פּרומע לאפּקעס
מיר די קישקעס מאססאזשירט!

און אז ס'איז מיר נאַכט געוואָרען,
האָסט דו לאָמפּליך אָנגעצונדען
פון מיין חלב... און אויף קניטליך
פון מיר אָדערן געשונדען...

אונזער פריינדשאַפט ווערד צונד שטאַרקער,
איך ווערל אויך די קונץ שוין קאָננען;
איך ווער ראַזענדער פאַר דיר,
די געהירען — פיהל איך — ברעננען!

דער בַּעַל־עֲגָלָה.

(אַ שמיעס).

I

— וואָס פאָהרט איהר נישט, יוד?
— „דער וועג איז שלעכט,
די בלאָטע — געדרעכט,
דאָס פערדיל מיעד!“

. . . . „

„עס ארבייט מיט די זייטען,
מיין בידנענקע פערד!
נישט דאָס וואָס פערצייטען —
אַלס איז אין דר'ערד!“

„היט אונ ביין ס'פערדעל,
אונ גלייבט מיר בעל־הבית,
אפילו דער מענש
איז אויך שוין נישט דאָס!“

2

עס שלאָפט דאָס פערדיל
אין בלאָטע, אונ שלאָפט,
דער הימעל האַלט אונטער
אונ קאָפּט, אונ קאָפּט...

עס נעמט דורך די ביינער,
עס שוידערט די קעלט...
דאָס נעבעל פאַלט טיעפער
אַראָב אויפ'ן פעלד!

אונ אויבען, אונ אונטען,
אַלס גראָהליך, אונ שיטטער...
ער זיפצט אלס־אין־איינעם:
„די צייט איז גאָר ביטטער!“

שוואַך איז זיין שטיממע
אונ טרויריג אָהן שיער...
איך וויים נישט, צו רעדט ער
צו זיך, צו צי מיר?...

3

— וואו נעמט מען די אַלטע...?
וואו נעמט מען די יאָהרען,
מע'פלעגט דאָך מיט פערדליך
ווי לייבען צו פאָהרען,

„פון גאָט אַ פרנסה, —
ס'איז גאָר נישט פערהאַנגען...
אויב וואהל אין מיין וויעג
איז קיין בייטש נישט געשטאַנגען...

„געלערנט אין אחדר...
נור — זעהט איהר שוין — פּטור!
אבי אַ פרנסה,
אונ גאָטט איז אַ פאָטער!“

„געווע'ן דאָך אַ תענוג,
איהר מאָגט עס מיר גלייבען...
אַ פֿייף, און עס פֿליהען,
די פֿערדליך ווי לייבען..."

„די בייטש נור פֿאַר גאוה...
קנאַקט אָבער, און אָבער...
קנאַקט אין דער לופֿטען;
עס פֿעהלט נישט קיין האָבער!

4

„אוי, ס'איז געוועזען
גאָר אַנדערע צייטען;
אַ מענש האָט געלעבט
ווי עס לעבט זיך ביי לייטען!

„זאַט איז דאָס פֿערדיל,
דער בעל־עגלה...
געשפאַנט שוין די בריקע
באַלד נאָך הבדלה...

„מע'אַרבייט — איין אייזעל,
עס פֿלעגט דאָך צו לויגען...
אַהין געהט די בריקע
מיט קנאַפּ גאָר פערשויגען...

„נור טויזענטער רובעל
געטרויעט מען אַ יודעל!...
מע'זיצט אויף דער קעלניע,
מע'זינגט זיך אַ ליעדעל!

„זדראָאָוואָ די פֿערדליך,
קיין זאָלע, קיין סאַפּ...
נור העיטאָ און ווישטאָ...
ניש' זעלטען — אַ קאַפּ...

„און דאָס איז געוועזען,
ד'בין מודה, אַ זינד...
און אָפשר בעצאָהלט מען
דערפֿאַר אונז אַצינד!...

„וואָרען (פֿערשטעהט איהר)
„אַ קאַפּ איז די טייטש:
איין איבּריגע קללה,
אומזיסטיגע בייטש,

„אַ בעל־ע ג ל ה'ס
אַ קונצידיג מאַיען,
מע'האָט נישט געקוקט שוין
אויף צער בעלי־חיים...

„מע'האַקט אין די זייטען
מע'מאַכט זיי שיעור בלינד...
וואו נעמט מען די פֿערדליך,
וואו נעמט זיי צינד!

„וואו נעמט מען די פֿערדליך,
איך וואָלט זיי געקושט!"
ער האָט זיך בגנבה,
די אויגען געווישט...

5

— „עס אַארען די פֿערדליך
קיין שניי און קיין רעגען,
פֿרייטאָג פֿאַר צוועלפֿען,
צוריק שוין די וואָגען!

„פֿערשפּייזט דאָס שטאָדיל,
די קראָמער אַ ראָדעל...
ס'חאַפּט יעדער זיין פּאָקעל...
איך זיץ שוין אין באָריל,

„און גאָר אויף „ע ל י ו נ י ם",
און קום אַ היים פריש...
דער שמייסער שיט האָבער,
און פריידיל קאָכט פיש!

„און איך בעל-עגלה
בין רייכער ווי קרח,
און נעם מיר אַ היים נאָך
אויף שבת איין ארח...

6

„אַ שילבעל, האָב-מיר
געהאַט גאָר בעזונדער;
אַ קלײניטשיקס, אַ פיצעלס
נור שיין גאָר אַ וואונדער!

„געמאָהלט — אַ מחיה —
די טישען, די באַנק...
פון יעדען וועג ברענגט מען
דער שוהל אַ געשאַנק!

„געהט אייזען — נו ברענגט מען
אַ שלאָס צו דער טהיר;
געהט קופער — אַ צאַפּען
אַ נייען צום כיור.

„אַ שייבעל צום מזרח
טרעפט זיך — אַז גלאָז...
און אַזוי פיהרט זיך;
דער יענץ און דער דאָס!

„מע'קלאַפּט נאָך צוזאַממען,
צו גראָשען כמעט,
און ס'קריעגט שוין די תורה
אַ כתר, א יד.

„עס קלינגען די גלאָקלעך...
איך פיהל מיך בעל-הבית...
דער ע נ ג פון ש ב ת.
איז אויך שוין נישט דאָס!

7

„געווע'ן גוטע יאָהרען,
וואָס פרעגט איהר אַ קשיא!
אַ קוגעל... אַ דרימטעל...
און חומש מיט רש"י...

„מיר האַלטען אַ רבי'ן...
דאָס תורה'לע ציהט...
אַ שאָד — ר'איז געשטאָרבען...
אַ כשר'ער יוד...

„איהם האָב איך טאַקי
אין חדר געגעבען
צו די דריי יאָהר
מיין נטע'ל זאָלל לעבען;

„עס ווייזט זיך מיין נטע'ל,
אַ קאָפּעל — נישט קשה!...
צום פערטען יאָהר — חומש...
אַ שמחה, אַ דרשה!

„דערנאָכטען — בר-מצוה —
עס פליהען די יאָהרען.
דער רבי זאָגט: ממש —
אַ ווילדער זכרון..."

8

„און ער איז געראָטען,
אַריין אין דער מאַמען;
ד'אייגעלעך ברעננען.
די באַקעלעך פלאַממען...

„דערצו נאָך אַ דימענט,
אַ שטיללער, אַ מתון,
און גאָט האָט געהאָלפֿען
ער ווערד שוין אַ חתן...

איך פֿאָהר דאָך און פֿאָהר
און זעה אַ שטיק וועלט;
איך זוך נישט קיין יחוס,
חלילה, קיין געלד...

„איך טהו מיט אַ ~~שוסטער~~...
איהר האָט געבּוסט האָרען
אַמאָל פֿון עקיבא׳ן...
דער עקר — דאָס קרן,

„גאָר טאַקי איין אוצר,
אַ מיידל — אַ־רויז...
עס פֿרייד זיך מיין פֿריידעל,
די שמחה גאָר גרויס!...

„פֿערזאָרגט איהר בן יחיד...
ווי גאָטט האָט בּעשעערט!
זי חאַפּט אַללע כּלים
און טראַסקעט אין ד׳רערד!...

9

„געוויסס שוין די מעשׂה,
נישט איינמאָל געהאָרט,
עס ווירקט דאָך דאָס „טראַסקען" —
זעהט אויס — אויפ׳ן פֿערד;

עס הייבּט אויף די פּיסלעך
עס געהט שוין געשווינדער.
— אוי — קרעכצט — דער אַלטער —
דאָס נחת פֿון קינדער!

און אַז פֿון דער חופּה
מיר געהן צוריק...
ווער מיר שיער ביידע
משוגע פֿאַר גליק...

צובּעטשעט זיך פֿריידעל
און טאַנצט מיטען קוכען...
און מיך אַזש צוזעצט עס,
און הייבּ אָן צו פֿלוכען!...

10

— אַ מענש וויל זיך נאַרען,
וויל אַלס פֿערזאָרגען;
היינט איז איהם ווייניג,
אַלץ שפּעטער, אַלץ מאָרגען...

אַ זוהן? נאָך איין אָנעק...
מע׳האָפֿט אויף משיח׳ן,
ווינדעלעך, שניערען,
פֿון לייליכער ציעכען!...

און ס׳איז געוועזען,
וואָס קלערט איהר, „ליהודים"!!
איך שלאָף אויף דער קעלניע,
און טהייל די כּבודים!

און פֿיהר אין דער בּריקע
אַ וויעג, אַ פֿלאַש וויין!...
אַ בּראָך זאָלל געשעהן נור
דער הינטישער באַהן!"

11

— „אוים בריקעם — וואגאָנען!
עם פּייפט שוין און קנאַקט!
טוים בעל־עגלה'עם,
בעוואָקסען דער טראַקט...

עם פליהט אין אַ זייט גאָר,
עם פּייפט און עם לויפט!...
איינם נאָכ'ן צווייטען
די פערדליך פערקויפט...

דאָך נישט ווי עם רעדט זיך,
נישט אַזוי באַלד;
יאָהרען לאַנג פאַלט מען...
מע'פאַלט און מע'פאַלט...

עם ווילט נישט גלייבען...
מע'וואוהנט נישט אין פעלד...
עם געהט קיין רציחות...
אַ וועלט איז אַ וועלט!

ביז ס'איז געוואָרען
פון הייזעל אַ חורבן...
פערפוילט שוין די בריקע...
מיין פריידעל — געשטאָרבען..."

12

— „ז'איז נעבעך געגאַנגען
פאַר נויט פון דער וועלט...
און קיין מצבה
עד היום געשטעלט..."

„ביי'ם שכל געשטאָרבען...
זי זאָגט אַזוי גלייך:
איך וועל מיך מיהען
אין הימעל פאַר אייך".

ד'וועל מאַכען קולות,
זיין רחמים זאָל זיעדען!
און זאָלל נישט פערלאָזען
איין עדה מיט יודען

זאָלל שטאַרבען פאַר הונגער!
דאָס איז נישט קיין קונץ...
אַ זאָגערין איז זי
געוועזען ביי אונז

אין עזרת נשים...
געקענט האָט זי זאָגען!
נור ווער ווייסט, צו וועט זי
זיך דאָרטען דערשלאָגען.

דאָרט איז מעהר ספּראַוועס,
ווי דאָ, מן הסתם...
אַ וועלטיל מיט יודלעך;
און כחול הים! —

פאַר איהר איז דאָך גלייכער
אַז ז'האָט נישט געזעה'ן...
די שפּעטערע זאַכען...
איז ניי'ם נאָך געשעהן!..."

13

זיין שטיממע ווערד שוואַכער
און רייסט זיך איזום אָב.
עס געהט שוין געשווינדער,
דאָס פערדיל באַרג אָב,

בלאַס שווימט די בלאַססע
לבנה אין דער הייך,
ער דרייט זיך איבער
צו מיר אַזוי גלייך

און טרויריג, און זאָגט:
עס לעבט זיך נישט גרינג..
עס שלעפּען זיך צרות,
אַ רינג נאָך אַ רינג.

„אַ קייט אויפען האלז!...
ענטלויפט מיר דער זוהן,
ענטלויפט דער בן יחיד...
גאָט ווייסט וואו אַהין...

לאָזט־איבער אַ טאַטען...
לאָזט־איבער אַ ווייבעל...
אַ פרומע נשמה,
אַ שטיללע — אַ טייבעל.

זי ווײנט נישט, זי רעד נישט...
זיצט איבערגעבויגען,
איבער דעם וויעגעל,
עס רעדען דאָך ד'אויגען...

און שלאָפט זי דאָס קינד איין,
(אַ קול האָט זי — צוקער...)
וואָס זאָלל איך אייך זאָגען —
עס פאַלט פון מיר שטיקער!"

14

— „אָט, איין עגונה,
פערהאַקט און פערשניטען...
פריהר, האָטש אַ סמיכה!...
ס'טייטש... דער מחותן...

ער האָט דאָך אַ מחיה,
בעריהמט איז עקיבא'ס
וואַרשטאַט אין שטאָדטיל,
ארום די סביבות.

פון זיינס אַ פּאָר שטיוועל,
פלעגט מען דאָך קוועללען...
עס זיצען ביי טישלעך
אַ צעהנדלינג געזעללען.

און נישט צו געניעגען —
עס פעהלען נאָך יונגען...
עד לב השמים —
דאָס קלאַפּען, דאָס זינגען...

און שיך פאַר'ן שטאָדטיל,
און שטיוועל פאַר פּוירען,
פאַר פריצים — קאַמאַשען...
שטאַרק! עס זאָלל דויערן!

פון אייגענע לעדער...
איך פלעג זי ברענגען,
ער פלעגט זי שניידען,
אויף ברייטען, אויף לאַ[illegible]ן

מע'האָט איהם אויף כמה
וכמה געשאַצט...
מאַכט זיך דאָס באַהן'דיל...
עקיבא'לע פּלאַצט...

וואַרשוי פערפּלייצט שוין...
קאָנן בעססער די תורה!
און בחצי חנם...
פון גנבה'שע סחורה!

און ס'זעצט אָן'עקיבא
מיין בידנעקער שניר
די קאָסט מיט'ן נדן,
ציינד איז זי ביי מיר...

[illegible]ם בעססער ווי דאָרטען...
גאָטט זאָלל בעשיצען...
ער מאַכט די כוסה...
דריי מיידען נאָך — זיצען!...

15

— „און נישט נור מיר ביידע! —
אללע געהן טאנצען!
עס זינקט, גאָטט זאָלל היטען,
דאָס שטאָדטיל אין גאנצען:

אוים בעל־מלאכה׳ס,
דעם קראָמער נישט גרינגער
סוחרים און מעקלער
שטארבען פאר הונגער...

געמאכט אָן א חורבה,
זאָלל זי נור קראַנקען!
עס זיצען בעל־בתים,
פאר טרפה׳נע שענקען...

ווער האָט אויף פאטענטין?...
מען האנדלט מיט גנבות!...
פריהר זיצען זכרים,
דערנאָך די נקבות

און ס׳שטעלט זיך ביי׳ם קוואָרטיל
א דיענסט, א משרת...
און — אל־מלך יושב...
וואָס קלערט איהר? ס׳אי׳ צרות!

עס וואקסט נור דער וואָבער...
ער האָט זיך פערלייגט
אויף אונזערע קברים,
און נאָגט נאָך, און זייגט..."

16

— „און מיך פלעגט מען שעלטען
און זידלען, און פלוכען...
וואו נעמט די באהן שוין...
מען האָפט אויף משיח׳ן!

איך בין דאָס גלות,
די באהן איז משיח,
עס זאָלל איהר אין טאטענס
טאטען א רוח!...

צינד קריכען פערשווינען
ווי קיפקעלעך ביינער;
און מאַכטען די בלאָטע,
און צעהלען די שטיינער...

דער פריץ ווייסט דאנציג;
ער קאָנן שוין די תורה!
מען דארף שוין קיין סקלאדעס,
קיין לאגער אויף סחורה...

מע׳קויפט אלץ אין ווארשא,
א ראָק און א שטיעוועל...
מע׳דארף גאָר נישט פאָהרען;
מע׳שרייבט נור א בריוועל...

און דאָ געהט מען ליידיג,
און פיסטע און פאַס...
עס פאללען בעל־בתים
פאר הונגער אין גאַס!"

17

מע׳קריגט זיך פאר צרות!
דער שָחט און דער אסערט,
און שלאָג, און חרמות,
מע׳ברענדט און מע׳מסר׳ט,

א העק פונ׳ם שטאָדטיל,
אלץ אויפען פנים...
און פיער׳ערליי שוחטים,
און פיערצעהן רבנים:

א חלול השם

זייט עטליכע יאָהרען...
צוויי פיהרט מען עטאַפּאָם,
דריי קוממען צופאָהרען!"

18

אַט ווייטער אַ טאָהל,
דער וועג איז שוין שווער!
עס רייסט זיך דאָס פערדיל
אהין און אהער!

און ליימיג, און גריביג,
טהייל אָרטער געפרוירען,
עס שפּרינגט שוין דער חאָמאָנט
דעם פערד איבער ד'אוירען.

עס סאָפּעט און רייסט זיך,
אָט, דאַכט זיך, עס פאַלט...
עס שווימט ארום פלוצלינג,
פון נעבעל א וואַלד...

איך האָר שוין דאָס רוישען,
דאָס סוד'ען, דאָס זשימען,
— „דער וועג וועט זיין בססער,
נור טאָר מען נישט „דזימען"!

אין וואַלד איז נישט רוהיג,
עס געהט היינט א גאַנגיל;
יעקב צום קוואָרטעל,
עשו צום דראָנגעל"

19

— „אוי, גוטע צייטען!
וואָס זאָל איך אייך זאָגען...
א גאַנצע וואָך — גאָר נישט...
א מענש איז דערשלאָגען!

דאָ געהט אַ רעצעפּטיל...
אַ ברייטיל גאָר נעהטיג...
קומט שבת־קדש —
א שרעקליכע וועהטיג!

אוים בעל־עגלות!
צו זייעט, צו שפּרייט...
גאָטט זאָל נישט שטראָפען
מיך פאַר דיא רייד...

עס איז שוין אין קלייזעל
אויך גאָר חלשות,
איך איינער — איין אלטער,
פולל פנים חדשות...

אוים בעלי־בתים...
ס'ווילל קיינער נישט שוינען...
גאָר נישט, נישט זייער...
ס'איז שיינע פערשווינען!...

אלדינג איז ברודיג,
פער'מושב'ט, פערפּעצט...
די „יד" איז פער'ישב'עט,
דער כתר — פערזעצט...

זיי הייסען דאָך לומדים!...
אלץ איז פערדאָרבען!...
און פונקט ווי אין קלייזעל —
אין שטאָדטיל א חורבן!"

20

— „עס איז געוואָרען
פון שטאָדטיל א חעק;
די כחות די יונגע
ענטלויפען אוועק —

ווער קיין אַמעריקאַ,
גאָט ווייסט ווי ס'געהט'ען...
און לאָזט זיך דאָך מאַהלען
מיט גילדענע קייטען...

עס ווערען פערשוואונדען
צו צעהן מיט אַ מאָל...
טהייל, זאָגט מען נאָך, פאָהרען
קיין אֶרץ ישׂראל...

ווייס איך צו זאָגען,
וואָס גלייך איז, וואָס קרום?
איך האַלט מיך ביי מיינעם:
גאָט'ס וועלט אימעטום...

איך פלעג מיט פערשוינען,
ביי בעססע־ע יאָהרען,
קיין לעמבערג, קיין קראָקאָ,
קיין פרייסען צו פאָהרען...

איך זעה נישט קיין צייכען...
איך זעה אַ זיאַנדאַר...
ער זאָגט מיר: גראַניצע,
נו, גלייב איך דעם האַר!"

21

—„איך וועלל דאָ בלייבען...
איין אַלטער... אַ שאַרבען,
דאָ בין איך געבוירען,
דאָ וועל איך שוין שט.ען!

איך ווייס נישט, עס ציהט דאָך,
דער הימעל, דער וואַלד...
וואָלט נור נישט געוועזען
נאַסס אַזוי, קאַלט...

עס ציהט מיך מיין הייזעל,
עס איז דאָך אַ וויטיג!...
חאָטש עס פּאַלט כּורעים...
אַ שינדעל דאָך — נעהטיג

עס דאַרף אין די זייטען
אי קאַללעך, אי ליים...
איך פיהל דאָך מיך אינ'עם
ביי מיר אין דער היים!

און ווייטער -- די מענשען,
אַ דאגה — די שכנים,
חאָטש ד'האָב קיין נחת,
קיין כּבוד פון קיינעם...

אַ בּ ע ל ־ ע ג ל ה...
אַ שלעפּער... נו, טאַקי...
וואָס בין איך? וואָס טייטש איך?
עס ציהט דאָך — די מכּה!

עס דאַכט זיך, מיין שורש
ליגט דאָ אין דער ערד...
ווייס איך? מיר דאַכט זיך!
און ווידער פערקערט:

האַלט מען ביי פאָהרען...
דאַכט זיך מיר פאָרט,
איז אֶרץ ישׂראל,
דאָס איינציגע אָרט...

ד'וויל זעהען, למשל,
אָט, רחל'ס אַ קבר...
אויך ס'בית המדרש
פון שם און פון עבר...

דאָ ליגט אַ מלך...
אַ כּהן... אַ נביא...
און היינט'שע, די כּותל,
די כּותל מערבי...

און טויזענדער, טויזענדער
אנדערע זאכען...
מע'זאלל נור עגונות
פון ווייבער נישט מאכען!

איך גיב אויך צו שטייער!...
נור עולם, געלאססען,
עס איז דאך א וויטאג
די ליידיגע גאססען...

ס'זעננען דא יודעלעך
אללערליי סארטען...
עס וועט אייך נישט פעהלען,
ניט דא, און ניט דארטען...

שבת ערשט זעה איך...
אז נישט נאר מיין נטע'ל
ווי זאלץ אין א וואססער
צו געהט זיך דאס שטאדטיל..."

22

— „עס, וואס איז לעבען?
א רגע, א חלום!...
אט פאהר'מיר פון וואלדיל
ארויס שוין בשלום!...

נאך א שטיק בלאטע
און נאך א שטיק ליים...
אלץ נאהנטער ווי ווייטער,
שוין באלד אין דער היים...

איך שאס מיך פאר פריידלין.
איך חאפף מיך בגנבה
אדורך דען בית-עלמין...
נאך אהן א מצבה...

אויך דארט קיין מנוחה!...
אט, קוק איך אצינד...
די ארימע שניער...
דאס ארימע קינד...

גאטט וועט נישט שענקען...
ער וועט פערגעלטען...
מיך האט זי בעשוואהרען,
איך זאלל איהם נישט שעלטען.

23

— „זי בעט מיך נאך פאר'עס,
דאס ארימע טייבעל...
און צו געדענקט ער
אמאל חאטש דאס ווייבעל?

דערמאנט ער דאס קינד זיך?...
אוי, דער ניט=גוטער!
זאגט ער חאטש קדיש
אמאל נאך דער מוטטער!...

צו וועל איך איהן זעהן נאך?
דא אדער דארט?
זעהט איהר, איך האלט מיך
און שעלט נישט אווארט!...

לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵבוּ.

לשנה טובה תכתבו
אַללע, אַללע וואו איהר זייט!
צו אייך האָט דאָס האַרטע מזל
אויף אַ וויסטען סטעפּ פערשפּרייט!

צו איהר קיהלט די הייסע שטערען
ביי דער נאַססער מערב־וואַנד,
צו איהר שיפּט אייך איבער ימים
צו'ן אַ נייע פערשפּראָכען לאנד!

צו איהר טראָגט די יאָך די שווערע,
מיט אַ שמייכעל: איי ווי גרינג!
אונ איהר קויפט די לופט צום לעבען
אונ איהר צאָהלט פאַר יעדען שלינג!

אַללע אייך צום יאָהר צום נייעם — —
יעדער שפּראַך אונ יעדעם קלייד: — —
לשנה טובה תכתבו,
אַללע, אַללע, וואו איהר זייט!

* * *

איך — האָב געוואָלט זי שטודיערען,
זי האָט געגאַרען געוואָלט;
איך האָב געמיינט זי קאָנן פּיהלען,
זי, אז מיין קיטעל איז גאָלד.

אין לאָמבאַרד איז זי דאָך ערפּאַהרען —
מיין קייטעל איז טאָמבאַק אונ הויל;
איך — אז איך האָב מיך פערשפּאָטיגט,
איהר האַרץ איז פערברענדט שוין אויף קויל.

מיר זעננען זיך ביידע צוגאַנגען,
געזאָגט זיך אַ קאַלטען „אדיעי!"
פערשיעדענע וועגען גענוממען, —
עס טהוט דאָך דאָס האַרץ אַזוי וועה!

די שוהל-קאַלינע:

פינסטער איז אין אונזער גושן,
פינסטער ווי אין אָרון-קודש...
דורך די הויכע שינדעל-דאָכער.
איינער געה'ר צו'ם פרנס-חדש

אונ דער צווייטער צום בעל-טאַקסע;
דעם בעל-טובה'ס שטעהט נאָך האָבער.
פון פּראָצענטער אונ מסירות
וואַקסען ריעזיג הויכע דאָבער.

אויך פון קמיעות און פדיונות...
ליכטליך ציהען קליינע קינדער,
און עס וואקסט ביי׳ם זייפענזיעדער
אויך א דאָביל גאָר א װוּנדער!

און אין מיטען, איינגעגראָבית,
(טויזענד־יאָהריג איז דער גארב!)
אָנגעשפאַרט ווי אויף א קריקע
אויף אַ קרוממען גריענען שקאַרפּ,

שטעהט ווי אין א שרעק פערגליווערט
ד׳אלטע, דורכגענעצטע קלויז;
און פון שקאַרפּ, וואָס האלט זי אונטער,
וואקסט א קאַלינע ארויס...

צווישען ריזיג הויכע דאָכער
וואקסט זי פינסטער און בעהאלטען;
ציהט פון אלטען שקאַרפּ חיוני,
אלטע שטיינער מוז זי שפּאַלטען!

און עס קראַנקט דאָס שוואַכע ביימעל,
שטענדיג אויסגעדאַרט און בלייך...
מיטטאָג... תמוז! און עס בעטעלט
קוים א שטראַהל אוים פון דער הייך!

קוים אַ שוואַכע שטראַהל, א מאַטטע,
אַח, עס פּרירט אַזוי דאָס בלוט!
ווען די גרויסע, שינדעל־דאַכער
גלאַנצען ווי מיט גאָלד בעשיטט!

• •

ווי אַ גייער אויף אַ טייבעל —
פלוצלינג שיסט אראָב די נאַכט
אויפ׳ן אָרים ענגען גושן —
און די קאַלינע פערשמאַכט!

העבט זיך מיט די לעצטע קראַפטען
צו דעם הימעל אויף, און בעט
נאָך אַ שטראַהל, נאָך איין סעקונדע
וואַרעם ליכט! — אַח, שוין צו שפעט!

ווערט שוין פולל די קלויז מיט מתים
און זיי „דאַווינען״ און „ליינען״...
פולל תכריכים, פולל סקעלעטען —
און זיי שאָקלען זיך און וויינען...

אַלטע בכיות, אַלטע תפלות,
ס׳אַלטע ברעכען זיך די האַנד...
און דער פוילער מתים אָטהעם
שלאָגט אַ דורך די נאַססע וואַנד —

און צו שפרייט זיך אינ׳ם גושן,
און עס שרעקט אַרום און גרוילט;
און פון שרעק און מתים־אָטהעם
דאַרט די קאַלינע און פוילט,

און עס ווייבען אַללע פייגעל
די סוחאָטניצע אָהן לונגען;
קיינער וויל זיך דאָ נישט נעסטען,
קיינער זעצט זיך דאָ נישט זינגען!

פליהט אַ דורך אַמאָל אַ פויגעל,
זעהט זי פוילען דאָרט אין עק;
רייסט זיך פלוצלינג אָב זיין ליעדעל
און ער פליהט פערשטומט אַ וועק!

אָח, עס פליהט דער פרייער פויגעל,
צו דעם פרייעם פרישען לעבען,
וואו געזונדע ביימער וואַקסען,
און די גרויסע פייגעל שוועבען...

וואו דאָס ליעדעל פליסט פון הארצען
און עס הייבט זיך האָבער, האָבער...
און עס פערעלט זיך די משקה
אין געגילטען לעבענס בעכער...

און דער טאָג האָט זונן און הימעל,
און די ליעבע הערשט ביי נאַכט...
און די קאַלינע פון קלייזעל
בלייבט דאָ עלענד און פערשמאַכט!

טְרֵייסְט.

טרייסט מיין פאָלק, עס דאַרף די טרייסט,
שטאַרק דאָס האַרץ, מאַכט פעסט דען גייסט.
זייט נישט דער ווינד, וואָס לעשט די פלאַם,
נור בלאָזט זי אויף, ווייל נאַכט איז סם!
נור בוימאָל גיעסט און פוצט די קנויט,
ווייל נאַכט איז גיפט און שלאָף איז טויט!
טרייסט מיין פאָלק, עס דאַרף די טרייסט!

מאַכט פעסט דאָס האַרץ און שטאַרקט דען גייסט, —
עס האָט געלייכט שוין נישט איין נאַכט,
עס האָט געזיעגט שוין נישט איין שלאַכט.
און נישט געלאָזט די פאָהן פון האַנד!
עס שטעהט — איין אייזען-פעסטע וואַנד!
אין וויסטען, ווילד-פערקאָכטען ים!
אָה, שטאַרקט דאָס פאָלק! בלאָזט אויף די פלאַם!

אָה, שטאַרקט דאָס פאָלק! נישט אָב געשלאַפט!
זאָלל שפריצען העלל די לעבענס קראַפט,
אלס פייערדיגע זייל ביי נאַכט — — —

עס זינקט די נאַכט, דער טאָג ערוואַכט!
און שיקט די שטראַהל — אַ גאָלדענע פייל —
אלס גרוס דער פייערדיגער זייל! —
אָה, טרייסט מיין פאָלט עס דאַרף די טרייסט,
מאַכט פעסט דאָס האַרץ און שטאַרקט דען גייסט!

* * *

ד'בין א רעגענוואָרם, דו זעהסט
ווי טיעף אין בלאָטע ד'בין בעגראָבען;
דאָך חלומ'ט מיר איין אָדלער־נעסט,
אָדלער־פליעגעל וויל איך האָבען!

שווימען וויל איך אין דען העללען,
הויכען זעפיר אונגעשטערט;
זאָלל דער וואָלקען מיר פערשטעללען
נישט דען הימעל, נור די ערד!

ער און זי.

ווען ער אין געוועזען אין גוטען הומאָר,
(עס האָט זיך שוין לאַנג נישט פאַססירט;
אלס דורכ'ען חורבן... און אָפשר — ווער ווייסט?
איז ער פון וועלט־שמערץ געריהרט!)

נור ווען ר'איז געוועזען אין גוטען הומאָר,
האָט ער, כביכול, געלאַכט;
און, שפּיעלענדיג, נייע נשמות'לעך צוויי,
פון הימלישען זעפיר געמאַכט!

איינע — פולל שאָנהיים, פולל עדעל־מוטה, גוטע...
מיט זיסע חלומות בעשיטט;
די צווייטע — פון אמת, פון יושר און משפט...
בעקוקט און געשמייכעלט: ס'אי' גוט!

און נעמט זיי און וואַרפט זיי אַריין אין א זאָקקעל,
וואו אללע נשמה'לעך ליגען;
„זיי וועללען דאָרט אונטען זיך זוכען, געפינען" —
— שמייכעלט ער מיט פערגעניגען —

„און קוים וועט די וואַרימע זונן אויף זיי שיינען",
„וועט פון זיי ווערען שוין לייט!"
ער נעמט און צומישט די נשמות אין זאַקקעל,
און וואַרפט עס אַוועק אין אַ זייט.

דאָס וואַרפט ער פּאַר כּעס, — עס קומען מלאָכים
און בוקקען זיך, בייגען און שפּרינגען...
און „קדוש" און „קדוש" און נאָך אַמאָל „קדוש", —
ווייטער דאָס אייביגע זינגען:

און ווען ער פערציהט דאָרט אין הימעל די ברעמען...
נו, פיהרט דאָ דער טייוועל די וועלט;
איהם האָט ער אין מזרח געוויזען זיין שטערן,
איהרען אין מערב געשטעלט!

ער האָט זיי פּערשידענע וועגען געוויזען,
און וואָס אַמאָל ווייטער פערפיהרט
אין אייביגען זוכען און בענקען און קראַנקען...
אַזוי האָט דער טייוועל רעגיערט!

דערנאָך ערשט אין הערבסט, ווען אָהן בלומען, אָהן זונן,
איז קויטיג פערגאָסען די וועלט,
האָט ער זיי ביידע צוזאַממען געפיהרט,
אין זומפּ אַריין ביידע געשטעלט!

זיי האָבען זיך ביידע שוין גאָר נישט דערקענט,
געערדט שוין גאָר אַנדערע שפּראַכען!
צוגאַנגען, אפילו די האַנד נישט דערלאַנגט;
דער טייוועל, דער פּלאַצט שיער פּאַר לאַכען!

די נאַכט.

איך פרוב דעם בלייערענען הימעל
אונ קוק אומזיסט מיר אוים די אויגען;
טויט... עס ריהרט זיך נישט דער וואָלקען,
אונ קיין שטראַהל איז דורכגעפלויגען.

אהן אַ צייכען, אַז דער מאָרגען
נייער האָפענונג אונ שטרעבען
זאָלל דען טויטען וואָלקען שפאַלטען
מיט אַ שטראַהל פון נייעם לעבען...

שאַ, אַ שאָרך! אַח, פליגעל רוישען
אין דער לופט. וואָס ערוואַכט?...
אח, די פלעדער-מייז!... זיי לעבען!
זייער האָגע... זייער נאַכט...

*

* *

אַ נאַכט, אַ נאַכט אַ חשך'דיגע
ליגט אויף באַרג אונ טהאָל..
אונ דער הימעל איז פערפאַנצערט
סאַמע בליי אונ שטאָהל!

פאַר דעם קליינעם חלב-ליכטיל
שרעקט זיך נישט די נאַכט;
דער ווינד דער לץ נאָך ווילל עס לעשען!
ווי ער פייפט אונ לאַכט...

. . . .

שא, עם האָרט זיך, א לויה...
און עס שפּוקט, און שרעקט...
מ'זאָגט דער יושר איז געשטאָרבען
און דער שׂכל עקט!

א נאַכט אַ שרעקליך חשך'דיגע
דריקט אויף באַרג און טאָהל;
און דער היממעל איז פערפאַנצרט
פאַמע בליי און שטאָהל.

דאס נייע וויעגען-ליעד.

שלאָף מיין תכשיט, טהייער קאָפּיל,
וואָיווע נישט, גענוג!
די לבנה שווימט אין היממעל
און בעטראַכט דיין וויעג.

האָרסט! זי זאָגט דיר: לערן דיך שווימען
שטילל און אָהן אַ שאָרך!
קומט אַ וואָלקען דיר אַקעגען —
גנב'ע דיך אַ דורך!

זעהסט איהר פנים, ס'געלע פנים,
קופּער — קאָנן איך שוואָרען!
ווילסט דו שווימען דורכען לעבען,
שאַף דיר אַזא שטערען!

די ווערסט שוויממען, דו ווערסט גליקקען,
האבען געלד א סך!
שלאף, מיין תכשיט! זעהסט, א קאציל
שפרינגט אראב פון דאך!

אייביג קאנן מען נישט דאס מזל
האלטען ביי'ן א לאץ;
פאללען מוז מען; דו ווערסט קאננען
שפרינגען ווי די קאץ!

ארייז אין בלאטע מיט'ן פנים
איז נישט גוט און מאוס;
פאללען ווערסט דו, ווערסט דאך בלייבען
שטאנדיג אויף די פיס!

שלאף מיין תכשיט, הארסט: א הינטעל
ווענשעט מיט דער נאז
מיט א גדלות, וויל ער פיהלט זיך
אויף זיין מיסט בעל-בית!

דאס מיסט האט איהם, גלויבט ער זיכער,
גאטט אליין בעשערט...
וואס עס בלייבט איהם, דאס בעגראבט ער
דארטען אין דער ערד!

ווערסט דיך אויך ערשט גליקליך פיהלען
אויף דיין מיסט אלליין;
הינטיש=העלדענמאססיג ווערסט דו
שיטצען יעדען ביין!

שלאף מיין תכשיט, טהייער קאפיל,
וואיווע נישט, גענוג!
שטילל — דיין „שטילקייט" הייסט „ענוות
און דיין „שוויממען" — „קלוג"!

און פאַר דיינס אַ „שפּרונג" וועט געבען
„בראַוואָ" יעדע האַנד —
און דיין „ווענשען" הייסט „פערזאָרגען"
דיין מיסט — פאַטערלאַנד!

דאָס געבעט פון שאָפּעלע:

ניט אין שוהל און נישט אין קלויסטער
מענשען-פרום, האָטש סאַנקילאָט 1)
קניעט דאָס ווייסע פרוממע שאָפּעל,
גיעסט דאָס האַרציל פאַר גאָטט.

עס פערקרימט זיך מיט כונה,
„טרערען קאַפּפען צו צו'ם „רימטעל";
שטעקט די פאָדערשטע צוויי פיסלעך
גלייך אַרויף צו'ם בלאָעם היממעל!

ס'ציטטערען די ווייסע צוימען.
און איך האָר זי וויינען, טענה'ן:
גאָטעניו... זאָלל האָטש אַ רגע
אויף מיין קאָפּף דיין חסד שיינען!

גיב מיר דיין גענאָד אַ רגע
גיב מיר קראַפט אויף איין מינוט;
לאָז מיך אויך אַ מאָל פערזוכען
שאָפּען-פלייש און שאָפּען-בלוט!

עס מוז זיין אַ זעלטען מאכל...
פאַר וואָס קומט עס פון דור-דורות
נור דעם לייב, דעם גרויסען ווינער
צו דעם בער, דעם אפיקורס?

. . . .

1) אָהן קיין קליידער.

אַ סְצֶענֶע.

(אוים היינע).

(די זונן, דער דיכטער, אַפּפען, פֿראָש, מויל־ווירפֿע אונ אַ גליה־וואָרם).

דִי זוּנן:

וואָס געהן מיך דיינע אויגען אָן,
אַז איך טהו מיין רעכט?
שטראַהלען מוז איך, יאָ — איך מוז!
אויף הערד אונ קנעכט!

וואָס געהן מיך דיינע אויגען אָן?
דו — טהו אויך דיין זאַך! —
נעם אַ ווייב דיר, האָב אַ קינד,
אונ — מיך לאָז געמאַך!

שטראַהלען מוז איך, יאָ, איך מוז,
ד'קאָנן נישט געהן צוריק! —
אונ וואָס אַרט דיך, אַז איך וואַרף
אַ מאָל אַראָב אַ בליק?

דֶער דִיכְטֶער.

אָט, מיט דעם האַלט איך מיך גרויס,
וואָס איך לייד דיין בליק!
שאָנהייט זעה איך נור אין ליכט
אונ אין פֿלאַממען — גליק!

צונדערט בין איך, ליידער, שוואַך,
האָסט מיך מיעד געמאַכט!
אויף די מיעדע אויגען פֿאַלט
שווער אַראָב די נאַכט!

דִי אַפְּפֶען (פּאָר).

מיר אַפּפען, מיר אַפּפען,
מיר קוקקען אונ גאַפּפען,
אַרויף צו דעם ברעננער, צו'ם אַלטען!

ער קאָנן אונז נישט שטערען,
ער קאָנן זיך נישט וועהרען;
ער קאָנן זיך פֿאַר אונז נישט בעהאַלטען

די פּראָש.

אין וואַססער איז נאַסס
אונ גוט, אָהן אַ שפּאַסס!
עס לעבט זיך דאָך בעססער אונ פרייער!
יוער ווייסט פון אַ קוואַאַל?
עס דעמפּט זיך די שטראַהל,
עס קיהלט זיך דאַס העללישע פייער!

נישט מיט אַזאַ כח
שלאָגט דאָ שוין אין מח
דער מערדער, דער הימלישער ברעננער!
שטילל לעבט זיך אונ — שאַ!
קוואַ — קוואַ, קוואַ — קוואַ!
אין זומפּיל איז בעססער אונ שאָנער!

דער מויל־וואורף (קראָט).

לא היה ולא נברא! אין הימעל זאָלל ברעננען
אַ גאָלדענע שיססעל!
טהייל מאָל דערפיהל איך אַ ביססעלע וואַרים
אונ קראַץ מיך אַ ביססעל!

דער גליה־וואָרם.

זעה נור די גרייס! ווי זי פלאַמט אינ'ם ראָד!
אונ ברענדט אין די אויגען, מען שוויצט ווי אין באָד!
זעה נור דאַס גרויסקייט, די פּראַכט!
פיש! איך בין אויכט אַ ליכטיגע זאַך,
אונ ברענן נישט אויס ד'אויגען, אונ פראַהל נישט קיין סך,
אונ לייכט מיר גאַר שטילל ביי דער נאַכט!

די צייט.

די אייביגע צייט, זי געהט זיך איהר וועג,
זי ווייס קיין חדשים, קיין וואָכען קיין טאָג,
זי געהט זיך אָהן אויפהער איהר אייגענען וועג,
אונ ווייס נישט וואָס „נאָהנט" איז אונ „וויים"!

עס העלפען קיין טרערען, קיין בעטען, קיין צארן
עס ציהען קיין לייצען, עס העלפט נישט קיין שפארן
זי זעהט נישט קיין גריבער, קיין שטיין און קיין דארן
און געהט זיך איהר אייביגען וועג!

עס דוננערט וועזובי, עס פלאטטערט א שטויב,
עס פישציעט א ווארמיל, ניאגארא מאכט טויב!
זי הארט עס ווי אונזער קריטיק אדער לויב
און געהט זיך איהר אייביגען וועג!

ווענן טויזענדער נחת'ן, טויזענדטער נויטען,
זאלל בליצען דער מארגען מיט גאלדענע צויטען,
זי גריסט נישט דאס לעבען, בעוויינט נישט דען טויטען
און געהט זיך איהר אייביגען וועג!

דאס געבעט.

(נאכאהמונג).

רבונו של עולם!
נאך ווייניג געליטטען?
ווענן וועסט דו, רבונו
של עולם, פערשיטטען

דען אבגרונד, דען טיפען,
וואס טהיילט דיינע קינדער
אויף שטארקע און שוואכע,
אויף לאממער און שינדער?

* * *

און ברייט איז דער אבגרונד,
און טיעף ווי א תהום,
און זאפט אין זיך איין
אונזער בלוט ווי א שוואם!...

* * *

עס ציטטערט פון דארטען
דער ווייטאגס געוויין,
דארט ליעגט די נקמה
און קריצט מיט די צאהן...

דארט ליעגט די פערצווייפלונג
דערשראקקען, פערבליפט,
מיט ליפפען ווי קוילען
ביי'ם באבער פון גיפט...

* * *

רבונו של עולם!
נאך ווייניג געליטטען?
ווענן וועסט דו דען שרעקליכען
אבגרונד פערשיטטען?...

עס ווערען אין אָבגרונד,
— וואו ס'מעססער נור בליצט, —
מיט בלוט אויך די רייגסטע
אידעען בעשפּריצט...

דאָרט ברעכען די פליגעל
די אָדלער די גראָסטע;
דאָרט ווערען פערשטיינערט
די הערצער, די בעסטע...

רבונו של עולם,
צו שפּראָצט דענן דיין לויב
אין פוילען, אין פינסטערן
בלוטיגען שטויב?

....

וואָס טראַכטען און קלערען?

(נאָכאַהמונג).

וואָס טראַכטען און קלערען
גערונצעלטע שטערען,
ווענן ס'ווערען אין ד'אויגען
פערבאַקקען די טרערען?
וואָס טראַכט און וואָס חלומט
די שטומפּיגע קוואַל?
צו בליצט דאָרט חאָטש איינמאָל
אין לעבען די שטראַהל,
וואָס לייכט אונז ביי'ם זוכען
אין פינסטערע טאָג
דער אָרימער מענשהייטס
פערלוירענען וועג?

———

וואָס טראַכטען, וואָס קלערען
די אַללע, וואָס שטיפען
די טאַטשקע פון צרות?
צו שיינט אויף די ליפּען
וואָס שיילען זיך, ברעננען
פון אייביגע זאָרגען
חאָטש איינמאָל אַ שמייכעל —
איין אָבגלאַנץ פון מאָרגען,
פון גליקליכען מאָרגען,
וואָס אונז מאַכט בעקאַנט
דעם פינסטערן הימעלס
פערגאָלדעטער ראַנד?

———

וואָס טראַכט זיך דער הונגער
אין קעללער פערשמאַכט?
דער שלאָף וויל נישט קוממען
און שטילל איז די נאַכט;
צו הערט ער אין שטיללען
דען אייזערנען קלאַנג ——
דען טריט פון די צייטען,
פון דורות דען גאַנג...
צו שפּאַלט זיך דער היממעל?
ביי גאָטט אין דער האַנד
צו זעהט ער דען דונער?
צו וויים ער, ס'איז קראַנט?

דריי נייטאָרען

די אויגען רויט, די ליפּפּען בלאָה,
קיין טראָפּען בלוט אין באַק נישט דא,
די שטערן בלאַסס, בעדעקט מיט שוויים!
דער אָטעם אָבגעהאַקט און היים — —
עס זיצען דריי מיידליך און נעהען!

. . . .

די נאָדעל — בלאַנק, די לייגוואַנד — שניי,
און איינע טראַכט איך נעה; און נעה!
איך נעה ביטאַג, איך נעה ביינאַכט,
קיין חופּה קלייד זיך נישט געמאַכט!
וואָס קומט אַרויס איך נעה?

ניט איך שלאָף און ניט איך עסס...
איך וואָלט געגע'ן אויף מאיר בעל־נס
אָפּשר וואָלט ער זיך געמיהט:
איין אלמן חאָטש, איין אַלטען יוד,
מיט קינדערליך אַ שאָק!

. . . .

די צווייטע טראַכט, איך ניי און שטעפּ,
און שטעפּ מיר אוים נור גראָהע צאָפּ!
דער קאָפּף — דער ברענט, די שלעף — די האַקט
און די מאַשין — קלאַפּט צום טאַקט:
— טאַ־טאַ, טאַ־טאַ, טאַ־טאַ!

איך פערשטעה דאָך יענעמס ווינק!
אָהן אַ חופּה, אָהן אַ רינג,
וואָלט געווען אַ שפּיעל, אַ טאַנץ
אַ ליעבע אויף — אַ יאָהר אַ גאַנץ!
נאָך דערנאָך, דערנאָך?

. . . .

די דריטטע שפייט מיט בלוט אונ זינגט:
איך נעה מיך קראַנק, איך נעה מיך בלינד!
עס צוויקט די ברוסט ביי יעדען שטאָך
אונ ער — האָט חתונה די וואָך!
איך ווינש איהם נישט קיין שלעכטץ!

עט, פערגעססען וואָס אַ מאָל...!
חבריכים וועט מיר געבען קהל,
אויך אַ קליינטשיק פיצעל ערד,
איך וועלל רוהען אונגעשטערט,
איך וועלל שלאָפען, שלאָפען!

*
* *

וואָס געגאַרט איהר בלאַנקע בליצען?
אונ דער דוננער וואָס פערשאַפט?
ר'זייט דעם הימעלס פוילע וויצען,
נישט זיין ליכט אונ נישט זיין קראַפט!

ס'בליצט? קאַטאָווים טרייבט דער הימעל;
ס'בלייבט די פינסטערניס אָהן ברעג!
אונ עס שיינט דער אַלטער שיממעל,
אונ עס דריקט די אַלטע שרעק!

ס'האָט געדוננערט! פעסט דאָך שטעהען
ד'אַלטע תפיסות וואַנד אָן וואַנד!
אינם סטעפ דאָרט וועט עס דרעהען
ראָהרליך גלאָזערנע פון זאַנד!

פאַלשע דוננער, פאַלשע בליצען — —
נישט צערשטערט אונ נישט געשאַפט!
ר'זייט דעם הימעלס פוילע וויצען,
נישט זיין ליכט אונ נישט זיין קראַפט!

* * *

איך געה אַרום אין פֿרעמדען וואַלד.
עס לייכט די זונן, דאָך מיר איז קאַלט. —
זינגען וויל איך, מיין געזאַנג
ווערט פֿערשטומט אָהן ווידער־קלאַנג!

עס איז קיין פֿרייע ליעבע וועלט,
עס גרינט און בליהט דאָס פֿרעמדע פֿעלד,
איך רייס אַ בלום און לייג אין שוים,
אַך, מיך שטאָכט די פֿרעמדע רויז!

אַ ליטעראַטור־סצענע:

געווידמעט טהייל יונגע דיכטער.

(אַ וואַלד. אַ שטיבעל ביי׳ם וואַלד. איין אויסגעשטערנטער זומער־אָבענד. אויפֿ׳ן הימעל מעג זיך בעוויזען אַ וואָלקען, אפילו אַ שוואַרצער, נור פֿון אַ זייט, פֿון וויטען. עס בעוויזען זיך: פֿרוי פּובליקום און דער יונגער פּאָעט. די איינציגע פּערזאָנען פֿון דער סצענע. דער פּובליציסט, כאָטש פֿרוי פּובליקום רעדט פֿון איהם, בעוויזט זיך נישט. פֿרוי פּובליקום געהט פֿון וואַלד אַרויס צום שטיבעל צו מיט אַ פֿולער שירץ שלאָף־אֶפּעל. פֿון אַ זייט, געהענדיג צום וואַלד, קומט אָן דער יונגער פּאָעט. זיי זענען ביידע פֿערטראַכט און זעהען זיך נישט, ווי דער שטייגער איז אויף דער סצענע. צו דער רעכטער מינוט װעלען זיי זיך דערזעהן.)

פֿרוי פּובליקום (מיעד).

ס׳פֿלעגט זיך שלאָפֿען גאָר נישט שלעכט
גאַנצע נאָכט!
און ביי טאָג
פֿלעגט זיך כאַפּען אויך אַ דרימעל —
נאַ דיר, נאַ! — אַ שטראָף פֿון הימעל

אַ נייע פּלאָג!
חאַפּט זיך אַריין אין קוימען אַ גריל,—
קיין רגע שטיל! —
גרילט און וועקט,
פּישטשיעט, שרקט:
גנבים ביים שלאָס!
גזלנים מיט האַק אין די האַנד
ברעכן אין די וואַנד!
אָדער גאָר: עס ברענט!...
אוזא פּערדראָס!
און ווי דאָס הייסט!
„פּובליציסטען־גריל!"
און פרעג זי וואָס זי וויל,
אָסור אויב זי ווייסט!
און עס העלפט קיין מיטעל,
ווי איך בין נישט אָרים,
צום גוטען יוד אַ קוויטעל,
אויף מאיר בעל־הנס אויך אַ גילדען צוויי,
היינט פון אַפּאָטייק פּולווער אַלערליי —
און אַלץ אומזיסט!

(שלאָגט זיך אָן מיטן פּאָעט, שפּרינגט אָב דערשראָקען)

און דו ווער ביסט?

דער פּאָעט. (שפּרינגט אויך אָב)

פּאַרדאָן! איך בין פּאָעט!

פרוי פּובליקום (בייז)

„פּאַרדאָן איז אַ לאָקשען־ברעט!...
וואָס איז דיין געשעפט? אַנטפער, נאַר פּליטער!
צו ביסט דו נישט קיין גריל?

דער פּאָעט

איך זינג!

פרוי פובליקום

(בעטראַכט איהם נייגעריג, רחמנות'דיג)

און שלעפּט זיך ווי אַ שאָטען,
אין דער האַנד די האַרף...
און די גרויסע אויגען
ברענען ווילד און שאַרף.
און דער קאָפּף — צושויבערט,
די ליפּען — בלאָנע־בלאָה — —
וואָס האָט עס דיך געטראָפען
אין אַ באָזער שעה?
צו האָסט דו נאָך קיין ביססען
אין מויל געהאַט די וואָך?
זאָג, איך בין קיין מילדע
העלפען קאָן איך דאָך!
ד'האָב אין שטוב אַ ברייטעל,
קום און ביים אַריין...

דער פּאָעט (שטאָלץ)

הם... איך לייד קיין הונגער...

פרוי פובליקום

ביזט נישט הונגעריג? ניין?
נו האָט דיך אַ מיידיל
געווים געמאַכט צום שפּאַס...
דעריבער קלעמט דאָס האַרציל
און דאָס אויג איז נאַס.
קאָנסט אָן איהר נישט לעבען,
דאַכט זיך דיר אַצינד...
הונדערט רויטע בעקליך;
דו ביסט פאַרבען־בלינד!...
איינע איז געוועזען...
עס איז דאָס האַרץ פּערלאָפען...
וואָס? שאָקעלסט מיט'ן קאָפּף

אויך ניין ? ד'האָב נישט געט־אָגען ?
וואָס דען־זשע, זאָג, בעטייט,
דיין פנים מיט'ן חורבן ?!
וואָס דען איז געשעהען ? — (נאָך ווייבער)
איז דיר ווער געשטאָרבען ?
אַ פאָטער צו אַ מוטער ? —
אַלץ נאָך — ניין און ניין —
אֶפשר אַ געליעבטע ?

(דער פאָעט גיבט דען זעלבען ציינען אויף נישט, — פרוי פובליקום בייזערט זיך).

דאָך נישט דו אַליין ?!

(מעסיגט זיך, גיט זיך אַ קלאפּ אין שטערן).

אַהאַ, נו איך פערשטעה!
דו ביסט פון יענע לייט!
אויך אַ נייער פויגעל
פון דער נייער צייט!
מיט אַ ניי געזאַנג
אַ ביטערם ווי די גאַל...
דו בעוויינסט נור יענעם,
דו בעקלאָגסט דען כלל ?
געוויים די זוירע אַרבייט
מיט'ן שוואַרצען ברויט...

(שטאַרקער געריהרט.)

און אֶפשר גאָר די יודישע
טאָפּעלט שווערע נויט ?!

ניין ?

אַלץ נאָך ניין און ניין!

(בייז) צו אַלדי שוואַרצע יאָהר!
האָסטו גלאַט געגעססען חריין,
אֶפשר ציבעלעם אַ פּאָר ?;

דער פאָעט

(שקעלט אַלץ מיט'ן קאָפּ אין דער ברייט אויף נישט).

פרוי פובליקום

און גאָר...

און דאָס רינגען דיר די אויגען

דער פּאָעט (בעליידיגט)

נישט געשטויגען נישט געפלויגען...

פרוי פובליקום (אויסער זיך)

וואָס דען־זשע? מיט דער צונג אַרויס,

נור פלינק!

ס'איז פון דער הויט צו שפּרינגען...

דער פּאָעט

רעדען קאָן איך נישט, נור זינגען —

פרוי פובליקום (אינטערעסירט)

מהיכא־תיתא, זינג!

דער פּאָעט. (דעקלאַמירט)

צי דער טאָג איז העל,

צי די נאַכט איז שוואַרץ,

שאַרפע נעגעל האָב איך,

קראַץ איך מיר אין האַרץ!

קראַץ מיר וואונדען אויס —

די נעגעל זענען שאַרף...

פרוי פובליקום

אָבער נאָך וואָס? נאָך וואָס?

דער פּאָעט (אונגעדולדיג)

—ען בעדאַרף.

(דעקלאמירט ווייטער)

עס רינט דאָס בלוט פון האַרץ,
פאַרבט די וועלט מיר רויט —
און איך זינג מיין ליעד,
מיין בלוטיג ליעד פון טויט!
עס קרעכצט מיר צו דאָס האַרץ—
קרעכצען מיר ביינאַנד...

פרוי פובליקום

משוגע צו מטורף?
צי גאָר א קאָמעדיאַנט?

דער פאָעט (בעליידיגט)

דיר איז דאָס לעבען זיס,
מיר ווי פיאָלון ביטער —
האָר, מיין שרעקליך ליעד
אַלטע, האָר און ציטטער!

(געהט אָב אין א זייט, מאַכט א טראַגישע מינע, די ריכטיגע פּויזע און דעקלאמירט):

פלאַץ היממעל, פלאַץ,
צוזאַמען מיט דיין שאַץ,
מיט לבנה, שטערען!
צערשמעטערט זאָלט איהר ווערען
דאָ אויפ'ן פלאַץ!
און אויך צערשטערט
זאָלל ווערען די ערד! —
מיט אַלעם וואָס לעבט,
און שווימט און שוועבט,
איבער געקעהרט!...
אַלץ וועלל איך פערדאַרבען,
צערברעכען ווי שאַרבען —
ווייל איך וועלל שטאַרבען...
שטאַרבען, שטאַרבען!

פרוי פובליקום (מיט כעס)

האַ! דאָס איז שוין געמיין!

(רופט איהם נאָך)

האַר נור, יונגער שנעק!
ווילסט שטאַרבען, שטאַרב אַליין,
דאָ אויפ'ן פלעק!
נאָך וואָס שרייען, שעלטען?
וואָס אַרען דיך די וועלטען?! —

דער פּאָעט

שטאַרבען, שטאַרבען, שטאַרבען!

פרוי פובליקום (אויסער זיך)

נור בראָך ווי אַ שאַרבען
פלאַץ ווי אַ פּאַחיער, ווי אַ זייפען־בלאָז?... (צגעקיהלט אירּאָניש)
באַ! אַז איך האָב קיין נאָז
צו דעם געשטאַנק!
עס טהוט מיר באַנג
די צייט וואָס כ'האָב פערברענגט
אַ האַלבע נאַכט...
טפוי...

(געהט אַריין אין שטוב, פערפראַלט די טיהר, דער פּאָעט פערשווינדעט אין וואַלד, עס האָרט זיך — די גרילל.

*
* *

אַ טעאַטער איז די וועלט,
גאָטט איז רעזשסעער —
דאָס שטיק איז פיין — נור ליידער איז
דער טייוועל דער סופלער —

אַ בודע איז דאָס שוואַכע האַרץ...
דער טייוועל פעלשט דאָס שטיק!
און אויב מען זאָ'ט אַרוים אַ גרייז,
חאַפּט מען נישט צוריק!

. . . .

איהר מיינט, מען קאָנן דאָך היטען זיך?
נו, מאַך נישט קיין סקאַנדאַל,
אַז ס'איז מייסטערהאַפט דאָס שטיק,
די גרייזען — געניאַל!

דעריבער שטרויכעלט דער אַקטעער —
און ווען ער דאַרף מיט גרויל
צו שמעטטערן אַוועק דען כּוס,
חאַפּט ער איהן צו'ם מויל!

פלאַממיג פערילט זיך דער וויין
און ער טרינקט איהן אוים...
און דער דוננער שלאָגט נאָך נישט...
נאַטט'ס געדולד איז גרוים...

• • •

אַח, מיין נשמה! דיך שטיקט דאָס געוויין,
אַח, זיי נישט פערזאָרגט און — בעטריעבט!
וואָס שאַדט דיר דער אמת? איך זאָג דיר אַליין
איך האָב שוין נישט איינמאָל געליעבט!

נישט איינמאָל האָב איך זיך פערבוממעלט אַ נאַכט;
משוגע געוועזען — גאַנץ אָפּט...
איך האָב אין די קניען מיר לאָבער געמאַכט...
געליטטען, געקראַנקט און געהאָפּט...

אין — מיילערלעך רויטע נישט איין מאָל געקישט
ביז ס'האָט געקרייעט דער האָהן...
וואָס שאַדט דיר, מיין לעבען? דאָס אַלץ איז פערווישט
היינט דאָך ביזט דו מיין שגעון!

דו בייזערסט דיך אויף מיר, און פראַגסט, וואָס איך וויל
קוק אויף מיר, נחת-מיינס, גוט!
זאָלל אין די אָדערן, רוהיג און שטילל,
פליעסען ווי שטענדיג דיין בלוט!

קוק אויף מיר ווארים און האַרציג ווי פריהער,
גלייב — איך האָב ריינע געוויססען!
חאָטש די פערגאַנגענהייט ג'הער נישט צו דיר
די צוקונפט — די קאָן איך נישט וויססען;

גרעניצלאָז איז דאָך מיין ליעבע, מיין קראַנק...
אונענדליך — מיין גליק און מיין לייד!
איך שוואָר דיר אונענדליך, חאָטש נישט אין דער לאַנג;
וואָס שאַדט דען דיר, אַז — אין דער ברייט?!

בײַ דעם פֿרעמדען חופּה קלייד.

א סצענע פֿון װאַרשױער לעבען.

אין אַ מאָדע־מאַגאַזין. פּערזאָנען: מאַדאַם, צװיי מאָדיסטקעס און האַנד־מאַדליך.

מאַדאַם

הײַנט װערט געשטעפּט און גענעהט,
הײַנט װעט מען לעדיג נישט זיצען!
טורײַ — טורײַ — טורײַ!
זעהט נור די גאַזען, די שפּיצען!
זעהט, װי דאָס זײַדענס װעט בליצען!

אַ שלעפּע װעט זײַן גאָר אַ מורא!
אודאי צעהן עללען די שלעפּ!
הײַנט־נאָך — בריליאַנטענע קנאָפּ!
זעהט — מען געטרױט אזא סחורה!

האַנד־מאַדליך (כאָר).

אַט האָט איהר אַ װוּנדער,
ד'לעבען, קײַן שפּאַס!
צו הײסט דען נישט „פּאַװע" —
יאָ פּאַװע — די גאַס,

װאו ס'שטעהט זיך אַ מױער
גאַנץ געלבליך און בלײַך,
דאָך פּעסט װי אַ פּעלזען
דרײַ שטאָק אין דער הײך!

די פֿענסטער — אין אײַזען,
די טױערן — פֿערמאַכט...
עס געהט נאָך אַ זעלנער
אַרום אויף דער װאַכט!

אײַ! דאַרטען צו װאָהנען
איז טרױריג און באַנג!
עס שלאָגט דורך די מױערן
דאָס קײטען־געקלאַנג...

עס קלינגט אזױ טרױריג
דין־דאָן און דין־דאָס!
אָה, ריהרט נישט דאָס זײַדענס,
ניט־ציעפּיט, מאַדאַם!

די ערשטע מאָדיסטקא

סאַטען־דע־ליאָן... אונ די שפּיצען, די גאַזען,
עס פעהלט נאָך בריליאַנטען צום ריממעל...
דיוואַנען אונ בלומען, אונ לאָמפּען... די כּלה
וועט אויס זעהן — אַ מלאָך פון הימעל!

האַנד־מאָדליך. כאָר.

נישט קיין גראָשען פאַר דער דירה,
אונ אין מויל קיין ביססען!
ד'וויל ביי'ם מלאַך פאָרשום בעטען!
ניין, זי וויל נישט וויססען!

מלאַך, גיב פאָראויס אַ רובל!
ניין, זי גיבט נישט פריהר!
ד'וויל פערצאָהלען איהר פון הונגער,-
ווייזט זי מיר די טהיר!

אוי עס זעצט מיר אין די שלעפען,
דאַכט זיך מיר, אָט־פאַל־איך,
„נור אָהן קינצען, נור אָהן פאַקסען:
לאַכט מיך אויס דער מלאָך!

. . . .

אוי, מיך האָט דעם מלאָך'ס לאַכען
ביז אַהיים געהעצט!
אונ איך האָב דעם מלאָך זיידענס
אויף אַ ברויט פערזעצט!

אונ עס איז אַראָבגעפאַללען
פלוצלינג ווי פון הימעל,
אוי, דער מלאָך מיט אַ לאַפּאַטין,
טאַקי ווי צום רימעל!

אונ מיך האָט פערזאָרגט דער מלאָך
אויף די גרויסע פראָסט,
אוי, אויף גאַנצע דריי חדשים
מיט קווארטיר אונ קאָסט!

די צווייטע מאָדיסטקאָ.

בלאַסס איז דאָס זיידענצייג פונקט ווי מיין פּנים'על
דורכזיכטיג־דינן ווי מיין הויט...
ריהרט מען עס, קרעכצט עס „אוי!" פונקט מיינע ביינדאַליך ——
דאָס הייסט אַ גליקליכע מויד!

היינט וועללען קוממען בריליאַנטענע קנאָפּליך
גרויסע, ווי אָרימע טרערען!
נו, אַייל דיך ראָדעלע, אַייל דיך, טרעקאָטשע,
ד׳זאָלל מיינע ביינדליך נישט האָרען!

טראַך — טראַך — טראַך, ביינדעלע! טור — טור — טור, ראָדעלע!
שלאָג׳מיר דאָך גלייך מיטן זייגער...
טראַך — טראַך — טראַך, ביינדעלע! — טור — טור — טור, ראָדעלע!
ווענן וועל׳מיר רוהען, אַ שטייגער?

האַנד־מאָדליך (כּאָר).

עס איז פֿערהאַנן אַ שטיבעלע
אויף אַ שטיללער גאַסס!
ס׳האָט קיין טהיר, קיין פֿענסטעריל —
אייביג שטילל און נאַסס!

חאָטש מען צאָהלט קיין דירה געלד,
ווארפֿט מען נישט אַ רויס!
דאָרטען רוה׳ן אויף אייביג שוין,
די ביינדעליך זיך אויס!

פֿון קיין שטעפּען וויים מען נישט,
עס ווערט שוין נישט גענייט,
צום שטיבעלע קומט איטליכער
אויף אייביג שוין בעקליידט!

די צווייטע מאָדיסטקאַ.

שטעפּ, נאָדעל, שטעפּ די בראַבאַנדערנע שפּיצען —
פֿאַר איהר, פֿאַר איהר!
תכריכים׳לעך וועסט דו נאָך גיך און באַלד שטעפּען —
פֿאַר מיר, פֿאַר מיר!

עס בליצען בריליאַנטען, עס שמייכעלט די כלה׳שי —
שאָן אַזוי, ליעב!
ווענן וועט אַ שמייכעל מיין פּנים בעשיינען?
אין גריב, אין גריב!

ער וועט זי טוליען, צו קנייטשען די שפּיצען
אין האַרציגען שטורם!
דיך ווער וועט גלעטען און פּיעשטשיען, און טוליען?
אַ וואָרם, אַ וואָרם!

„לוּסְטִיג לֶעבֶּען"

(אַ יונג האַנד=מאָדיל).

וואָס פֿער'סמ'ט איהר מיר דאָס לעבען?
זינגט נישט אזוי שרעקליך!
ד'האָב קיין סאַמיט און קיין אַטלאַס —
נור די רויטע באָקליך!

ד'דאַרף קיין פערל, זעהט די צאָהנדליך,
אַח — ווי זיי געפֿאָללען!
און די יונגע, פרישע ליפּלעך
זעננען מיינע קרעללען!

ד'האָב קיין שפּיצען, קיין בּריליאַנטען,
וויים איך וואָס זיי טויגען!
ד'האָב אַ האַלז, איין אַלאַבּאַסטער,
צוויי בּריליאַנטען — אויגען!

פֿעהלט מיר גאָלדדענן? זעהט די לאָקקען!
און וואָס גליק איז — וויים איך!
לאָסט מיך לאַכען. לאָסט מיך לעבען
„לוסטיג=לעבען" היים איך!

האַנד=מאָדליך (אויסער לוסטיג-לעבען)

אויף יעדער גאַסס, אין יעדען הויז
שטעהט אַ קאַסטען מיסט!
קלויבען לאָזט מען פראַנק און פריי
שמאַטעס גאָר אומזיסט!

און — ווערט „לוסטיג=לעבען" אַלט,
ווייסט איהר, וואָס איהר גליסט?
מאַכט אַ שטעקעלע זיך פיין,
גראַבּילט זיך אין מיסט!

די ערשטע מאָדיסטקא

יונגער=הייט אַ העזאַלע
געשפּרונגען און געקושט;
צונר האָט עס קיין נעזאַלע
און קיין גומען נישט!

די צווייטע מאָדיסטקא

זי וועט זיצען צווישען בלומען
אויף אַ דיוואַן — רייך!
און מיר מאַכט אויף דר'ערד אַ בּיסל
שטרוי נור גלייך!

זי דאַרף שפּיגלען, זשיראַנדאָלען
לאָמפּען אַללערליי;
מיר צו קאָפּענס — גראָשענדיגע
ליכטליך צוויי!

אָהן מוזיק אויך פֿיהרט מיך לעגען,
וועו אויך היינט בּיינאַכט,
ווילט איהר דוקא — ווינט אַבּיסל,
ווילט איהר — לאַכט!

מאדאם

שטיללער, שטיללער, שטיללער,
שטיל איין אויגענבליק!
טוריי — טוריי — טוריי!
אט, דאס הייסט מוזיק!

וואס האט איהר פון די ליעדער?
דריקעניש נישט מעהר!
עס ציטטערן די ברעמען,
אט, אט, פאלט א טרער...

און, אז טרערען פאללען
פון דער שווערער נויט, —
אויף די ווייסע קליידער
ווערט א פלעק אויף מויט.

טוריי — טוריי — טוריי!
אט, דאס הייסט מוזיק —
האט איהר ניט קיין אייגענס
זינגט פון פרעמדען גליק!

אללע (כאר).

עס איז געווען א מאדעלע,
א מאדעלע א פראכט, —
עססען עסט עס יעדען טאג,
שלאפט זיך יעדע נאכט!

ליפליך האט זי רויטענקע,
רויטענקע, וואס נישט?
נאך נישט קיין צוביססענע,
נאך נישט אויסגעקישט!

און זי האלט דאס קאפעלע
חנו'דיג און שטאלץ! —
זארגט עס אויף א ברייטאלע,
קילען אדער האלץ?

און אייגאליך — פער'חלומ'טע,
בלומעליך געגוי!
בלומעליך, און פלה־חן
ליגט אויף זיי ווי טוי!

צונד נעהען מיר דעם מאדעלע
צו מזל און צו גליק —
א זיידען חופה־קליידאלע,
א קליידאלע א שיק!

מען וועט איהר געז'ן א מאנאלע,
איי, דעם יונגען בלוט...
איי — איי — איי! דאס מאנאלע
קאננען מיר דאך גוט!

מאדאם

אוי, נארישע קנאה!
איך קאנן דיך פון לאנג,
איך קאנן אויך דיין צינגעל —
די גיפטיגע שלאנג!

אוי, נארישע קנאה!
די גאלל איז דיין הארץ —
גאלד וואס איז? בלאטע!
דער שנייי איז דיר שווארץ!

די זונן האָט דאָך פֿלעקען,
די שטערן — צו קליין!
מיינט זי פֿרעסט יענעם
און פֿרעסט זיך אליין!

(אללע, כאָר)

עס איז געווען אַ מאַמאַלע,
אַ מאַמאַלע; אַ פֿיינס!
זי האָט געהאַט אַ טאָכטעריל,
אַ טאָכטעריל אַ קליינס!

און עס האָט דאָס מאַמאַלע
דאָס טאָכטעריל געקושט,
געקושט, געהאַלזט, געוואָהרענט עס:
זיי קיין נאַשער נישט!

קוק נישט אויף איינגעמאַכטס,
ד' אויגען האַלט פֿערגלייכט!
טהו נור וואָס דער טאַטע וויל,
און וואָס די מאַמע הייסט!

און וואָס גוטע, פֿרוממע לייט
עס ראָטהען דיר, מיין קינד!
זעהסט דו נאַשען, קוק אַ וועק!
בעססער — מאַך דיך בלינד!

זאָגט מען, חס ושלום, דיר:
„איינגעמאַכטס איז זיסס!",
זאָלסט דו הערן פֿייער־פֿלאַם,
טופּען מיט די פֿיס!

פֿאַר דאָס וועלל איך שפּעטער דיר
קויפֿען אויפֿ'ן מאַרק,
אם ירצה השם, אַ ניססעלע,
ווייסט, איך בינ'שט קאַרג!

פֿאַר אַ גאַנצען גראָשען געלד —
אַ ניססאַלע פֿון גאָלד,
פֿאַר דיר אליין אַ ניססעלע,
וועסט עס האָבען האָלד!

פֿאַר אַ גאַנצען גראָשען געלד
אַ נוסס פֿאַר דיר אליין...
און דו וועסט עס קושען פֿריי,
און קנאַקקען מיט די צאָהן.

און עס פֿאָלגט דאָס טאָכטעריל,
וואָס טאַטע־מאַמע הייסט;
און זי האַלט אַ גאַנצען טאָג
די אייגאַליך פֿערגלייסט!

רייטעלט זיך, אַז איינגעמאַכטס —
זאָגט מען איהר — איז זיסס,
ס'צאַפּפּעלט איהר דאָס האַרצאַלע —
זי טופּעט מיט די פֿיס!

עס קומט די צייט, דאָס מאַמאַלע
האַלט איהר וואָרט, נישט קאַרג!
פֿאַר אַ גאַנצען גראָשען געלד
קויפֿט זי איהר אין מאַרק

אַ פֿערגאָלדעט ניססעלע.
איי, ס'איז מלא חן!
מיט ציטטערדיגע האַנדטאַליך
חאַפּט ז'עס אויף די צאָהן!

חאַפּט עס אויף די צאָהן און קנאַקט —
איי! די נוסס איז פֿויל,
עס שפּייט און שפּייט דאָס ווייבעלע —
טאַביק פֿולל אין מויל!

— מאַמע, וויינט דאָס טאָכטעריל
די יאָנדערע וואו איז?
„מאַמעשי“ און „מאַמע־קרוין“
איז דאָס דער טעם פֿון ניסס? —

דאָס האַרץ טהוט וועה דעם מאַמעלע;
דאָס פּנים מאַכט זי גלאַט: —
„עס איז אַזוי! דיין מאַמעלע
האָט אויך אַזוינס געהאַט“!

די מאַדאַם

ניִשט דאָרט איז גליק, ווי צירונג בליצט,
וואו עדעלשטיין מיט פֿונקען שפּריצט,
נישט אַלץ איז גאָלד, וואָס בלאַנקט און גלאַנצט;
נישט דאָס איז פֿרייד, וואָס לאַכט און טאַנצט!
עס מיידט גאַנץ אָפּט דאָס גאָלדענע בעטט
דער שלאָף; דען גרויסען זאַלל — די זאָט,
ווי אויך דאָס גליק דען זאַקק מיט געלד, —
דאָס ווייסט שוין לאַנג די גאַנצע וועלט!

די ערשטע מאָדיסטקאַ

אַמאָל איז געוועזען, נור וואו? מן הסתם
ראָרט ערגיץ אין בויבערג, אויף יענער זייט ים!
נור — צו איז געוועזען? איהר פֿראָגט נאָך, איהר קלערט?
איך האָב עס אַליין פֿון מיין באָבען געהאָרט!

די מאַמע איז געשטאָרבען — דער טאַטע ז'אַוועק,
די טרויריגע ווינטער־נאַכט האָט גאָר קיין עק!
די פֿענסטער — פֿערקאָוועט, די טהיר איז פֿערשנייט,
און ס'רייסט זיך דער ווינד ווי אַ הונד אויף דער קייט!
הורורו — הורורו — וואָיעט און קלאָגט.
דאָס האַרץ איז דערשראָקקען, עס ציטטערט, עס נאָגט...
„באָבע!“ זי האָרט נישט, נור „דיאַ־דיאַם־דיאַם!“
די טויבע פֿערצעהלט מיר פֿון יענער זייט ים!

אללע.

גענוג שוין הקדמות,
נישט פלוידער, נישט קוועל;
פערגעסס אין דער באבען,
די מעשה פערצאהל!

די ערשטע מאדיסטקא

אויף יענער זייט ים איז געשטאנגען אמאל
אויף היהנערנע פיסליך א הייזעל אין טאהל.
געשטאנען זיך פראסטע, אהן עזות, אהן שטאלץ,
אהן פוצעכץ, אהן צירונג — פון לייס און האלץ!
א פענסטער א קליינטשיקעס, נור חנו'דיג האלד;
די זונן זי בעשיטט עס טאג־טעגליך מיט גאלד!
לבנה און שטערן
פערהאלטען זיך גערען
און מאלען מיט זילבער די שויבען!

דאס האט דער הימעל די ליעבע בעלוינט!
עס האבען אין הייזעל צוויי ברידער געוואהנט!
עס האלטען צוויי הערצער צוזאממען געטריי,
שווער איז די ארבייט, נור ס'ארבייט זיך פריי!
וויס איז דאס מעבעל, מיט קלייען דאס ברויט,
נור אלץ איז בשותפות — די פרייד און די נויט!
עס האט זיך געלעבט,
די צייט האט געוועבט
איהר לאנגען, איהר כשר'ען פאדעם!

נור איינמאל בעוויזט זיך א גאסט אויף דער שוועלל,
פולל גינגאלד, שמאראגדען, עס פונקעלט זיין פעלל!
די שלאנג איז געקוממען מיט גלאנץ און מיט פראכט;
דער עלטערער ברודער דערזעהט זי און טראכט:
עס איז אויף דער וועלט דאך עשירות פערהאנ'ן!
ווענן איך האב א שמאראגד, איך ארימער מאנן,

ד'פערקויף איהן, וואָס ניט?
ד'וואָלט אויפ'ן יריד
געקויפט מיר צו מעלקען אַ קוה!

די שלאַנגען — זיי ווייסען וואָס ס'טראַכט זיך ביי לייט;
זי ווינקט איהם אונ רופט איהן צוועק אין אַ זייט,
אונ זאָגט איהם: איי, ברודער, וואָלסט דו נור געוואָלט,
וואָלסט דו געהאַט שוין פולל פאַססער מיט גאָלד,
קרעללען, דיאַמאַנטען, בריליאַנטען אַ וועלט,
אונ אַלץ, וואָס מען קאָנן נור בעקוממען פאַר געלד!
איך מאַך נישט קיין שפּאַס,
איך ווייס שוין דען סוד,
איך קאָנן דיר איהם זאָגען אין וואַלד!

די שלאַנג איז אַוועק אונ דער יונגערער קלערט:
ווי גאַטט האָט זיך יעדעם זיין שאָהנקייט בעשעערט;
גאַנץ פראַג'ן: דער גלאַנץ אונ די שאָהנקייט וואָס טויג?
ביי'ם אָלטערן פלאַמט שוין די תאוה אין אויג:
קרעללען, דיאַמאַנטען, בריליאַנטען — אַח, גאַטט!
זי זאָלל נור נישט נאַרען אונ זאָגען דען סוד!
ער קוקט אויפ'ן וואַלד,
אונ גנב'עט זיך באַלד
פון ברודער אַרויס צו דער שלאַנג!

די זונן געהט שוין אונטער, פערגאָלדט נאָך די זוים
פון וואָלקען אין הימעל; אונ אונטער אַ בוים
זיצען שויןביידע, — דער מענש אונ די שלאַנג;
זיי זיצען צוזאַממען אונ שמיעסען שוין לאַנג.
ער ציטטערט אונ ווייסט נישט — פאַר פרייד צו פאַר שרעק?
זי וויקקעלט דאָס האַרץ איהם אַרום מיט'ן עק,
אונ רעדט פון דיאַמאַנטען,
קרעללען, בריליאַנטען,
„אַלץ וועסט דו האָבען גאַר גרינג!“

„בעטראכט נור דיין ברודער, דאס איז א פאבריק
פון קרעללען, בריליאנטען, דיאמאנטען און גליק!
עס טרעפט זיך, ער ארבייט, און וואונדערליך הייס
ווערט איהם, דער שטערן בעדעקט זיך מיט שוויים
עס טריעפען די טראפען!... ער ווישט מיט דער האנד;
לאז נישט! דער טראפען דאס איז דיאמאנט!
נור ארבייטען הייס!
קלויב אויף דען שוויים!
שיטסט דו אן פאססער דיאמאנטען!"

„עס טרעפט און איהם פאלט פון די ברעמען א טרער;
דו, שוטה, דו מיינסט, עס איז וואססער נישט, מעהר.
און טרייסט'ען; און האלוט'ען, דו האלסט עס נישט אויס,
און קושסט איהם די טרערען פון ד'אויגען ארויס!
פערשווענדסט דיין פערמאגען, דו נארישער קאפף,
לאז וויינען, לאז וויינען! און קלויב יעדען טראפף!
א טראפף, האב פערשטאנד,
דאס איז א בריליאנט
רייך ועסט דו זיין ווי א קאניג!"

„דערנאך — האט דיין ברודער איין ערדלע פעלל,
א שטאך מיט א נאדעל — דו האסט שוין א קרעלל!
בלוט — זאגסט דו — איז עס, בלוט — זאגסט דו — א קאפף,
דו נארר! עס איז קרעללען, דו צאפ נור און צאפ!
זאלל ער נור בלוטען און בלוטען נישט קארג!
אנשיטטען ועסט דו שוין קרעללען א בארג!
דו האסט א פאבריק,
און מאך דיר דיין גליק,
ביסט שטארקער און וייסט שוין דען סוד!"

די ליפפען פערביססען, די פויסטען געבאלט,
נעהט שוין דער אלטערער ברודער פון וואלד,
די אויגען, זיי ברעננען און זיימען זיך שווארץ,
דאך צאפפעלט די ליעבע צום ברודער אין הארץ,
ער טרייסט זיך: „איך וועלל דאך נור מאכען א פריף,
א שטאך וועל איך געבען, א קליינען, נישט טיעף;

מיין ברודער? איך ווייס!
נור טרערען און שוויים,
האָרסט דו דאָך, זעננען בריליאַנטען!

עס האָרט די לבנה נאָך די אייגענע נאַכט,
ווי ס'האָט אינ'עם שטיבעל געוויינט און געלאַכט.
עס קוקקען די שטערן אין פענסטער אַריין:
ווי לאַכט עס אַ ברודער ביי'ם ברודערס געוויין?!
די זונן האָט צו מאָרגענס געוואונדערט זיך שטאַרק,
ווי שלאָגט עס אַ ברודער דעם צווייטען אין קאַרק?
עס וואונדערט צוגלייך
דען וואַלד און דען טייך:
וואָס איז עס אין שטיבעל געשעהן?

און עס איז געקוממען אויף ביידע גאָטס שטראָף!
דאָס גליק איז פערשוואונדען, עס ווייכט זיי דער שלאָף
אַוועק איז די ליעבע, דער פריעדען אַוועק! —
דער שלאָפט נישט פאַר ווייטאָג, דער צווייטער פאַר שרעק,
דער שרייט: ס'איז מיין עשרות, מיין רייכטהום, מיין גוט!
און יענער: ס'איז טרערען, מיין שוויים און מיין בלוט!
דיאָם, דיאָם, דיאָם, דיאָם!
אויף יענער זייט ים!
רייסט מען זיך שוין ביי די האָאר!

אַללע (כאָר).

מען שלאָגט זיך, מען רייסט זיך
טראַך־טראַך, טראַך־טראַך! —
נור וואָס איז געוועזען
דער סוף פון דער זאַך?

דער סוף פון די ברידער
פון שרעקליכען הויז?
פערצעהל שוין און ציה נישט
די הערצער ארויס!

די ערשטע מאָדיסטקאַ.

אוי, ס'איז געוועזען אַ שרעקליכֿע נאַכֿט!
איך ליעג בײַ דער באָבען אין שוים און איך טראַכֿט:
„וואָס לעגט זיך דער שאָטען, 'זוי לאַנג, אַזוי ברייט?
וואָס רייסט זיך דער ווינד ווי אַ הונד אוף דער קייט?
וואָס ברעכֿען די מוירען, וואָס רייסט זיך דער דאַך?
צו האָר איך די באָבען, צו בין איך נאָך וואַך?"

איך ליעג בײַ דער באָבען אין שוים און איך טראַכֿט:
„צו זעה איך אין חלום די שרעקליכֿע נאַכֿט?
צו האָר איך אַ מעשה? צו בין איך דען וואַך?
וואו ברעכֿען די מוירען? וואו רייסט זיך דער דאַך?
וואו רייסט זיך דאָס הייזעל אַוועק פֿון זיין אָרט?
הורורו — הורורו — דאָ אָבער דאָרט?"
שטאָנדיג געקלערט
און קיינמאָל געהאָרט
דען סוף פֿון דער שראָקליכֿער זאַך!

אַללע, אויסער מאַדאַם.

דער זייגער שלאָגט! אַי, צעהנען שלאָגט,
געענדיגט שוין די מיה!
אַהיים, ווער נור אַהיים פֿערמאָגט,
אַהיים ביז אין דער פֿריה!

אין בעטט אַריין, אַ בעטט ווער ס'האָט,
נור שלאָפֿען געהט, גערענקט אָן גאָטט!
שלאָפֿען דאַרף די נויט!
שלאָפֿען איז אַ פֿיין געשעפֿט,
מען רוהט זיך אוים! און טהייל מאָל טרעפֿט
עס חלום'ט זיך — א ברויט!

אח, צעהנען שלאָגט צום עק די מוה —
— גוט־נאַכט, מאַדאַם

מאַדאַם

קומט מאָרגען פריה!